

**ΑΝΑΠΤΥΞΗ
ΚΡΙΤΙΚΗΣ ΣΚΕΨΗΣ
ΜΕΣΩ ΓΛΩΣΣΑΣ**

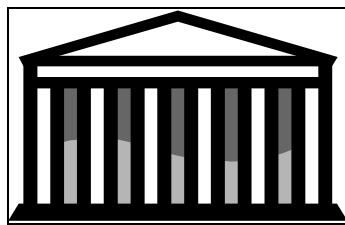
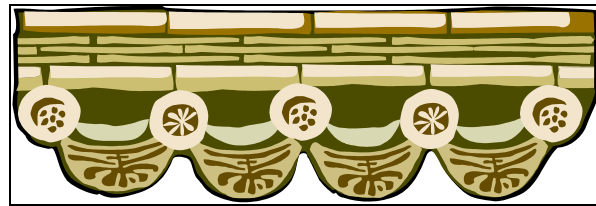
ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΛΕΞΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Ή

Πώς να σκέφτεσαι το γιατί και μετά να το λες

[για ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ & ΜΑΘΗΤΕΣ ηλικίας 11 – 15 ετών]

...αποτελεσματική σκέψη σημαίνει αποτελεσματική μάθηση...

«Η γλώσσα είναι σκέψη και η σκέψη είναι γλώσσα· τα υπόλοιπα είναι σιωπή»
Ludwig Wittgenstein

Βασίλειος Αναγνώστου
Αθήνα 2020

Εξώφυλλο: Βασίλειος Αναγνώστου

Copyright © 2020: Βασίλειος Αναγνώστου

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή ανατύπωση ή φωτοτύπιση μέρους ή όλου του παρόντος βιβλίου με οποιονδήποτε τρόπο, καθώς και η μετάφραση ή διασκευή του ή εκμετάλλευσή του ή η χρησιμοποίησή του υλικού που περιέχεται σε αυτό για οποιοδήποτε σκοπό, χωρίς την προηγούμενη άδεια του συγγραφέα.

στη Θεολογία και τη Στέλα μας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	Σελίδες
1. Εισαγωγή	7
2. Στόχοι του παρόντος εγχειριδίου	8
3. Πώς λειτουργεί το παρόν εγχειρίδιο;	9
4. Σε ποιες συνθήκες μπορεί να αναπτυχθεί η κριτική σκέψη;	10
5. Η θέση της «Ανάπτυξης της Κριτικής Σκέψης μέσω της Γλώσσας» στο Αναλυτικό Πρόγραμμα	11

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

A. ΛΕΞΕΙΣ

A.1. ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΛΕΞΕΩΝ

- A.1.1. Ταξινόμηση λέξεων σε ομάδες 1 13
- A.1.2. Ταξινόμηση λέξεων σε ομάδες 2 16

A.2. ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΗ ΣΕΙΡΟΘΕΤΗΣΗ ΛΕΞΕΩΝ

- A.2.1. Αλφαβητική σειροθέτηση λέξεων 18

A.3. ΣΥΝΩΝΥΜΕΣ ΛΕΞΕΙΣ

- A.3.1. Το συνώνυμο ζευγάρι 1 21
- A.3.2. Το συνώνυμο ζευγάρι 2 22
- A.3.3. Το συνώνυμο ζευγάρι 3 24
- A.3.4. Το συνώνυμο ζευγάρι 4 26
- A.3.5. Το συνώνυμο ζευγάρι 5 28

A.4. ΣΥΝΔΕΣΕΙΣ ΛΕΞΕΩΝ

- A.4.1. Σύνδεση λέξης με δύο διαφορετικά ζευγάρια λέξεων 30
- A.4.2. Σύνδεση λέξης με συγκεκριμένη ομάδα λέξεων 33

A.5. ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΙΣ ΛΕΞΕΙΣ

- A.5.1. Αναζήτηση της Διαφορετικότητας 1 35
- A.5.2. Αναζήτηση της Διαφορετικότητας 2 37
- A.5.3. Αναζήτηση της Διαφορετικότητας 3 39
- A.5.4. Αναζήτηση της Διαφορετικότητας 4 41

A.6. ΑΝΤΙΘΕΤΕΣ ΛΕΞΕΙΣ

- A.6.1. Αντίθετα 1 43
- A.6.2. Αντίθετα 2 45
- A.6.3. Αντίθετα 3 47

A.7. ΑΛΥΣΙΔΕΣ ΛΕΞΕΩΝ

□ A.7.1. Η αλυσίδα των λέξεων 1	49
□ A.7.2. Η αλυσίδα των λέξεων 2	52
A.8. ΑΝΑΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΙ ΛΕΞΕΩΝ	
□ A.8.1. Αναγραμματισμός λέξης	55
□ A.8.2. Αναγραμματισμός δύο ή περισσότερων λέξεων	57
A.9. ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΙ ΛΕΞΕΩΝ	
□ A.9.1. Συγγραμματισμός δύο λέξεων	59
A.10. ΣΥΝΘΕΣΗ ΛΕΞΕΩΝ	
□ A.10.1. Σύνθεση λέξεων 1	61
□ A.10.2. Σύνθεση λέξεων 2	63
A.11. ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ ΛΕΞΕΩΝ	
□ A.11.1. Κατασκευή λέξεων 1	65
□ A.11.2. Κατασκευή λέξεων 2	67
□ A.11.3. Κατασκευή λέξεων 3	69
□ A.11.4. Κατασκευή λέξεων 4	72
□ A.11.5. Κατασκευή λέξεων 5	74
□ A.11.6. Κατασκευή λέξεων 6	76
□ A.11.7. Κατασκευή λέξεων 7	78
□ A.11.8. Κατασκευή λέξεων 8	80
A.12. ΟΜΟΙΟΚΑΤΑΛΗΞΙΑ	
□ A.12.1. Δομές ομοιοκαταληξίας	82

B. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

B.1. ΣΥΓΚΡΙΣΕΙΣ	
• B.1.1. (μήκος, ύψος, πλάτος, ποσότητα, χρόνος, βάρος, ταχύτητα, αριθμοί, κλπ.)	84
B.2. Η ΛΟΓΙΚΗ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ ΣΤΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	
• B.2.1. Η ‘λογική’ των λέξεων στις κύριες προτάσεις	87
• B.2.2. Η ‘λογική’ των λέξεων στις σύνθετες προτάσεις	89
• B.2.3. Η ‘λογική’ των λέξεων στις επαυξημένες προτάσεις	91
• B.2.4. Η ‘λογική’ των λέξεων στην υποτακτική σύνδεση	93
B.3. ΕΠΙΛΥΣΗ ΛΕΚΤΙΚΟΥ-ΛΟΓΙΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ	
• B.3.1. Επίλυση λεκτικού - λογικού προβλήματος με δοσμένες πληροφορίες 1	95
• B.3.2. Επίλυση λεκτικού - λογικού προβλήματος με δοσμένες πληροφορίες 2	97
B.4. ΕΞΑΓΩΓΗ ΛΟΓΙΚΩΝ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ	

• B.4.1. Εξαγωγή λογικών συμπερασμάτων από δοσμένες πληροφορίες	100
B.5. ΑΝΑΛΟΓΙΕΣ	
• B.5.1. Αναλογική σύνδεση δύο ζευγαριών λέξεων ως προς το νόημα	103
• B.5.2. Αναλογική σύνδεση λέξεων της νομοτέλειας	105
• B.5.3. Αναλογική σύνδεση αντιθέτων εκφράσεων	107
• B.5.4. Αναλογική σύνδεση εκφράσεων με βάση την αναγκαιότητα	110
• B.5.5. Αναλογική σύνδεση προτάσεων της αναγκαίας και ικανής συνθήκης	112
• B.5.6. Αναλογική σύνδεση προτάσεων της μεταφορικής σκέψης	115
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	119
ΠΙΝΑΚΑΣ ΛΥΣΕΩΝ-ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΣΤΙΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ	121

1. Εισαγωγή

Η λέξη «σκέψη» είναι στενά συνδεδεμένη με τη λέξη «κρίση» όταν επιδιώκει να δρέψει δάφνες λογικώς τεκμηριωμένου λόγου. Η κριτική σκέψη διατρέχει κάθε επιτυχημένη ανθρώπινη πράξη. Για να πετύχει ένα «λογικώς» σκεπτόμενο άτομο να σκέπτεται κριτικά και να εκφράζεται αιτιολογημένα χρειάζεται άσκηση του νου.

Οι άνθρωποι που διακρίνονται για ανεπτυγμένη κριτική σκέψη διαθέτουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά όπως τα ακόλουθα:

- ▶ επιμένουν να προσπαθούν να επιλύσουν προβλήματα,
- ▶ προσπαθούν να ελέγχουν παρορμήσεις και γενικευμένες τάσεις και δρουν με σχέδιο και σαφείς στόχους,
- ▶ δεν είναι μονομερείς και φανατικοί· έχοντας αναπτύξει την ενσυναίσθηση, ζητούν να ακούσουν τις απόψεις όλων των πλευρών ενός ζητήματος πριν αποφανθούν,
- ▶ αναζητούν τη συγκέντρωση στοιχείων και σκέπτονται εναλλακτικές προτάσεις για κάθε ενδεχόμενο,
- ▶ ελέγχουν συνειδητά τις σκέψεις, τα λόγια και τις ενέργειές τους (μεταγνώση),
- ▶ τα κριτήρια της ακρίβειας και της σαφήνειας ορίζουν την αλήθεια των πραγμάτων,
- ▶ εντοπίζουν προβλήματα, δημιουργούν ερωτήματα και κάνουν υποθέσεις,
- ▶ η πρωτοτυπία και η δημιουργικότητά τους ακολουθεί τις εντυπώσεις για το άτομό τους.

Καθώς κινούμαστε προς μια κοινωνία στην οποία η γνώση και η πληροφορία γίνονται συνεχώς όλο και πιο σύνθετες αλλά σύντομα ξεπερνιούνται από νέα ευρήματα, γίνεται σαφές ότι είναι πολύ σημαντικό οι μαθητές να διαθέτουν τις δεξιότητες προσδιορισμού και επίλυσης προβλημάτων χρησιμοποιώντας την κριτική σκέψη. Σε αυτό το ζήτημα, η διεθνής έρευνα έχει αποδείξει τη στενή σχέση μεταξύ κριτικής σκέψης και γλώσσας. (Vygotsky 1978).

Επιπροσθέτως, τα ίδια τα προβλήματα της πραγματικής ζωής και της παιδευτικής διαδικασίας θέτουν την ανάγκη για την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης του ανθρώπου (Ματσαγγούρας, 2000β). Οι δεξιότητες κριτικής σκέψης έχουν καταστεί στόχος της Εκπαίδευσης σε όλο τον ανεπτυγμένο κόσμο από ειδικούς στη διάρθρωση και τροποποίηση Αναλυτικών Προγραμμάτων μιλώντας για «έγχυση δεξιοτήτων κριτικής σκέψης», εκπαιδευτικούς, ερευνητές, γονείς καθώς και εργοδότες σε όλα τα φάσματα του κόσμου της Εργασίας. Τέλος, η ευθύνη κάθε επιλογής μας μάς καλεί να σκεπτόμαστε κριτικά σε κάθε ηλικία σε καθημερινή βάση.

Μα πώς κάποιος μπορεί να καταστεί «κριτικά σκεπτόμενο άτομο»; Με τι μοιάζει αυτό το «άγνωστο ον»; Είναι διδακτέ η κριτική σκέψη;

Οι ερευνητές διαχρονικά και σε όλους τους πολιτισμούς προσπαθώντας να επισημάνουν μερικά από τα βασικά χαρακτηριστικά της κριτικής σκέψης εντόπισαν ότι πρόκειται για: ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ που αφορά τόσο τους ΑΝΗΛΙΚΟΥΣ όσο και τους ΕΝΗΛΙΚΟΥΣ.

Οι δεξιότητες της κριτικής σκέψης διακρίνονται σε ΠΟΛΛΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ όπως σύγκριση, ανάλυση, σύνθεση, κατηγοριοποίηση, συσχέτιση, αντίθεση, λεκτική αιτιολόγηση κλπ. αλλά και ΓΝΩΣΤΙΚΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ όπως η γλώσσα, τα μαθηματικά, η ιστορία, η πολιτική, η διπλωματία, τα νομικά, η διοίκηση και η διαχείριση ανθρώπινου δυναμικού, η οικονομία, η φιλοσοφία, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, η γεωγραφία η φυσική, η χημεία, η αγωγή του πολίτη, η κυκλοφοριακή αγωγή, η αγωγή υγείας και πολλές άλλες περιοχές του επιστητού.

Τέλος, η ποσότητα, η ποιότητα και οι ρυθμοί της ανθρώπινης πρόοδου είναι τέτοιες που δείχνουν τη βασική αλήθεια: **έχει πλέον καταστεί αδύνατη και ανεπαρκής η κατοχή πολλών γνώσεων.** Ό,τι χρειάζεται πλέον δεν είναι να γνωρίζεις πολλά, αλλά να ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΝΑ ΑΝΑΚΑΛΥΠΤΕΙΣ ΜΕ ΚΡΙΤΙΚΟ ΤΡΟΠΟ και μάλιστα σε συνθήκες ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας.

Επειδή ακριβώς η ικανότητα της κριτικής σκέψης είναι μία διά βίου μαθησιακή διαδικασία με πολλές ιδιαίτερες δεξιότητες που έχουν εφαρμογή σε πολλούς τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας είναι αδύνατο να κατακτηθεί σε «απόλυτο» βαθμό. Ωστόσο, μπορεί ο ανθρώπινος νους να εξασκηθεί σε οποιαδήποτε ηλικία και σε όποιες και όσες δεξιότητες επιθυμεί.

Ανάμεσα στις δεξιότητες της κριτικής σκέψης η **λεκτική αιτιολόγηση** παρουσιάζεται ως μια από τις θεμελιώδεις· αναπτύσσεται μέσω πολλών και διαφορετικών οδών και σε όλες τις ηλικίες. Ωστόσο, η γλώσσα θεωρείται ως μία από τις πιο δυναμικές οδούς για την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης γενικότερα. (Ματσαγγούρας, 2001· Ράμφορ, 1999· Vigotsky, 1978)

2. Στόχοι του παρόντος εγχειριδίου

Το βιβλίο «Ανάπτυξη της Κριτικής Σκέψης μέσω Γλώσσας, σε επίπεδο λέξης και πρότασης» προορίζεται για την καλλιέργεια συγκεκριμένων δεξιοτήτων κριτικής σκέψης μέσω του βασικότερου, ίσως, γνωστικού αντικειμένου, αυτό της γλώσσας.

Η διαδικασία της διδασκαλίας στοχεύει να εξοικειώσει τους μαθητές να σκέπτονται και να αναζητούν τη νέα γνώση με κριτικό και ανακαλυπτικό τρόπο και με συγκεκριμένα βήματα.

Ο απώτατος στόχος που τίθεται με την εξάσκηση των μαθητών σε όσο γίνεται περισσότερες δεξιότητες είναι αυτές να εσωτερικευθούν και να καταστούν κτήμα των μαθητών με την πάροδο του χρόνου, να μεταφερθούν και να εφαρμοστούν και σε υπόλοιπα γνωστικά αντικείμενα αλλά και σε καταστάσεις πραγματικής κοινωνικής ζωής.

Για την εκμάθηση και χρήση των δεξιοτήτων κριτικής σκέψης σε αυτό το βιβλίο προκρίνεται η λέξη και η πρόταση καθώς αυτές, ως γλωσσικές μονάδες, αποτελούν τα βασικά μέσα για την εξάσκηση συγκεκριμένων δεξιοτήτων.

Οι «ασκήσεις για περαιτέρω εξάσκηση» που ακολουθούν τα παραδείγματα, ενισχύουν τους μαθητές στην προσπάθειά τους να εσωτερικεύσουν αυτές τις δεξιότητες.

Απευθύνεται σε ηλικίες των μαθητών των δύο ανώτερων τάξεων του Δημοτικού και των τάξεων του Γυμνασίου (11-15 ετών). Οι μαθητές αυτών των ηλικιών πλησιάζουν στο τέλος της περιόδου της συγκεκριμένης σκέψης και εισέρχονται σε πιο σύνθετους αφαιρετικούς συλλογισμούς.

Ωστόσο, δύο στοιχεία καθίσταται αναγκαίο να επισημανθούν στο σημείο αυτό:

α) Τα όρια αυτά δεν αποτελούν στεγανά· όποιοι μαθητές/-τριες επιθυμούν, ανεξαρτήτως ηλικίας, μπορούν να ασχοληθούν με τη «λογική» αυτών των ασκήσεων.

β) Η κριτική σκέψη μπορεί να αναπτυχθεί σε κάθε ηλικία της ανθρώπινης ζωής.

3. Πώς λειτουργεί το παρόν εγχειρίδιο

Το βιβλίο λειτουργεί σε δύο επίπεδα:

- 1) της λέξης και
- 2) της πρότασης.

Κάθε επίπεδο περιλαμβάνει αυτόνομες ομάδες δραστηριοτήτων που αντιστοιχούν σε συγκεκριμένες δεξιότητες κριτικής σκέψης ωθώντας τους μαθητές να αιτιολογούν λεκτικά τις σκέψεις τους.

Κάθε δεξιότητα παρέχει ένα παράδειγμα το οποίο αναλύεται για να καταλάβουν οι χρήστες του (μαθητές, εκπαιδευτικοί και γονείς) πώς θα επιλύσουν τις ασκήσεις για περαιτέρω εξάσκηση.

Τα παραδείγματα καθοδηγούν – ενδεικτικά και μόνον ενδεικτικά - τους χρήστες του να αιτιολογούν τις απαντήσεις τους ώστε, μετά από συχνή εξάσκηση, να εσωτερικοποιήσουν τη διαδικασία της κριτικής σκέψης. Οι ίδιοι μπορούν να χρησιμοποιήσουν όποια μέθοδο κρίνουν πιο πρόσφορη και πιο «οικονομική».

Πολλές φορές την απάντηση μας τη δίνει η ίδια η ερώτηση.

Σε πολλές περιπτώσεις ενεργούμε με τη μέθοδο του αποκλεισμού των πιθανοτήτων. Δηλαδή ερευνούμε μία – μία τις πιθανές απαντήσεις και κάθε φορά αποκλείουμε όσες δεν απαντούν στο ερώτημά μας. Συνεχίζουμε έτσι μέχρι να βρούμε τις πιο «λογικές» απαντήσεις.

«Λογική απάντηση» βρίσκεται όταν ρωτάμε τη λέξη «ΓΙΑΤΙ;» Το «γιατί» βρίσκεται με τον καθορισμό συγκεκριμένων κριτηρίων κάθε φορά και ανάλογα με την άσκηση.

Η παρατηρητικότητα και η εστίαση της προσοχής αποτελούν απαραίτητα στοιχεία για την εξάσκηση της λεκτικής αιτιολόγησης.

Στο τέλος του βιβλίου υπάρχουν οι λύσεις των ασκήσεων.

Οι εκπαιδευτικοί ή οι γονείς ή και οι μαθητές/-τριες μπορούν, εάν το επιθυμούν, να επινοήσουν όποιες και όσες δικές τους νέες ασκήσεις κρίνουν οι ίδιοι/-ιες.

Τέλος, οι ασκήσεις αυτές βοηθούν στην ανάπτυξη και τον εμπλουτισμό του λεξιλογίου σε επίπεδο λέξεων και των σημασιολογικών συνάψεών τους.

Εκτείνονται στις:

- Κυριολεξίες και τις μεταφορικές έννοιες.
- Εννοιολογικές ταξινομήσεις και ομαδοποιήσεις
- Συνώνυμα
- Αντίθετα
- Ομόηχα
- Παρώνυμα
- Διαφορετικότητα λέξεων στην κατασκευή τους
- Αναγραμματισμοί
- Συγγραμμτισμοί
- Συνθέσεις
- Κατασκευές λέξεων
- Λογική των λέξεων μέσα σε απλές προτάσεις
- Αναλογίες

(Μπορεί να είναι αντίθετα είτε όμοια είτε παραθετικά επιθέτων είτε ενικός – πληθυντικός αριθμός είτε λύση σε κάποιο πρόβλημα είτε αναγκαίο εργαλείο είτε φυσική συνέπεια είτε παράγωγο προϊόν είτε σχέση αιτίας - αποτελέσματος είτε προϋπόθεση).

4. Σε ποιες συνθήκες μπορεί να αναπτυχθεί η κριτική σκέψη;

Η σύγχρονη Διδακτική έχει υποστηρίξει την ύπαρξη πληθώρας συνθηκών και προϋποθέσεων που συμβάλλουν στην καλλιέργεια της κριτικής σκέψης. Ωστόσο ορισμένες αναγκαίες και ικανές συνθήκες θεωρούνται, εκ των ουκ άνευ, ως αυτές που ευνοούν και επιτυγχάνουν σε ύψιστο βαθμό τα επιθυμητά αποτελέσματα. Αυτές είναι:

Η αλληλεπίδραση μεταξύ διδασκομένων – είτε μαθητές είτε φοιτητές είτε ενήλικες εργαζόμενοι ή μη- **εντός ομάδων εργασίας των τριών -τεσσάρων ατόμων μικτών ικανοτήτων και ατομικών μαθησιακών, κοινωνικών, συναισθηματικών διαφορών**, αφού η ανταλλαγή γνώσεων και τρόπων σκέψης βοηθά όλους στο να επιβεβαιώνουν κάθε φορά την αποτελεσματικότητα ή μη του προσωπικού τρόπου μάθησης και ενέργειας (μεταγνώση).

Η ενασχόληση και η εστίαση σπειροειδώς, πρώτα σε απλές και αργότερα σύνθετες ερωτήσεις, θέματα και προβλήματα ανοιχτού τύπου. Όταν οι απαντήσεις που αναζητούνται δεν είναι προαποφασισμένες και απόλυτες, τότε οι διδασκόμενοι ενθαρρύνονται να σκεφθούν και να δημιουργήσουν αιτιολογημένες λύσεις και απαντήσεις.

Σε θετικό περιβάλλον για την συνεχή εξάσκηση της κριτικής σκέψης όπου η απουσία στείρας βαθμολόγησης και αρνητικής απορριπτικής κριτικής, η κατανομή αρκετού χρόνου σε όλους, η κατανομή επιμέρους προβλημάτων ανάλογα με τις ατομικές δυνατότητες και η μη άμεση απάντηση ελευθερώνουν κάθε διδασκόμενο/-η από άγχος για την κάλυψη της διδακτέας «ύλης».

Η μεταφορά μάθησης σε προσωπικά θέματα και μαθησιακές ανάγκες από την πραγματική ζωή προκαλώντας το ενδιαφέρον των διδασκόμενων δοκιμάζοντας κάθε νέα γνώση με αιτιολογημένη κριτική.

Η έντιμη και παιδαγωγική ανατροφοδότηση του/της μαθητή/-τριας από τους/τις εκπαιδευτικούς παρωθεί, ενισχύει την τάση για μάθηση, απελευθερώνει από δισταγμούς τον άνθρωπο που μαθαίνει. Η ανατροφοδότηση με την αιτιολόγηση των απαντήσεων αποτελεί ταυτόχρονα και μεταγνώση.

5. Η θέση της «Ανάπτυξης της Κριτικής Σκέψης μέσω της Γλώσσας» στο Αναλυτικό Πρόγραμμα

Ορισμένα από τα καθημερινά εμπόδια στη διαδικασία της διδασκαλίας, όχι μόνον στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, αποτελούν η έλλειψη χρόνου στα ωρολόγια προγράμματα, η πρόκριση του ποσοτικού στοιχείου της διδακτέας ύλης σε βάρος της ποιότητας της μάθησης και σκέψης των μαθητών, η έλλειψη κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού ανάπτυξης κριτικών δεξιοτήτων, η απουσία επιμόρφωσης εκπαιδευτικών σε στρατηγικές διδασκαλίας κριτικής σκέψης. Εάν σε αυτά προστεθούν οι πιέσεις από παράγοντες όπως τα διαφορετικά επίπεδα γλωσσομαθησιακών γνώσεων των μαθητών, τα πιθανά προβλήματα συμπεριφοράς, άλλες εσωσχολικές και εξωσχολικές δραστηριότητες μπορεί εύκολα ο αναγνώστης και ιδιαίτερα οι εκπαιδευτικοί να αντιληφθούν μία γενική εικόνα της καθημερινότητας στην τάξη.

Ωστόσο, αν και οι ερευνητές στο χώρο της κριτικής σκέψης προτείνουν εδώ και αρκετά χρόνια την «έγχυση» των δεξιοτήτων κριτικής σκέψης σε όλα τα μαθήματα και όχι βέβαια τη θέσπιση ενός ακόμη νέου μαθήματος, αυτό δεν είναι δυνατό να επιτευχθεί σύντομα. Γι' αυτό προτείνεται το παρόν εγχειρίδιο να χρησιμοποιηθεί εντός του περιεχομένου της διδασκαλίας ενιαία με το καθημερινό μάθημα με σκοπό την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης των μαθητών για δέκα-δεκαπέντε λεπτά κάθε φορά. Η ύπαρξη των παραπάνω παραγόντων ώθησαν στη δημιουργία μικρών ενοτήτων για κάθε δεξιότητα κριτικής σκέψης. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να το χρησιμοποιήσουν καλλιεργώντας όποια δεξιότητα επιθυμούν κάθε φορά δίχως άγχος για την κάλυψη της «ύλης» καθώς κάθε μία από αυτές είναι αυτοτελής.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΛΕΞΕΙΣ

Α.1.ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΛΕΞΕΩΝ

Α.1.1. Ταξινόμηση λέξεων σε ομάδες 1

Παράδειγμα

Υπάρχουν τέσσερις ομάδες λέξεων. Να ταξινομήσεις τις λέξεις (από το α. έως το η.) στις ομάδες λέξεων ανάλογα με τα χαρακτηριστικά τους.

ομάδα 1	ομάδα 2	ομάδα 3	ομάδα 4
αυτοκίνητο	πορτοκάλι	πόδι	φούρνος.....
αεροπλάνο	μήλο	χέρι	ψυγείο.....
τρένο	αχλάδι	μάτι	τραπέζι.....
.....
.....

Βάλε καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις στην ομάδα που ταιριάζει.

α.καφετιέρα, β. λεωφορείο, γ. μπανάνα, δ. αυτί, ε. φράουλα, στ. πλοίο, ζ. μύτη, η. ψυγείο

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....

ΒΗΜΑΤΑ

1. Παρατήρησε προσεκτικά τις τέσσερις ομάδες. Μη γράφεις τίποτα.
2. Σκέψου ποια είναι τα κοινά χαρακτηριστικά των λέξεων της κάθε ομάδας.
3. Πες και γράψε τον τίτλο ή κάποιες λέξεις για την κάθε ομάδα.

Ομάδα 1

αυτοκίνητο
αεροπλάνο
τρένο

μεταφορικά μέσα ρόδες κινούνται

ομάδα 2

πορτοκάλι
μήλο
αχλάδι

φρούτα τα τρόφιμα γεμάτα βιταμίνες

ομάδα 3

πόδι
χέρι.
μάτι

ανθρώπινα μέλη όργανα τα χρειαζόμαστε

ομάδα 4

φούρνος

ψυγείο

τραπέζι

έπιπλα

οικιακές συσκευές

κουζίνα

4. Τώρα προσπάθησε να τοποθετήσεις κάθε λέξη στην ομάδα της με όποια σειρά θέλεις.

Όταν δεν μπορείς να βάλεις μια λέξη στην ομάδα της, συνέχισε με την επόμενη. Κάθε ομάδα έχει πέντε λέξεις.

Βάλε καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις στην ομάδα που ταιριάζει.

α. καφετιέρα	οικιακή συσκευή	(ομάδα 4)
β. λεωφορείο	μεταφορικό μέσο	(ομάδα 1)
γ. μπανάνα	φρούτο	(ομάδα 2)
δ. αυτί	ανθρώπινο όργανο	(ομάδα 3)
ε. φράουλα	φρούτο	(ομάδα 2)
στ. πλοίο	μεταφορικό μέσο	(ομάδα 1)
ζ. μύτη	ανθρώπινο όργανο	(ομάδα 3)
η. ψυγείο	οικιακή συσκευή	(ομάδα 4)

Άρα έτσι ταξινομούνται οι παραπάνω λέξεις στις ομάδες τους.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Υπάρχουν τέσσερις ομάδες λέξεων. Να ταξινομήσεις τις λέξεις (από το α. έως το η.) στις ομάδες λέξεων ανάλογα με τα χαρακτηριστικά τους.

ομάδα 1	ομάδα 2	ομάδα 3	ομάδα 4
ομοιοκαταληξία	κιθάρα	ποτάμι	βαμβακερό
στίχος	πιάνο	λίμνη	μεταξωτό
στροφή	μπουζούκι	πέλαγος	μάλλινο
.....			
.....			

Βάλε καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις στην ομάδα που ταιριάζει.

α. δερμάτινο β. ωκεανός γ. ποίημα δ. θάλασσα ε. μέτρο στ. τύμπανο ζ. βελούδινο η. λύρα

2. Υπάρχουν τέσσερις ομάδες λέξεων. Να ταξινομήσεις τις λέξεις (από το α. έως το η.) στις ομάδες λέξεων ανάλογα με τα χαρακτηριστικά τους.

ομάδα 1	ομάδα 2	ομάδα 3	ομάδα 4
πορτοκαλιά	έτος	κάλτσες	ποδόσφαιρο.....
μηλιά	ημέρα	μπλούζα	μπάσκετ.....
βερυκοκιά	μήνας	παντελόνι	βόλλεϋ.....
.....			
.....			

Βάλε καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις στην ομάδα που ταιριάζει.

α. στίβος β. εβδομάδα γ. μανταρινιά δ. εξάμηνο ε. παππούτσια στ. άρση βαρών ζ. ροδακινιά η. πουκάμισο

A.1.2. Ταξινόμηση λέξεων σε ομάδες 2

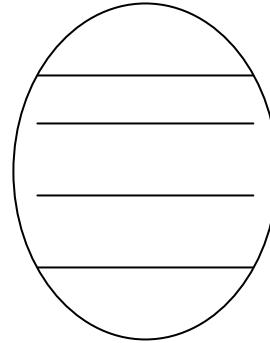
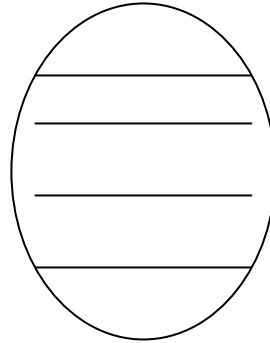
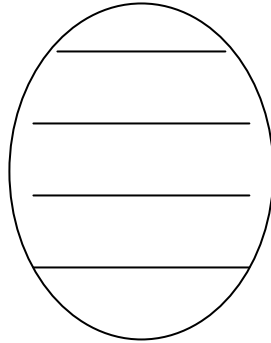
Παράδειγμα

Προσπάθησε να κατατάξεις τις παρακάτω λέξεις στις τρεις ομάδες.
αριθμοί γράμματα λέξεις κλάσματα ειρήνη πόλεμος
προτάσεις αιτίες συνέπειες πολλαπλασιασμός λύσεις παράγραφος

Γλώσσα

Μαθηματικά

Ιστορία

Κάθε ομάδα περιέχει τέσσερις λέξεις.

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....

ΒΗΜΑΤΑ

1. Διάβασε προσεκτικά την ερώτηση και σκέψου τι σου ζητάει να κάνεις
2. Κοίτα τους τίτλους των ομάδων
3. Διάβασε κάθε λέξη σκέψου σε ποια ομάδα ανήκει και γιατί.
4. Γράψε κάθε λέξη στην ομάδα που ανήκει

αριθμοί.....Μαθηματικά.....
γράμματα.....Γλώσσα.....
λέξεις.....Γλώσσα.....
κλάσματα.....Μαθηματικά.....
ειρήνη.....Ιστορία.....
πόλεμος.....Ιστορία.....
προτάσεις.....Γλώσσα.....
αιτίες.....Ιστορία.....
συνέπειες.....Ιστορία.....
πολλαπλασιασμός.....Μαθηματικά.....
λύσεις.....Μαθηματικά.....
παράγραφος.....Γλώσσα.....

Άρα αυτή η κατάταξη πρέπει να γίνει. Μπράβο!

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

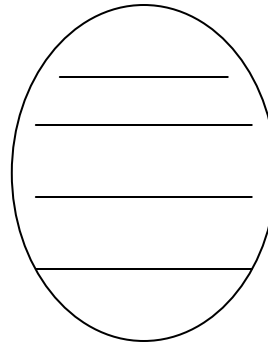
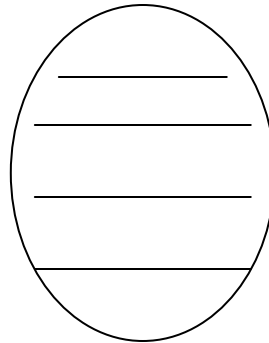
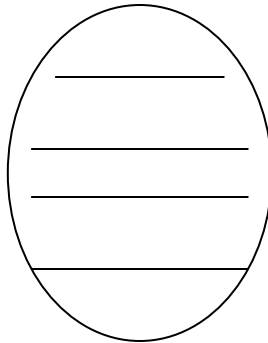
1. Προσπάθησε να κατατάξεις τις παρακάτω λέξεις στις τρεις ομάδες.

Αθήνα Όλυμπος Θεσσαλονίκη Έβρος Πίνδος Πάτρα
Στρυμόνας Πηνειός Ψηλορείτης Χανιά Κίσαβος Αλφειός

Πόλεις

Βουνά

Ποτάμια

Κάθε ομάδα περιέχει τέσσερις λέξεις.

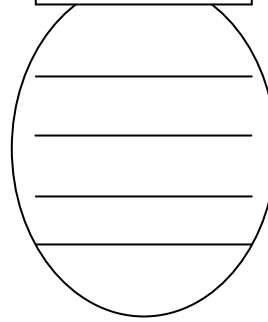
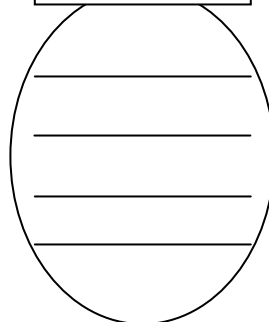
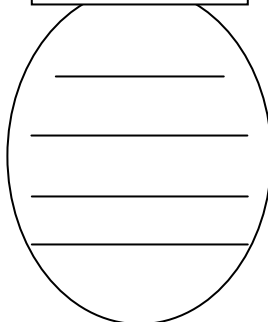
2. Προσπάθησε να κατατάξεις τις παρακάτω λέξεις στις τρεις ομάδες.

οινόπνευμα σίδηρος αμμωνία χαλκός υδρογόνο νερό
ασήμι άζωτο χλώριο οξυγόνο λάδι χρυσός

Μέταλλα

Υγρά

Αέρια

Κάθε ομάδα περιέχει τέσσερις λέξεις.

Α.2. ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΗ ΣΕΙΡΟΘΕΤΗΣΗ ΛΕΞΕΩΝ

Α.2.1. Αλφαβητική σειροθέτηση λέξεων

Παράδειγμα

Υπάρχουν έξι λέξεις. Να βάλεις τις παρακάτω λέξεις σε απόλυτη αλφαβητική σειρά.

περιεκτικότητα, περιγράφω, περίγυρος, περιεχόμενο, περιδέραιο, περίγραμμα

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....

ΒΗΜΑΤΑ

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση.
2. Όταν βάζουμε τις λέξεις σε αλφαβητική σειρά ξεκινάμε πρώτα από το πρώτο γράμμα κάθε λέξης, μετά το δεύτερο, το τρίτο και ούτω καθεξής.
3. Κάθε φορά που τελειώνεις με την εξέταση ενός γράμματος να το υπογραμμίζεις και μετά να προχωράς στο επόμενο.
4. Πάντα να απαντάς γιατί δίνεις κάθε απάντηση μέχρι να σου γίνει αυτόματη συνήθεια.
5. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να σειροθετήσεις τις λέξεις.

Μπορείς να ακολουθήσεις, εάν θέλεις, την παρακάτω μέθοδο:

περιεκτικότητα, περιγράφω, περίγυρος, περιεχόμενο, περιδέραιο, περίγραμμα

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

Το πρώτο γράμμα είναι το (π) και το υπογραμμίζουμε:

περιεκτικότητα, περιγράφω, περίγυρος, περιεχόμενο, περιδέραιο, περίγραμμα

Όλες οι λέξεις έχουν ως δεύτερο γράμμα το (ε) και το υπογραμμίζουμε:

περιεκτικότητα, περιγράφω, περίγυρος, περιεχόμενο, περιδέραιο, περίγραμμα

Όλες οι λέξεις έχουν ως τρίτο γράμμα το (ρ) και το υπογραμμίζουμε:

περιεκτικότητα, περιγράφω, περίγυρος, περιεχόμενο, περιδέραιο, περίγραμμα

Όλες οι λέξεις έχουν ως τέταρτο γράμμα το (ι) και το υπογραμμίζουμε:

περιεκτικότητα, περιγράφω, περίγυρος, περιεχόμενο, περιδέραιο, περίγραμμα

Τώρα εξετάζουμε το πέμπτο γράμμα κάθε λέξης παρατηρώντας την αλφαβήτα.

περιεκτικότητα, περιγράφω, περίγυρος, περιεχόμενο, περιδέραιο, περίγραμμα

Τρεις λέξεις ως πέμπτο γράμμα πιο κοντά στο (α) το (γ) . Αυτές τις απομονώνουμε για να δούμε ποια είναι πρώτη:

περιγράφω, περίγυρος, περίγραμμα

Από αυτές δύο έχουν ως έκτο γράμμα πιο κοντά στο (α) το (ρ). Τις υπογραμμίζουμε:

περιγράφω, περίγραμμα

Σε αυτές το έβδομο γράμμα είναι το (α). Το υπογραμμίζουμε:

περιγράφω, περίγραμμα

Το όγδοο γράμμα είναι το (μ) στη μία και το (φ) στην άλλη. Τα υπογραμμίζουμε:

περιγράφω, περίγραμμα

Άρα πρώτη στη σειρά των λέξεων είναι η λέξη:

1. περίγραμμα
2. περιγράφω
3. περίγυρος,

Απομένουν οι λέξεις: περιεκτικότητα, περιεχόμενο, περιδέραιο

Τώρα εξετάζουμε το πέμπτο γράμμα κάθε λέξης παρατηρώντας την αλφαβήτα

Το γράμμα που είναι πιο κοντά στο (α) είναι (δ) και το υπογραμμίζουμε:

4. περιδέραιο

Απομένουν οι λέξεις: περιεκτικότητα, περιεχόμενο

Τώρα εξετάζουμε το έκτο γράμμα κάθε λέξης παρατηρώντας την αλφαβήτα

Το γράμμα που είναι πιο κοντά στο (α) είναι (κ) και το υπογραμμίζουμε:

5.περιεκτικότητα, 6. περιεχόμενο

Άρα η τελική σειρά των λέξεων είναι:

1. περίγραμμα 2. περιγράφω 3. περίγυρος 4. περιδέραιο 5.περιεκτικότητα
6. περιεχόμενο

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Υπάρχουν έξι λέξεις. Να βάλεις τις παρακάτω λέξεις σε απόλυτη αλφαβητική σειρά.
καταγράφω καταρροή κατάσταση καταγίνομαι καταφέρνω κάταγμα

.....

2. Υπάρχουν έξι λέξεις. Να βάλεις τις παρακάτω λέξεις σε απόλυτη αλφαβητική σειρά.
προσέχω προπονώ προσεταιρίζομαι προστρέχω προτρέχω προσκυνώ
.....

3. Υπάρχουν έξι λέξεις. Να βάλεις τις παρακάτω λέξεις σε απόλυτη αλφαβητική σειρά.
διαπερνώ διατρέχω διαφέρω διατάσσω διαπράττω διαπλέκω
.....

4. Υπάρχουν έξι λέξεις. Να βάλεις τις παρακάτω λέξεις σε απόλυτη αλφαβητική σειρά.
ανασταίνω ανασκαλεύω αναστατώνω ανασκουμπώνω αναστηλώνω ανασκάπτω
.....

5. Υπάρχουν έξι λέξεις. Να βάλεις τις παρακάτω λέξεις σε απόλυτη αλφαβητική σειρά.
περιπλέω περιπαιζώ περιδιαβαίνω περιπατώ περιμετρώ περιπλέκω
.....

6. Υπάρχουν έξι λέξεις. Να βάλεις τις παρακάτω λέξεις σε απόλυτη αλφαβητική σειρά.
αποκαλούμαι αποκλείομαι αποκρούω αποκρυσταλλώνω αποκρίνομαι αποκόπτω
.....

7. Υπάρχουν έξι λέξεις. Να βάλεις τις παρακάτω λέξεις σε απόλυτη αλφαβητική σειρά.
παραγράφω παραγνωρίζω παραγκονίζω παραγγέλλω παράγω παραγεμίζω
.....

8. Υπάρχουν έξι λέξεις. Να βάλεις τις παρακάτω λέξεις σε απόλυτη αλφαβητική σειρά.
επιβραβεύω επιβάλλω επιβαίνω επιβουλεύομαι επιβαρύνω επιβιώνω
.....

A.3. ΣΥΝΩΝΥΜΕΣ ΛΕΞΕΙΣ

A.3.1. Το συνώνυμο ζευγάρι 1

Παράδειγμα

Να υπογραμμίσεις το ζευγάρι των λέξεων που μοιάζει πιο πολύ στη σημασία.

Έχω-έξω τύχη-τείχη πάνω-κάτω κότα-όρνιθα

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ..... ΒΗΜΑΤΑ

1. Διάβασε προσεκτικά κάθε ζευγάρι
2. Σκέψου πώς συνδέονται οι λέξεις του κάθε ζευγαριού μεταξύ τους και γιατί.
3. Η ερώτηση ζητά να βρεις τις λέξεις που μοιάζουν στη σημασία.

Έχω-έξω	μοιάζει η ορθογραφία τους εκτός από το χ και το ξ, αλλά η σημασία τους είναι διαφορετική
τύχη-τείχη	μοιάζει ο ήχος τους, αλλά η σημασία τους είναι διαφορετική
πάνω-κάτω	είναι αντίθετα
κότα-όρνιθα	η όρνιθα σημαίνει κότα στα αρχαία ελληνικά.

Αρα το ζευγάρι «κότα-όρνιθα» μοιάζει στη σημασία του και θα το υπογραμμίσω πάνω στον πίνακα.

Μπράβο!

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Να υπογραμμίσεις το ζευγάρι των λέξεων που μοιάζει πιο πολύ στη σημασία.
λόφος-βουνό φροντίδα-μέριμνα περπατώ-αργά καλοκαίρι-άνοιξη
2. Να υπογραμμίσεις το ζευγάρι των λέξεων που μοιάζει πιο πολύ στη σημασία.
γρήγορα-γοργά εκλέγω-διαλέγω λατρεύω –συμπαθώ σκουλήκι-σκαθάρι
3. Να υπογραμμίσεις το ζευγάρι των λέξεων που μοιάζει πιο πολύ στη σημασία.
δένω-σφίγγω δέχομαι- καταδέχομαι ταχύτατα-αστραπιαία σκληρά-πέτρινα
4. Να υπογραμμίσεις το ζευγάρι των λέξεων που μοιάζει πιο πολύ στη σημασία.
κλίμα-κλήμα δένω- μένω εφοδιασμός-εξοπλισμός τύχη-ατυχία

Α.3.2. Το συνώνυμο ζευγάρι 2

Παράδειγμα

Να υπογραμμίσεις τη μία λέξη από τις αγκύλες που μοιάζει πιο πολύ στη σημασία με αυτή που είναι στο τετραγωνάκι.

Οι άθλοι του Ηρακλή ήταν τρομακτικοί [επικίνδυνοι]
 [εξωπραγματικοί]
 [ανατριχιαστικοί]
 [σπουδαίοι]
 [αξιοθαύμαστοι]

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....
ΒΗΜΑΤΑ

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση
2. Διάβασε προσεκτικά την πρόταση .
3. Διάβασε τη λέξη «τρομακτικοί» και σκέψου τι σημαίνει. Εάν δεν νιώθεις σιγουριά, ψάξε στο λεξικό σου για τη σημασία της λέξης.
4. Τώρα σκέψου πώς συνδέεται αυτή η λέξη με καθεμία από τις λέξεις στις αγκύλες ξεχωριστά και γιατί.
5. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να βρεις τις λέξεις που μοιάζουν στη σημασία.

		Συμφωνούν		
	Τρομακτικοί	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ
Επικίνδυνοι	Οι επικίνδυνοι άθλοι μπορεί μερικές φορές να είναι και τρομακτικοί αλλά όχι πάντα.			✓
Εξωπραγματικοί	Οι εξωπραγματικοί άθλοι δεν είναι αληθινοί, αλλά ψεύτικοι. Αυτό σημαίνει ότι δεν είναι τρομακτικοί		✓	
Ανατριχιαστικοί	Οι ανατριχιαστικοί άθλοι μας τρομάζουν. Άρα είναι τρομακτικοί.	✓		
Σπουδαίοι	Οι σπουδαίοι άθλοι συνήθως δεν μας τρομάζουν.			✓
Αξιοθαύμαστοι	Οι αξιοθαύμαστοι είναι άξιοι για θαυμασμό και όχι για να τρομάξουμε		✓	

Άρα από την έρευνά σου μόνον η λέξη «ανατριχιαστικοί» κάνει ζευγάρι με τη λέξη «τρομακτικοί». Υπογράμμισέ την. ανατριχιαστικοί.
Μπράβο! Διάλεξες το σωστό ζευγάρι!

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Να υπογραμμίσεις τη μία λέξη από τις αγκύλες που μοιάζει πιο πολύ στη σημασία με αυτή που είναι στο τετραγώνάκι.

Την έκρυβε ο φίλος μας και φαινόταν μόνον η της .
[το σκοτάδι]
[η γραμμή]
[ο ίσιος]
[ο ίσκιος]
[η μορφή]

2. Να υπογραμμίσεις τη μία λέξη από τις αγκύλες που μοιάζει πιο πολύ στη σημασία με αυτή που είναι στο τετραγώνάκι.

Τα πετούν χαμηλά.
[περιστέρια]
[σύννεφα]
[πτηνά]
[σκυλιά]
[γλαροπούλια]

3. Να υπογραμμίσεις τη μία λέξη από τις αγκύλες που μοιάζει πιο πολύ στη σημασία με αυτή που είναι στο τετραγώνάκι.

Όταν ένα καλό βιβλίο απαιτεί ησυχία.
[κρύβει]
[ζωγραφίζει]
[κλείνει]
[ψάχνει]
[μελετά]

4. Να υπογραμμίσεις τη μία λέξη από τις αγκύλες που μοιάζει πιο πολύ στη σημασία με αυτή που είναι στο τετραγώνάκι.

Η Νικολέτα είχε αποφασίσει να τη δουλειά της.
[διακόψει]
[αλλάξει]
[κλείσει]
[φορτώσει]
[συνεχίσει]

A.3.3. Το συνώνυμο ζευγάρι 3

Παράδειγμα

Να κυκλώσεις τις δύο λέξεις της ομάδας που μοιάζουν πιο πολύ στη σημασία.

Ακριβή γενναία έξυπνη καλή θαρραλέα

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....

ΒΗΜΑΤΑ

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση
2. Διάβασε προσεκτικά την πρώτη λέξη.
3. Σκέψου τι σημαίνει κυριολεκτικά και μεταφορικά.
4. Γράψε δίπλα όσες σημασίες μπορείς. Εάν δεν νιώθεις σιγουριά, ψάξε στο λεξικό σου για τη σημασία της λέξης.
5. Τώρα σκέψου πώς συνδέεται αυτή η λέξη με καθεμία από τις υπόλοιπες λέξεις και γιατί.
6. Εάν η πρώτη λέξη δεν συνδέεται με καμία άλλη τότε κάνε τις ίδιες ενέργειες με τη δεύτερη λέξη και ούτω καθεξής μέχρι να βρεις το ζευγάρι.
7. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να βρεις τις δύο λέξεις που μοιάζουν στη σημασία.

Ακριβή όχι φτηνή, κοστίζει πολλά χρήματα, ανεκτίμητη, πολύτιμη

Ακριβή-γενναία δεν συνδέονται

Ακριβή-έξυπνη δεν συνδέονται

Ακριβή-καλή δεν συνδέονται

Ακριβή-θαρραλέα δεν συνδέονται

Γενναία-έξυπνη δεν συνδέονται

Γενναία-καλή δεν συνδέονται

Γενναία-θαρραλέα Συνδέονται διότι η γενναία αγωνίζεται έχει γενναιότητα θάρρος. Το ίδιο ισχύει και για τη θαρραλέα αφού έχει θάρρος.

Έτσι κυκλώνουμε τις λέξεις «γενναία» και «θαρραλέα».

Μπράβο! Διάλεξες το σωστό ζευγάρι!

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Να κυκλώσεις τις δύο λέξεις της ομάδας που μοιάζουν πιο πολύ στη σημασία.

εξαφανίζομαι εγκαταλείπω παραμένω εμφανίζομαι αφήνω

2. Να κυκλώσεις τις δύο λέξεις της ομάδας που μοιάζουν πιο πολύ στη σημασία.

Ανακατεύω μερίδα ξεχνώ σπρώχνω κλάσμα

3. Να κυκλώσεις τις δύο λέξεις της ομάδας που μοιάζουν πιο πολύ στη σημασία.

λευκαίνω μαυρίζω ασπρίζω πλένω σαπίζω

4. Να κυκλώσεις τις δύο λέξεις της ομάδας που μοιάζουν πιο πολύ στη σημασία.

υπολογίζω σχεδιάζω προγραμματίζω ελπίζω καταγράφω

5. Να κυκλώσεις τις δύο λέξεις της ομάδας που μοιάζουν πιο πολύ στη σημασία.

Μαντεύω ξεχνώ σκέφτομαι ονειρεύομαι υπολογίζω

6. Να κυκλώσεις τις δύο λέξεις της ομάδας που μοιάζουν πιο πολύ στη σημασία.

πήρα πείρα πυρά έλαβα έσπειρα

7. Να κυκλώσεις τις δύο λέξεις της ομάδας που μοιάζουν πιο πολύ στη σημασία.

βλέπω χαζοκοιτάζω παρακολουθώ παρατηρώ ατενίζω

8. Να κυκλώσεις τις δύο λέξεις της ομάδας που μοιάζουν πιο πολύ στη σημασία.

γείλια γέλια γείλη χίλια χάλια

A.3.4. Το συνώνυμο ζευγάρι 4

Παράδειγμα

Να κυκλώσεις μία λέξη από την πρώτη ομάδα και μία από τη δεύτερη έτσι ώστε να μοιάζουν στη σημασία .

άνθρωποι
χρήματα
δουλειά

θόρυβος
εργασία
άγχος

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....

ΒΗΜΑΤΑ

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση
2. Διάβασε προσεκτικά τις λέξεις και σκέψου τι σημαίνει η καθεμία. Εάν δεν νιώθεις σιγουριά, ψάξε στο λεξικό σου για τη σημασία της λέξης.
3. Τώρα σκέψου πώς συνδέεται η πρώτη λέξη με καθεμία από τις λέξεις της απέναντι ομάδας και γιατί.
4. Κάνε το ίδιο και με τις άλλες λέξεις της πρώτης ομάδας.
5. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να βρεις τις λέξεις που μοιάζουν στη σημασία.

Μπορείς να ακολουθήσεις, εάν θέλεις, την παρακάτω μέθοδο:

ΛΕΞΕΙΣ	ΕΧΟΥΝΤΟ ΙΔΙΟ ΝΟΗΜΑ	
	OXI	NAI
άνθρωποι-θόρυβος	☒	
Άνθρωποι-εργασία	☒	
Άνθρωποι-άγχος	☒	
Χρήματα-θόρυβος	☒	
Χρήματα-εργασία	☒	
Χρήματα-άγχος	☒	
Δουλειά-θόρυβος	☒	
Δουλειά-εργασία		☒
Δουλειά-άγχος	☒	

Από την έρευνά σου μόνον η «δουλειά» και η «εργασία» έχουν την ίδια σημασία/νόημα.

Άρα αυτό το ζευγάρι θα υπογραμμίσεις. Μπράβο!

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Να κυκλώσεις μία λέξη από την πρώτη ομάδα και μία από τη δεύτερη έτσι ώστε να μοιάζουν στη σημασία .

αρχίζω
μυρίζω
βαφτίζω

σιωπώ
συμφωνώ
ξεκινώ

2. Να κυκλώσεις μία λέξη από την πρώτη ομάδα και μία από τη δεύτερη έτσι ώστε να μοιάζουν στη σημασία .

ομιλία
φιλία
παραλία

συνάντηση
διάλεξη
ποτάμι

3. Να κυκλώσεις μία λέξη από την πρώτη ομάδα και μία από τη δεύτερη έτσι ώστε να μοιάζουν στη σημασία .

επιβάτες
παραβάτες
αναβάτες

ιππείς
ιχθείς
να πεις

4. Να κυκλώσεις μία λέξη από την πρώτη ομάδα και μία από τη δεύτερη έτσι ώστε να μοιάζουν στη σημασία .

εντός
εκτός
σαφώς

εδώ
εκεί
μέσα

5. Να κυκλώσεις μία λέξη από την πρώτη ομάδα και μία από τη δεύτερη έτσι ώστε να μοιάζουν στη σημασία .

μισό
τμήμα
ολόκληρο

μέρος
περίπου
τίποτα

A.3.5. Το συνώνυμο ζευγάρι 5

Παράδειγμα

Να ανακαλύψεις μία λέξη: α) που να μοιάζει στη σημασία με τη λέξη με τα μαύρα παχιά γράμματα και β) που να κάνει ομοιοκαταληξία με τη λέξη που είναι γραμμένη με κεφαλαία.

καράβι

BIBΛIO

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....

ΒΗΜΑΤΑ

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση
2. Διάβασε προσεκτικά τις λέξεις
3. Σκέψου τι σημαίνει η πρώτη. Τώρα σκέψου τον ήχο και την κατάληξη της δεύτερης.
4. Τώρα κοιτώντας τη λέξη «καράβι» σκέψου λέξεις με την ίδια ομοιοκαταληξία με τη λέξη «BIBΛIO».
5. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να βρεις τη λέξη που μοιάζει στη σημασία με τη λέξη «καράβι».

Μπορείς να ακολουθήσεις, εάν θέλεις, την παρακάτω μέθοδο:

καράβι	BIBΛIO	OXI
καράβι	ΣΧΟΛΕΙΟ	OXI
καράβι	BIBΛIOΠΩΛΕΙΟ	OXI
καράβι	OINOΠΩΛΕΙΟ	OXI
καράβι	ΠΛΟΙΟ	NAI

Άρα η λέξη ΠΛΟΙΟ είναι συνώνυμη με τη λέξη «καράβι» και κάνει ομοιοκαταληξία με τη λέξη BIBΛIO.

Γράψε την στη γραμμή . Μπράβο! Διάλεξες την σωστή λέξη!

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Να ανακαλύψεις μία λέξη: α) που να μοιάζει στη σημασία με τη λέξη με τα μαύρα παχιά γράμματα και β) που να κάνει ομοιοκαταληξία με τη λέξη που είναι γραμμένη με κεφαλαία.

κουβέντα

ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ _____

2. Να ανακαλύψεις μία λέξη: α) που να μοιάζει στη σημασία με τη λέξη με τα μαύρα παχιά γράμματα και β) που να κάνει ομοιοκαταληξία με τη λέξη που είναι γραμμένη με κεφαλαία.

καπνοδόχος

ΒΥΣΙΝΝΑΔΑ _____

3. Να ανακαλύψεις μία λέξη: α) που να μοιάζει στη σημασία με τη λέξη με τα μαύρα παχιά γράμματα και β) που να κάνει ομοιοκαταληξία με τη λέξη που είναι γραμμένη με κεφαλαία.

ρόδες

ΠΛΑΣΤΙΚΑ _____

4. Να ανακαλύψεις μία λέξη: α) που να μοιάζει στη σημασία με τη λέξη με τα μαύρα παχιά γράμματα και β) που να κάνει ομοιοκαταληξία με τη λέξη που είναι γραμμένη με κεφαλαία.

ξύλο

ΠΑΝΙΔΑ _____

5. Να ανακαλύψεις μία λέξη: α) που να μοιάζει στη σημασία με τη λέξη με τα μαύρα παχιά γράμματα και β) που να κάνει ομοιοκαταληξία με τη λέξη που είναι γραμμένη με κεφαλαία.

ανάκτορο

ΑΛΑΤΙ _____

A.4. ΣΥΝΔΕΣΕΙΣ ΛΕΞΕΩΝ

A.4.1. Σύνδεση μίας λέξης

με δύο διαφορετικά ζευγάρια λέξεων

Παράδειγμα

Να συνδέσεις ως προς το νόημα την κατάλληλη λέξη από την αγκύλη με τα ζευγάρια των λέξεων στα τετραγωνάκια.

[ομίχλη, καπνός, φασαρία, χάος, γαλαξίας]

διάστημα, σύμπαν

σύγχυση, αποδιοργάνωση

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....

ΒΗΜΑΤΑ

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση
2. Διάβασε προσεκτικά τις λέξεις στα δύο τετραγωνάκια και σκέψου προσεκτικά πόσο συγγενικές είναι.
3. Τώρα εξέτασε τις λέξεις στην αγκύλη. Σκέψου τι σημαίνει η καθεμία.
4. Μετά ξεκίνα από την πρώτη λέξη (ομίχλη) και προσπάθησε να τη συνδέσεις με το κάθε ζευγάρι στα δύο τετραγωνάκια (διάστημα, σύμπαν) και (σύγχυση, αποδιοργάνωση).
5. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να βρεις τη λέξη που μοιάζει στη σημασία και με τα δύο ζευγάρια λέξεων στα τετραγωνάκια.

Προσπάθησε να ακολουθήσεις την παρακάτω μέθοδο, εάν θέλεις.

[ομίχλη, καπνός, φασαρία, χάος, γαλαξίας]

διάστημα, σύμπαν

σύγχυση, αποδιοργάνωση

Ομίχλη+διάστημα, σύμπαν **ΟΧΙ!** Δεν έχουν σχέση

Ομίχλη+σύγχυση, αποδιοργάνωση **Μόνον μεταφορική έννοια**

Καπνός+διάστημα, σύμπαν **ΟΧΙ!** Δεν έχουν σχέση

Καπνός+σύγχυση, αποδιοργάνωση **ΟΧΙ!** Δεν έχουν σχέση

Φασαρία+διάστημα, σύμπαν **ΟΧΙ!** Δεν έχουν σχέση

Φασαρία+σύγχυση, αποδιοργάνωση **ΝΑΙ!** Έχουν σχέση

Χάος+διάστημα, σύμπαν **ΝΑΙ!** Έχουν σχέση

Χάος+σύγχυση, αποδιοργάνωση **ΝΑΙ!** Έχουν σχέση

Γαλαξίας+διάστημα, σύμπαν **ΝΑΙ!** Έχουν σχέση

Γαλαξίας+σύγχυση, αποδιοργάνωση **ΟΧΙ!** Δεν έχουν σχέση

Άρα η λέξη «Χάος» είναι συνώνυμη με τις λέξεις **διάστημα, σύμπαν** και **σύγχυση, αποδιοργάνωση**.

Μπράβο! Διάλεξες την σωστή λέξη!

Μία άλλη μέθοδος μπορεί επίσης να είναι η επόμενη:

Εξήγησε τι σημαίνουν τα παρακάτω:

Διάστημα, σύμπαν πρόκειται για περιοχές έξω από τη γη.

σύγχυση, αποδιοργάνωση πρόκειται για καταστάσεις όπου κανείς δεν ξέρει τι γίνεται.

	Διάστημα Σύμπαν	Σύγχυση Αποδιοργάνωση
ΟΜΙΧΛΗ	Υπάρχει μικρή σχέση αλλά δεν μοιάζουν στη σημασία	Ως μεταφορά μπορεί να μοιάζουν κάπως
ΚΑΤΙΝΟΣ	Όχι, δεν υπάρχει κάποια σχέση	Όχι δεν υπάρχει κάποια σχέση
ΦΑΣΑΡΙΑ	Όχι, δεν υπάρχει καμία σχέση	Ναι, υπάρχει σχέση
ΧΑΟΣ	Ναι, υπάρχει σχέση	Ναι υπάρχει σχέση
ΓΑΛΑΞΙΑΣ	Ναι, υπάρχει σχέση	Όχι δεν υπάρχει κάποια σχέση

Άρα η λέξη «χάος» έχει σχέση και με τα δύο ζευγάρια, δηλαδή μοιάζουν στη σημασία. Μπράβο!

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Να συνδέσεις ως προς το νόημα την κατάλληλη λέξη ή φράση από την αγκύλη με τα ζευγάρια των λέξεων στα τετραγωνάκια.

[χερσαία μέσα, σκάφη, κρουαζιερόπλοια, ιπτάμενα μέσα]

πλοία, καράβια

αεροπλάνα, αεροσκάφη

2. Να συνδέσεις ως προς το νόημα την κατάλληλη λέξη από την αγκύλη με τα ζευγάρια των λέξεων στα τετραγωνάκια.

[φορολογημένη, μονάκριβη, υπερβολική, πολύτιμη, φθινή]

αξιολάτρευτη, αγαπημένη

ακριβή, ανεκτίμητη

3. Να συνδέσεις ως προς το νόημα την κατάλληλη λέξη από την αγκύλη με τα ζευγάρια των λέξεων στα τετραγωνάκια.

[κατατάσσομαι, συζητιέμαι, αποκτιέμαι, διαλέγομαι]

επιλέγομαι, ξεχωρίζομαι

συνομιλία, συζητώ

4. Να συνδέσεις ως προς το νόημα την κατάλληλη λέξη από την αγκύλη με τα ζευγάρια των λέξεων στα τετραγωνάκια.

[μάθηση, απασχόληση, εργασία, κατ' οίκον εργασία, σκέψη, μελέτη]

δουλειά, επάγγελμα

ασκήσεις, προβλήματα

A.4.2. Σύνδεση λέξης με συγκεκριμένη ομάδα λέξεων

Παράδειγμα

Να συνδέσεις με βέλος μία λέξη από την παρένθεση που ταιριάζει με όλες τις λέξεις στο τετραγωνάκι.

(Μυθιστόρημα, διήγημα, ιστορία, ποίημα, παραμύθι)

Ειρήνη, αιτίες, αληθινά γεγονότα, πόλεμος, συνέπειες

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....

ΒΗΜΑΤΑ

A.1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση

B.1. Διάβασε προσεκτικά μόνον τις λέξεις που βρίσκονται στο τετραγωνάκι.

B.2. Σκέψου και γράψε δίπλα τι σημαίνει η καθεμία και τι κοινό έχουν όλες μαζί. Εάν αυτό δεν σε βοηθάει τότε για τι μιλάνε όλες αυτές μαζί. Εάν δεν νιώθεις σιγουριά, ψάξε στο λεξικό σου για τη σημασία κάποιας λέξης.

Γ. 1. Τώρα διάβασε μία προς μία τις λέξεις που βρίσκονται στην παρένθεση από τα αριστερά προς τα δεξιά και σκέψου τι σημαίνει η καθεμία.

Γ.2. Τέλος να ελέγξεις αν συνδέεται καθεμία από τις λέξεις της παρένθεσης με αυτές στο τετραγωνάκι και γιατί.

Δ.1. Στο τέλος θα δεις ότι μόνον μία λέξη έχει σχέση με τις άλλες.

Δ.2. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να βρεις τις λέξεις που μοιάζουν στη σημασία.

Παρατήρησε τη μέθοδο

B. Ειρήνη, αιτίες, αληθινά γεγονότα, πόλεμος, συνέπειες

Όλες αυτές οι λέξεις έχουν να κάνουν με κάτι που έγινε στο παρελθόν.

Ήταν πραγματικό και πολύ σοβαρό για τους ανθρώπους.

Γ. (Μυθιστόρημα, διήγημα, ιστορία, ποίημα, παραμύθι)

Μυθιστόρημα Κάτι που δεν έγινε στην πραγματικότητα αλλά ο συγγραφέας μπορεί να δανείστηκε στοιχεία από την πραγματικότητα Όχι, δεν συνδέεται με τις λέξεις στο τετραγωνάκι.

Διήγημα κάτι που μπορεί να έγινε στην πραγματικότητα και συνήθως είναι αναμνήσεις ενός ανθρώπου σε λίγες σελίδες. Όχι, δεν συνδέεται με τις λέξεις στο τετραγωνάκι.

Ιστορία Κάτι που συνέβη παλαιότερα και προσπαθούμε να ανακαλύψουμε το γιατί έγινε, το πώς και τι προκάλεσε. Μπορεί να είναι πόλεμος μπορεί και ειρήνη. Ναι, συνδέεται με τις λέξεις στο τετραγωνάκι.

Ποίημα Το ποίημα είναι ένας τρόπος να δείξουμε με λίγες λέξεις πάρα πολλά πράγματα, όπως συναισθήματα, ιδέες, την ειρήνη, τον πόλεμο και αληθινά γεγονότα, όχι όμως με επιστημονικό τρόπο για αιτίες και συνέπειες. Όχι, δεν συνδέεται με τις λέξεις στο τετραγωνάκι.

Παραμύθι Το παραμύθι μιλά για φανταστικές και υπερφυσικές δράσεις και ενέργειες που δεν γίνονται στην πραγματικότητα. Όχι, δεν συνδέεται με τις λέξεις στο τετραγωνάκι.

Από την έρευνά σου μόνον η λέξη «ιστορία» συνδέεται με όλες τις λέξεις στο τετραγωνάκι. Σύνδεσέ την με βέλος με το τετραγωνάκι. Μπράβο!

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Να συνδέσεις με βέλος μία λέξη από την παρένθεση που ταιριάζει με όλες τις λέξεις στο τετραγωνάκι.

(αυτοκίνητο, πλοίο, λεωφορείο, τρένο, αεροπλάνο)

παράθυρα καθίσματα τραπέζια ράγες σιδερένιοι τροχοί

2. Να συνδέσεις με βέλος μία λέξη από την παρένθεση που ταιριάζει με όλες τις λέξεις στο τετραγωνάκι.

(περίεργος, δύσκολος, συνετός, σκληρός, σκυθρωπός)

προνοητικός προσεκτικός λογικός μετριοπαθής

3. Να συνδέσεις με βέλος μία λέξη από την παρένθεση που ταιριάζει με όλες τις λέξεις στο τετραγωνάκι.

(πύραυλοι, αεροπλάνα, αερόστατα, πουλιά, ανεμόπλانا)

σμήνη φτερά πτηνά ράμφος πτήση πορεία κίνδυνοι

4. Να συνδέσεις με βέλος μία λέξη από την παρένθεση που ταιριάζει με όλες τις λέξεις στο τετραγωνάκι.

(προσπαθώ, εφαρμόζω, εξακολουθώ, δυσκολεύομαι, αναλαμβάνω)

δρω ενεργώ κάνω πράττω εκτελώ

A.5. ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΙΣ ΛΕΞΕΙΣ

A.5.1. Αναζήτηση της Διαφορετικότητας 1

Παράδειγμα

Να κυκλώσεις τη μία λέξη που είναι διαφορετική στη σημασία από τις άλλες.

Κιθάρα, μπουζούκι, φλόγα, πιάνο, φλογέρα

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....

ΒΗΜΑΤΑ

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση
2. Διάβασε προσεκτικά κάθε λέξη και σκέψου τι σημαίνει η καθεμία και σε ποια ομάδα μπορείς να την ταξινομήσεις. Εάν δεν νιώθεις σιγουριά, ψάξε στο λεξικό σου για τη σημασία κάποιας λέξης.
3. Γράψε δίπλα από κάθε λέξη τι ξέρεις γι' αυτήν.
4. Στο τέλος θα δεις ότι μία λέξη δεν έχει καμία σχέση με τις άλλες.
5. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να βρεις τις λέξεις που μοιάζουν στη σημασία.

Παρατήρησε τη μέθοδο

Κιθάρα	χορδές, μουσική, <u>μουσικό όργανο</u>
Μπουζούκι	χορδές, λαϊκή μουσική και τραγούδι, <u>μουσικό όργανο</u>
Φλόγα	κόκκινη ή και μπλε χρώμα, καίει, γλώσσες φωτιάς
Πιάνο	πλήκτρα, κλασική μουσική, μεγάλο <u>μουσικό όργανο</u>
Φλογέρα	φυσάμε, μοιάζει με σωλήνα, μικρό <u>μουσικό όργανο</u>

Από την έρευνά σου παρατηρείς ότι όλες οι λέξεις είναι μουσικά όργανα εκτός από τη λέξη «φλόγα». Άρα η λέξη «φλόγα» είναι **διαφορετική** από τις άλλες και γι' αυτό θα την κυκλώσεις. **Μπράβο!**

Μπορείς να κάνεις το ίδιο με δύο ή περισσότερες διαφορετικές λέξεις σε μία ομάδα.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Να κυκλώσεις τη μία λέξη που είναι διαφορετική στη σημασία από τις άλλες.

απόφαση, αποχώρηση, απομάκρυνση, αποχωρισμός, απογείωση

2. Να κυκλώσεις τη μία λέξη που είναι διαφορετική στη σημασία από τις άλλες.

αγένεια, προσβολή, καλοσύνη, ύβρη, ντροπή

3. Να κυκλώσεις τη μία λέξη που είναι διαφορετική στη σημασία από τις άλλες.

μαθήτρια, τελειόφοιτος, σπουδάστρια, φοιτήτρια, εκπαιδευόμενη

4. Να κυκλώσεις τη μία λέξη που είναι διαφορετική στη σημασία από τις άλλες.

αυξάνεται, μεγαλώνει, μεγεθύνεται, μετριάζεται, πολλαπλασιάζεται

5. Να κυκλώσεις τη μία λέξη που είναι διαφορετική στη σημασία από τις άλλες.

κοινό, ενικό, ατομικό, προσωπικό, ιδιωτικό

6. Να κυκλώσεις τη μία λέξη που είναι διαφορετική στη σημασία από τις άλλες.

χαράζει, ξημερώνει, ανατέλλει, φωτίζει, δύει

7. Να κυκλώσεις τη μία λέξη που είναι διαφορετική στη σημασία από τις άλλες.

φαίνομαι, εμφανίζομαι, παρουσιάζομαι, αποχωρώ, δείχνομαι

A.5.2. Αναζήτηση της Διαφορετικότητας 2

Παράδειγμα

Να κυκλώσεις τη μία λέξη που δεν μπορεί να κατασκευαστεί από τα γράμματα της λέξης με κεφαλαία γράμματα.

BIBΛΙΟΘΗΚΑΡΙΟΣ βίλα βοηθός θηρίο καιρός βάρκα

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....

ΒΗΜΑΤΑ

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση
2. Διάβασε προσεκτικά την πρώτη λέξη με μικρά γράμματα **βίλα** και παρατήρησε εάν κάθε γράμμα της έρχεται από την λέξη **B I B Λ I O Θ Η Κ Α Ρ I O Σ**.
3. Κάνε το ίδιο με όλες τις υπόλοιπες λέξεις.
4. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να βρεις ποια λέξη έχει γράμματα που δεν υπάρχουν στη λέξη με κεφαλαία.

Παρατήρησε τη μέθοδο

BIBΛΙΟΘΗΚΑΡΙΟΣ (Τα γράμματα κατ' αλφαβητική σειρά είναι:
(A B B Η Θ Ι Ι Ι Κ Λ Ο Ο Ρ Σ))

βίλα κατασκευάστηκε από τα γράμματα B, I, Λ, A που υπάρχουν στην παρένθεση
βοηθός κατασκευάστηκε από τα γράμματα B, O, Η, Θ, O, Σ που υπάρχουν στην παρένθεση
θηρίο κατασκευάστηκε από τα γράμματα Θ, Η, Ρ, I, O που υπάρχουν στην παρένθεση
καιρός κατασκευάστηκε από τα γράμματα Κ, Α, I, Ρ, O, Σ που υπάρχουν στην παρένθεση
βάρκα κατασκευάστηκε από τα γράμματα B, A, Ρ, Κ, A που υπάρχουν στην παρένθεση εκτός από το δεύτερο A. Στην παρένθεση υπάρχει μόνον ένα A ενώ η λέξη ΒΑΡΚΑ έχει δύο ΑΑ.

Από την έρευνά σου παρατηρείς ότι η λέξη «**βάρκα**» έχει ένα περισσότερο A. Άρα η λέξη αυτή είναι διαφορετική από τις άλλες και γι' αυτό θα την κυκλώσεις. **Μπράβο!**

Μπορείς να κάνεις το ίδιο με δύο ή περισσότερες διαφορετικές λέξεις σε μία ομάδα.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Να κυκλώσεις τη μία λέξη που δεν μπορεί να κατασκευαστεί από τα γράμματα της λέξης με κεφαλαία γράμματα.

ΠΛΟΙΟΚΤΗΤΗΣ κτήση πλοκή ήλιος κοιλιά κλοπή

2. Να κυκλώσεις τη μία λέξη που δεν μπορεί να κατασκευαστεί από τα γράμματα της λέξης με κεφαλαία γράμματα.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ δέντρα τρένα θηρίο ευθύνη τυριά

3. Να κυκλώσεις τη μία λέξη που δεν μπορεί να κατασκευαστεί από τα γράμματα της λέξης με κεφαλαία γράμματα.

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΖΕΤΑΙ ζείτε έτος ζόρια πορεία έτοιμες

4. Να κυκλώσεις τη μία λέξη που δεν μπορεί να κατασκευαστεί από τα γράμματα της λέξης με κεφαλαία γράμματα.

TAXYΔΡΟΜΕΙΟ δρόμοι δρόμος ταχύ μέχρι έδρα

5. Να κυκλώσεις τη μία λέξη που δεν μπορεί να κατασκευαστεί από τα γράμματα της λέξης με κεφαλαία γράμματα.

ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΡΙΑ αγώνας γωνία πρώτα αγωνία αγόρια

6. Να κυκλώσεις τη μία λέξη που δεν μπορεί να κατασκευαστεί από τα γράμματα της λέξης με κεφαλαία γράμματα.

ΓΡΑΦΕΙΟΚΡΑΤΙΑ κράτα αιπία αρχείο ραφείο αρκετά

7. Να κυκλώσεις τη μία λέξη που δεν μπορεί να κατασκευαστεί από τα γράμματα της λέξης με κεφαλαία γράμματα.

ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΗΣ πουλί λόγος λίγος όπλου πούλησα

A.5.3. Αναζήτηση της Διαφορετικότητας 3

Παράδειγμα

Να κυκλώσεις τη μία λέξη που μπορεί να κατασκευαστεί από τα γράμματα της λέξης με κεφαλαία γράμματα.

ΣΚΑΛΟΠΑΤΙ σκύλος κάλεσα παλάτι πλατεία πάτησα

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....

ΒΗΜΑΤΑ

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση
2. Διάβασε προσεκτικά την πρώτη λέξη με μικρά γράμματα σκύλος και παρατήρησε εάν κάθε γράμμα της έρχεται από την λέξη ΣΚΑΛΟΠΑΤΙ.
3. Κάνε το ίδιο με όλες τις υπόλοιπες λέξεις.
4. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να βρεις ποια είναι η μόνη λέξη που μπορεί να κατασκευαστεί από τα γράμματα της λέξης με κεφαλαία.

Παρατήρησε τη μέθοδο

ΣΚΑΛΟΠΑΤΙ Υπάρχουν τα γράμματα:
(Α Α Ι Κ Λ Ο Π Σ Τ.)

σκύλος κατασκευάστηκε από τα γράμματα Σ, Κ, Υ, Λ, Ο, Σ . Δεν υπάρχει το Υ και δεύτερο Σ.

κάλεσα κατασκευάστηκε από τα γράμματα Κ, Α, Λ, Ε, Σ, Α. Δεν υπάρχει το Ε.

παλάτι κατασκευάστηκε από τα γράμματα Π, Α, Λ, Α, Τ, Ι . ΝΑΙ! Υπάρχουν όλα τα γράμματα.

πλατεία κατασκευάστηκε από τα γράμματα Π, Λ, Α, Τ, Ε, Ι, Α . Δεν υπάρχει το Ε.

πάτησα κατασκευάστηκε από τα γράμματα Π, Α, Τ, Η, Σ, Α . Δεν υπάρχει το Η.

Από την έρευνά σου παρατηρείς ότι η λέξη «παλάτι» είναι η μόνη λέξη που έχει όλα τα γράμματά της από τη λέξη με κεφαλαία. Άρα η λέξη αυτή είναι διαφορετική από τις άλλες και γι' αυτό θα την κυκλώσεις. **Μπράβο!**

Μπορείς να κάνεις το ίδιο με δύο ή περισσότερες διαφορετικές λέξεις σε μία ομάδα.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Να κυκλώσεις τη μία λέξη που μπορεί να κατασκευαστεί από τα γράμματα της λέξης με κεφαλαία γράμματα.

ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΩΣ σκούριασε κεριά ακραίος πικροί έσπειρα

2. Να κυκλώσεις τη μία λέξη που μπορεί να κατασκευαστεί από τα γράμματα της λέξης με κεφαλαία γράμματα.

ΚΑΡΔΙΟΛΟΓΟΣ καρδιά ρόδες λόγοι κελιά γέλασα

3. Να κυκλώσεις τη μία λέξη που μπορεί να κατασκευαστεί από τα γράμματα της λέξης με κεφαλαία γράμματα.

ΕΠΙΚΕΦΑΛΗΣ κεφάλια κελύφη σφάλεις φάκελος εκλάπη

4. Να κυκλώσεις τη μία λέξη που μπορεί να κατασκευαστεί από τα γράμματα της λέξης με κεφαλαία γράμματα.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ γραφεία φωτιές άγραφοι τωρινά φτωχά

5. Να κυκλώσεις τη μία λέξη που μπορεί να κατασκευαστεί από τα γράμματα της λέξης με κεφαλαία γράμματα.

ΚΑΤΑΛΑΒΑΙΝΕΙΣ βγαίνω στάλες μαθαίνω καίνε βαραίνει

6. Να κυκλώσεις τη μία λέξη που μπορεί να κατασκευαστεί από τα γράμματα της λέξης με κεφαλαία γράμματα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ συνέχεια επίτευξη ξυνή ντόναμε έζυνα

7. Να κυκλώσεις τη μία λέξη που μπορεί να κατασκευαστεί από τα γράμματα της λέξης με κεφαλαία γράμματα.

ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΑ τραπεζάκι πεζοί αρπάζεις πιπεριά τζάκι

A.5.4. Αναζήτηση της Διαφορετικότητας 4

Παράδειγμα

Να κυκλώσεις τη μία λέξη όπου όλα της τα γράμματα προέρχονται από τα πρώτα δέκα γράμματα της αλφαβήτας.

αγελάδα άγκυρα ελπίδα άδεια ιώδιο

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....

ΒΗΜΑΤΑ

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση
2. Γράψε τα πρώτα δέκα γράμματα της ελληνικής αλφαβήτας.
3. Αρχίζοντας με την πρώτη λέξη «αγελάδα» προσπάθησε να δεις εάν όλα τα γράμματα αυτής της λέξης ανήκουν στα πρώτα δέκα γράμματα
4. Κάνε το ίδιο με όλες τις υπόλοιπες λέξεις.
5. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να βρεις ποια είναι η μόνη λέξη που περιέχει γράμματα από τα δέκα πρώτα γράμματα της ελληνικής αλφαβήτας.

Παρατήρησε τη μέθοδο

Τα πρώτα δέκα γράμματα της ελληνικής αλφαβήτας είναι:
(α β γ δ ε ζ η θ ι κ)

αγελάδα κατασκευάστηκε από τα γράμματα α, γ, ε, λ, ά, δ, α. Το (λ) δεν ανήκει ανάμεσα στα δέκα πρώτα γράμματα της ελληνικής αλφαβήτας.

Άγκυρα κατασκευάστηκε από τα γράμματα ά, γ, κ, υ, ρ, α. Το (γ), το (κ) και το (υ) δεν ανήκουν ανάμεσα στα δέκα πρώτα γράμματα της ελληνικής αλφαβήτας.

Ελπίδα κατασκευάστηκε από τα γράμματα ε, λ, π, ί, δ, α. Το (λ) και το (π) δεν ανήκουν ανάμεσα στα δέκα πρώτα γράμματα της ελληνικής αλφαβήτας.

Άδεια κατασκευάστηκε από τα γράμματα ά, δ, ε, ι, α. Όλα τα γράμματα ανήκουν στα δέκα πρώτα γράμματα της ελληνικής αλφαβήτας.

Ιώδιο κατασκευάστηκε από τα γράμματα ι, ώ, δ, ι, ο. Το ω δεν ανήκει ανάμεσα στα δέκα πρώτα γράμματα της ελληνικής αλφαβήτας.

Από την έρευνά σου παρατηρείς ότι η λέξη «άδεια» είναι η μόνη λέξη της οποίας όλα τα γράμματά της ανήκουν στα δέκα πρώτα της ελληνικής αλφαβήτας. Άρα η λέξη αυτή είναι διαφορετική από τις άλλες και γι' αυτό θα την κυκλώσεις. **Μπράβο!**

Μπορείς να κάνεις το ίδιο με δύο ή περισσότερες διαφορετικές λέξεις σε μία ομάδα.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Να κυκλώσεις τη μία λέξη όπου όλα της τα γράμματα προέρχονται από τα πρώτα δέκα γράμματα της αλφαβήτας.

δελτίο ανάσα αγκάθι βροχή ένεση

2. Να κυκλώσεις τη μία λέξη όπου όλα της τα γράμματα προέρχονται από τα πρώτα δέκα γράμματα της αλφαβήτας.

λαμπάδα άνοιξη δάνειο εξέλιξη διαθήκη

3. Να κυκλώσεις τη μία λέξη όπου όλα της τα γράμματα προέρχονται από τα πρώτα δέκα γράμματα της αλφαβήτας.

γέννηση βαστά ευθύνη εκδικάζει καλάμια

4. Να κυκλώσεις τη μία λέξη όπου όλα της τα γράμματα προέρχονται από τα πρώτα δέκα γράμματα της αλφαβήτας.

αστυνομία γέρνει αδέκαστος βηματισμός κάγκελα

5. Να κυκλώσεις τη μία λέξη όπου όλα της τα γράμματα προέρχονται από τα τελευταία δέκα γράμματα της αλφαβήτας.

ιστορία σπιβάδα χώρος ταυτότητα σχολείο

6. Να κυκλώσεις τη μία λέξη όπου όλα της τα γράμματα προέρχονται από τα τελευταία δέκα γράμματα της αλφαβήτας.

ολυμπιακή σκηνή συναιτερισμός όαση στυφό

7. Να κυκλώσεις τη μία λέξη όπου όλα της τα γράμματα προέρχονται από τα τελευταία δέκα γράμματα της αλφαβήτας.

στρίβω τερματισμός σύνθεση φυσώ ταυρομαχίες

8. Να κυκλώσεις τη μία λέξη όπου όλα της τα γράμματα προέρχονται από τα τελευταία δέκα γράμματα της αλφαβήτας.

φωνή φυσιολάτρης φυτοφάρμακο φυτρώνω φωλιάζω

Α.6. ΑΝΤΙΘΕΤΕΣ ΛΕΞΕΙΣ

Α.6.1. Αντίθετα 1

Παράδειγμα

Να κυκλώσεις μία λέξη από το τετραγωνάκι που έχει ακριβώς αντίθετη σημασία από τη λέξη που είναι έξω από το τετραγωνάκι.

μιλώ γράφω θυμάμαι απαντώ σκέφτομαι

Ρωτώ

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....

ΒΗΜΑΤΑ

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση
2. Διάβασε τη λέξη «ρωτώ» και σκέψου τι σημαίνει. Εάν δεν νιώθεις σιγουριά, ψάξε στο λεξικό σου για τη σημασία της λέξης.
3. Τώρα σκέψου πώς συνδέεται αυτή η λέξη με καθεμία από τις λέξεις στις αγκύλες ξεχωριστά και πες προφορικά το γιατί.
4. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να βρεις τις λέξεις που έχουν αντίθετη σημασία.

	Είναι αντίθετες;	
	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Ρωτώ		
Μιλώ		✓
Γράφω		✓
Θυμάμαι		✓
Απαντώ	✓	
Σκέφτομαι		✓

Άρα από την έρευνά σου μόνον η λέξη «απαντώ» είναι αντίθετη με τη λέξη «ρωτώ». Υπογράμμισέ την. [απαντώ].

Μπράβο! Διάλεξες την αντίθετη λέξη!

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Να κυκλώσεις μία λέξη από το τετραγωνάκι που έχει ακριβώς αντίθετη σημασία από τη λέξη που είναι έξω από το τετραγωνάκι.

στρίβω ευκαιρία φθηνό αυξημένο πουλημένο ακριβό

2. Να κυκλώσεις μία λέξη από το τετραγωνάκι που έχει ακριβώς αντίθετη σημασία από τη λέξη που είναι έξω από το τετραγωνάκι.

μικροί νεαροί ανήλικοι απαντώ σκέφτομαι ενήλικοι

3. Να κυκλώσεις μία λέξη από το τετραγωνάκι που έχει ακριβώς αντίθετη σημασία από τη λέξη που είναι έξω από το τετραγωνάκι.

ύψιστες ισχυρότατες μέγιστες ισχνότατες μικρές ελάχιστες

4. Να κυκλώσεις μία λέξη από το τετραγωνάκι που έχει ακριβώς αντίθετη σημασία από τη λέξη που είναι έξω από το τετραγωνάκι.

δίνω υπολογίζω χαρίζω αγοράζω πληρώνω δανείζω

5. Να κυκλώσεις μία λέξη από το τετραγωνάκι που έχει ακριβώς αντίθετη σημασία από τη λέξη που είναι έξω από το τετραγωνάκι.

απλώνω ζορίζω στέκομαι λυγίζω χαλαρώνω εντείνω

6. Να κυκλώσεις μία λέξη από το τετραγωνάκι που έχει ακριβώς αντίθετη σημασία από τη λέξη που είναι έξω από το τετραγωνάκι.

Φεύγω καταπλέω απομακρύνω πλησιάζω προσέχω προσεγγίζω

7. Να κυκλώσεις μία λέξη από το τετραγωνάκι που έχει ακριβώς αντίθετη σημασία από τη λέξη που είναι έξω από το τετραγωνάκι.

αποσύρω αποφασίζω ορίζω προσλαμβάνω διώχνω απολύω

A.6.2. Αντίθετα 2

Παράδειγμα

Να κυκλώσεις το ζευγάρι των λέξεων που είναι αντίθετες στη σημασία.

Σήκω-σύκο σκοτεινός-φωτεινός βάζο-βάζω νέο-καινούριο

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....

ΒΗΜΑΤΑ

1. Διάβασε προσεκτικά κάθε ζευγάρι
2. Σκέψου πώς συνδέονται οι λέξεις του κάθε ζευγαριού μεταξύ τους και γιατί.
3. Η ερώτηση ζητά να βρεις ένα ζευγάρι με αντίθετες λέξεις.

Σήκω-σύκο μοιάζει η προφορά τους αλλά η σημασία τους δεν είναι αντίθετη αλλά διαφορετική. Το «σήκω» σημαίνει να σηκωθεί κάποιος ενώ το «σύκο» είναι το καλοκαιρινό φρούτο.

Σκοτεινός-φωτεινός είναι αντίθετη η σημασία τους

Βάζο-βάζω μοιάζει η προφορά τους αλλά η σημασία τους δεν είναι αντίθετη αλλά διαφορετική. Το «βάζο» σημαίνει το διακοσμητικό στο σαλόνι ενώ το «βάζω» είναι το ρήμα.

Νέο-καινούριο το «νέο» μπορεί να είναι μία είδηση ή κάποιος/-α/-ο που το βλέπουμε για πρώτη φορά. Το «καινούριο» είναι κάποιο αντικείμενο που βλέπουμε για πρώτη φορά π.χ. αυτοκίνητο.

**Άρα το ζευγάρι των λέξεων «σκοτεινός-φωτεινός» έχουν αντίθετη σημασία και θα το κυκλώσεις πάνω στον πίνακα.
Μπράβο!**

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Να κυκλώσεις το ζευγάρι των λέξεων που είναι αντίθετες στη σημασία.
περιμένω-αναμένω / ασφάλεια-ηρεμία / τύχη-τοίχοι / επικίνδυνο-ακίνδυνο
2. Να κυκλώσεις το ζευγάρι των λέξεων που είναι αντίθετες στη σημασία.
ευγένεια-γένεια / ζωηροί-ανοδικοί / συγγενείς-αγενείς / επιτρέπω-απαγορεύω
3. Να κυκλώσεις το ζευγάρι των λέξεων που είναι αντίθετες στη σημασία.
επείγον-τυχαίο / οδύνη-πόνος / αποφασίζω-αναβάλλω / θόρυβος-ηχορύπανση
4. Να κυκλώσεις το ζευγάρι των λέξεων που είναι αντίθετες στη σημασία.
μαθαίνω-γράφω / καλότυχος-άτυχος / προβλέπω-προγνώσκω / ποικιλία-πλήθος
5. Να κυκλώσεις το ζευγάρι των λέξεων που είναι αντίθετες στη σημασία.
αυγή-ανατολή / πιστεύω-θεωρώ / παγωνιά-ατμός / αστείος-σοβαρός
6. Να κυκλώσεις το ζευγάρι των λέξεων που είναι αντίθετες στη σημασία.
μπαστούνι-ραβδί / εργατικές-οκνηρές / διακοπές-ξεκούραση / μυρωδιά-οσμή
7. Να κυκλώσεις το ζευγάρι των λέξεων που είναι αντίθετες στη σημασία.
δάκρυα-κλάμα / διαλέγω-προτιμώ / αρπάζω-αποδίδω / απάντηση-απόκριση
8. Να κυκλώσεις το ζευγάρι των λέξεων που είναι αντίθετες στη σημασία.
παρομοίως-παρομοίωση / δυστυχώς-ατυχώς / ευτυχώς-δυστυχώς / ομοίως-παρομοίως
9. Να κυκλώσεις το ζευγάρι των λέξεων που είναι αντίθετες στη σημασία.
κινήγι-καταδίωξη / ήρωας-παλικάρι / αριθμός-ψηφίο / γνωρίζω-αγνοώ
10. Να κυκλώσεις το ζευγάρι των λέξεων που είναι αντίθετες στη σημασία.
εργάζομαι-απασχολούμαι / αποθήκη-κελάρι / βουτιά-βύθισμα / νημεμία-τρικυμία
11. Να κυκλώσεις το ζευγάρι των λέξεων που είναι αντίθετες στη σημασία.
υπέργειος-υπόγειος / μάλιστα-ναι / οστά-κόκκαλα / κίνδυνος-απειλή
12. Να κυκλώσεις το ζευγάρι των λέξεων που είναι αντίθετες στη σημασία.
λάμπα-λαμπτήρας / υπεύθυνες-ανεύθυνες / βιάζεται-τρέχει / γόμα-σβηστήρα
13. Να κυκλώσεις το ζευγάρι των λέξεων που είναι αντίθετες στη σημασία.
αλλού-κάπου / αρχηγός-ηγέτης / θάρρος-ανδρεία / ανάπτυξη-υπανάπτυξη
14. Να κυκλώσεις το ζευγάρι των λέξεων που είναι αντίθετες στη σημασία.
αλάτι-άλμη / κλαδί-κλώνος / έσοδα-δαπάνες / περί-παρά

A.6.3. Αντίθετα 3

Παράδειγμα

Να κυκλώσεις τις δύο αντίθετες λέξεις, μία από την πρώτη ομάδα και μία από τη δεύτερη.

χαρά
μείωση
απογείωση

προσγείωση
ελπίδα
ταχύτητα

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....

ΒΗΜΑΤΑ

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση
2. Διάβασε προσεκτικά τις λέξεις και σκέψου τι σημαίνει η καθεμία. Εάν δεν νιώθεις σιγουριά, ψάξε στο λεξικό σου για τη σημασία της λέξης.
3. Τώρα σκέψου πώς συνδέεται η πρώτη λέξη με καθεμία από τις λέξεις της απέναντι ομάδας και άναφερε προφορικά το γιατί.
4. Κάνε το ίδιο και με τη δεύτερη λέξη της πρώτης ομάδας και στο τέλος με την τρίτη.
5. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να βρεις τις δύο αντίθετες λέξεις.

Μπορείς να ακολουθήσεις, εάν θέλεις, την παρακάτω μέθοδο:

ΛΕΞΕΙΣ	ΕΙΝΑΙ ΑΝΤΙΘΕΤΕΣ:	
	ΟΧΙ	ΝΑΙ
χαρά-προσγείωση	☒	
χαρά-ελπίδα	☒	
χαρά-ταχύτητα	☒	
μείωση-προσγείωση	☒	
μείωση-ελπίδα	☒	
μείωση-ταχύτητα	☒	
απογείωση-προσγείωση		☒
απογείωση-ελπίδα	☒	
απογείωση-ταχύτητα	☒	

Από την έρευνά σου μόνον η «απογείωση-προσγείωση» έχουν αντίθετη σημασία/νόημα.

Άρα αυτές τις λέξεις θα κυκλώσεις. Μπράβο!

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Να κυκλώσεις τις δύο αντίθετες λέξεις, μία από την πρώτη ομάδα και μία από τη δεύτερη.

συζήτηση
συμφωνία
αποτέλεσμα

πρόταση
καταστροφή
διαφωνία

2. Να κυκλώσεις τις δύο αντίθετες λέξεις, μία από την πρώτη ομάδα και μία από τη δεύτερη.

χαρά
μείωση
απογείωση

προσγείωση
ελπίδα
ταχύτητα

3. Να κυκλώσεις τις δύο αντίθετες λέξεις, μία από την πρώτη ομάδα και μία από τη δεύτερη.

συν
πλαίσιο
όλο

μέρος
σύνολο
γενικό

4. Να κυκλώσεις τις δύο αντίθετες λέξεις, μία από την πρώτη ομάδα και μία από τη δεύτερη.

πριν
μήπως
όταν

μετά
εάν
προτού

5. Να κυκλώσεις τις δύο αντίθετες λέξεις, μία από την πρώτη ομάδα και μία από τη δεύτερη.

σπασμένο
σπαρμένο
παρμένο

ώριμο
μερικό
γερό

Α.7. ΑΛΥΣΙΔΕΣ ΛΕΞΕΩΝ

Α.7.1. Η αλυσίδα των λέξεων 1

Η

Πώς το τέλος μιας λέξης μπορεί να είναι η αρχή μιας άλλης

Παράδειγμα

Να βρεις το τελευταίο γράμμα της πρώτης λέξης που είναι ταυτόχρονα το πρώτο της επόμενης.

Μετά κάνε το ίδιο για μια σειρά λέξεων. Εάν βρίσκεις το τελικό (ς), τότε μπορείς να το αλλάξεις σε σίγμα (σ).

λοιπό_ερό

Δρόμο_ώδι_νειρ_λατισμέν_μέρ_ναμμέν_στέρια.

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....

ΒΗΜΑΤΑ

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση
2. Διάβασε προσεκτικά την πρώτη λέξη και σκέψου σε ποια πτώση μπορεί να τη συναντήσεις και πειραματίσου με διάφορες λύσεις.
3. Σκέψου ότι το γράμμα που θα βάλεις στο τέλος της πρώτης λέξης πρέπει να φτιάχνει μία λέξη με σωστό νόημα, ορθογραφημένη και όταν είναι ενωμένη με τη δεύτερη λέξη να δημιουργεί μια άλλη σωστή λέξη.
4. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να βρεις το τελευταίο γράμμα της πρώτης λέξης που να είναι ταυτόχρονα το πρώτο γράμμα της δεύτερης λέξης.

	Είναι λέξη με σωστό νόημα	Έχει σωστή ορθογραφία	Φτιάχνει αλυσίδα με τη δεύτερη λέξη (_ερό)
Λοιπόα	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Λοιπόβ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Λοιπόγ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ
Λοιπόδ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Λοιπόε	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Λοιπόζ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ

Λοιπόη	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Λοιπόθ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Λοιποί	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Λοιπόκ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Λοιπόλ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Λοιπόμ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Λοιπόν	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
Λοιπόξ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ
Λοιπόο	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Λοιπόπ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Λοιπόρ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Λοιπός	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Λοιπότ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Λοιπού	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Λοιπόφ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Λοιπόχ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Λοιπόψ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Λοιπόω	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ

Από την έρευνά σου βρέθηκε ότι μόνον όταν βάλουμε το γράμμα (ν) στη τέλος της λέξης «λοιπό_» τότε έχουμε μία λέξη με σωστό νόημα, σωστή ορθογραφία και φτιάχνει αλυσίδα με τη δεύτερη λέξη.
Λοιπό[ν]ερό. Μπράβο!

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Να βρεις το τελευταίο γράμμα της πρώτης λέξης που είναι ταυτόχρονα το πρώτο της επόμενης.

Μετά κάνε το ίδιο για μια σειρά λέξεων. Εάν βρίσκεις το τελικό (ς), τότε μπορείς να το αλλάζεις σε σίγμα (σ).

αλλάζετ_ργασίες

Εκείνο_σιωσα_οιαζόμαστ_λαττωματικ_υτοκίνητα

2. Να βρεις τα δύο τελευταία γράμματα της πρώτης λέξης που είναι ταυτόχρονα το δύο πρώτα της επόμενης.

Μετά κάνε το ίδιο για μια σειρά λέξεων. Εάν βρίσκεις το τελικό (ς), τότε μπορείς να το αλλάζεις σε σίγμα (σ).

κράτη_μειώσεων

Ότ_άβετε / τραγουδήσα__λικά / πολ__δια / έν__φαλιστής

3. Να βρεις τα δύο τελευταία γράμματα της πρώτης λέξης που είναι ταυτόχρονα το δύο πρώτα της επόμενης.

Μετά κάνε το ίδιο για μια σειρά λέξεων. Εάν βρίσκεις το τελικό (ς), τότε μπορείς να το αλλάζεις σε σίγμα (σ).

σχεδιάσα__τράγωνα

Όπ__ρανός / σιγουρέψα__ρικά / μηδ__α / κατάργη__ματος

4. Να βρεις τα δύο τελευταία γράμματα της πρώτης λέξης που είναι ταυτόχρονα το δύο πρώτα της επόμενης.

Μετά κάνε το ίδιο για μια σειρά λέξεων. Εάν βρίσκεις το τελικό (ς), τότε μπορείς να το αλλάζεις σε σίγμα (σ).

σημαντικ__τίες

πρόβλη__θηματικών / λύσε__τορικές / μακρι__σίδα / χωρισ__κτικά

A.7.2. Η αλυσίδα των λέξεων 2

Η

Πώς το ίδιο τέλος μιας λέξης μπορεί να είναι η αρχή μιας άλλης σε δύο ζευγάρια λέξεων

Παράδειγμα

Να βρεις το τελευταίο γράμμα της πρώτης λέξης που είναι ταυτόχρονα η αρχή της επόμενης και στα δύο ζευγάρια.

Μετά κάνε το ίδιο για μια σειρά λέξεων. Εάν βρίσκεις το τελικό (ς), τότε μπορείς να το αλλάζεις σε σίγμα (σ).

Φωτίζετα_ερό κρυμμένο_σημερία

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....

ΒΗΜΑΤΑ

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση
2. Διάβασε προσεκτικά την πρώτη λέξη και σκέψου σε ποια πτώση μπορεί να τη συναντήσεις και πειραματίσου με όλα τα γράμματα της αλφαβήτου.
3. Σκέψου ότι το γράμμα που θα βάλεις στο τέλος της πρώτης λέξης πρέπει να φτιάχνει μία λέξη με σωστό νόημα, ορθογραφημένη και όταν είναι ενωμένη με τη δεύτερη λέξη να δημιουργεί μια άλλη σωστή λέξη.
4. Επίσης το ίδιο γράμμα πρέπει να φτιάχνει αλυσίδα και με το δεύτερο ζευγάρι λέξεων.
5. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να βρεις το τελευταίο γράμμα της πρώτης λέξης που να είναι ταυτόχρονα το πρώτο γράμμα της δεύτερης λέξης και στα δύο ζευγάρια.

	Είναι λέξη με σωστό νόημα	Έχει σωστή ορθογραφία	Φτιάχνει αλυσίδα με τη δεύτερη λέξη (_ερό)	Φτιάχνει αλυσίδα με το ζευγάρι κρυμμένο_σημερία
Φωτίζεταα	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Φωτίζεταβ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Φωτίζεταγ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Φωτίζεταδ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Φωτίζεταε	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Φωτίζεταζ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Φωτίζεταη	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ

Φωτίζεταθ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Φωτίζεταιι	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
Φωτίζετακ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Φωτίζεταλ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Φωτίζεταμ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Φωτίζεταν	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Φωτίζεταξ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Φωτίζεταο	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Φωτίζεταπ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Φωτίζεταρ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Φωτίζετας	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Φωτίζετατ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Φωτίζεταυ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Φωτίζεταφ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Φωτίζεταχ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Φωτίζεταψ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ
Φωτίζεταω	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ

Από την έρευνά σου βρέθηκε ότι μόνον όταν βάλουμε το γράμμα (ι) στη τέλος της λέξης «φωτίζετα_» τότε έχουμε μία λέξη με σωστό νόημα, σωστή ορθογραφία και φτιάχνει αλυσίδα με τη δεύτερη λέξη φωτίζετα[ι]ερό και κρυμμένο[ι]σημερία. Μπράβο!

Το ίδιο μπορεί να γίνει με δυάδες λέξεων με δύο κενά όπως στο παράδειγμα:

Φωτογραφ_ _ τρείο μαθαί_ _ πός κλπ.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Να βρεις το τελευταίο γράμμα της πρώτης λέξης που είναι ταυτόχρονα η αρχή της επόμενης και στα δύο ζευγάρια.

Εάν βρίσκεις το τελικό (ς), τότε μπορείς να το αλλάζεις σε σίγμα (σ).

άνε_πηρεσία μόνο_πεύθυνες

2. Να βρεις τα δύο τελευταία γράμματα της πρώτης λέξης που είναι ταυτόχρονα τα πρώτα της επόμενης και στα δύο ζευγάρια.

Εάν βρίσκεις το τελικό (ς), τότε μπορείς να το αλλάζεις σε σίγμα (σ).

βά_ _πτό έσται_ _βέντης

3. Να βρεις τα δύο τελευταία γράμματα της πρώτης λέξης που είναι ταυτόχρονα τα πρώτα της επόμενης και στα δύο ζευγάρια.

Εάν βρίσκεις το τελικό (ς), τότε μπορείς να το αλλάζεις σε σίγμα (σ).

έπη_ _ραίνει ρί_ _νώνας

4. Να βρεις τα δύο τελευταία γράμματα της πρώτης λέξης που είναι ταυτόχρονα τα πρώτα της επόμενης και στα δύο ζευγάρια.

Εάν βρίσκεις το τελικό (ς), τότε μπορείς να το αλλάζεις σε σίγμα (σ).

ιστορι_ _ποι θηλυ_ _ρucas

5. Να βρεις τα δύο τελευταία γράμματα της πρώτης λέξης που είναι ταυτόχρονα τα πρώτα της επόμενης και στα δύο ζευγάρια.

Εάν βρίσκεις το τελικό (ς), τότε μπορείς να το αλλάζεις σε σίγμα (σ).

πηγαί_ _θρός δί_ _χελικός

A.8. ΑΝΑΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΙ ΛΕΞΕΩΝ

A.8.1. Αναγραμματισμός λέξης

Παράδειγμα

Μία λέξη με ανακατεμένα γράμματα δεν έχει νόημα. Να βρεις ποια είναι έτσι ώστε όλη η πρόταση να έχει σωστό νόημα.

Το ροπολεάνα έχει φτερά και πετάει.

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....

ΒΗΜΑΤΑ

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση
2. Διάβασε προσεκτικά την πρόταση αλλά πρόσεξε ότι κάτι δεν πάει καλά. Σκέψου τι μπορεί να σημαίνει η λέξη «ροπολεάνα».
3. Σκέψου ότι πρέπει να βρεις μία λέξη:
α) με σωστό νόημα και β) να έχει όλα τα γράμματα «ρ ο π ο λ ε ά ν α ». Η ίδια η πρόταση σε πληροφορεί ότι πρέπει να βρεις κάτι που πετάει και έχει φτερά.
4. Κάνε συνέχεια δοκιμές με διάφορες λέξεις και ρώτα πάντα το γιατί.
5. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να βρεις μία λέξη με σωστό νόημα και να ταιριάζει με όλη την πρόταση.

Μπορείς να ακολουθήσεις, εάν θέλεις, την παρακάτω μέθοδο:

Το ροπολεάνα έχει φτερά και πετάει.

Πελεκάνος;

Ο πελεκάνος έχει φτερά και πετάει. (Η πρόταση έχει νόημα αλλά δεν έχει τα γράμματα της λέξης ροπολεάνα).

Υδροπλάνο;

Το υδροπλάνο έχει φτερά και πετάει. (Η πρόταση έχει νόημα αλλά δεν έχει τα γράμματα της λέξης ροπολεάνα).

Αεροπλάνο;

Το αεροπλάνο έχει φτερά και πετάει. (Η πρόταση έχει νόημα και έχει τα γράμματα της λέξης ροπολεάνα).

Από την έρευνά σου μόνον η λέξη «αεροπλάνο» έχει σωστό νόημα και ταιριάζει με όλη την πρόταση.

Άρα αυτή είναι η σωστή λέξη. Μπράβο!

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Μία λέξη με ανακατεμένα γράμματα δεν έχει νόημα. Να βρεις ποια είναι έτσι ώστε όλη η πρόταση να έχει σωστό νόημα.

Μετά από τέτοια βροχή θα σπελεξώναις τα παππούτσια όλη τη νύκτα.

2. Μία λέξη με ανακατεμένα γράμματα δεν έχει νόημα. Να βρεις ποια είναι έτσι ώστε όλη η πρόταση να έχει σωστό νόημα.

Το τρένο έτρεχε με κτελπικήκη ταχύτητα.

3. Μία λέξη με ανακατεμένα γράμματα δεν έχει νόημα. Να βρεις ποια είναι έτσι ώστε όλη η πρόταση να έχει σωστό νόημα.

Στο μήπεπισατινο σπουδάζουν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες.

4. Μία λέξη με ανακατεμένα γράμματα δεν έχει νόημα. Να βρεις ποια είναι έτσι ώστε όλη η πρόταση να έχει σωστό νόημα.

Το καλοκαίρι δεν είναι η τωόερηραι εποχή για όλους τους ανθρώπους.

5. Μία λέξη με ανακατεμένα γράμματα δεν έχει νόημα. Να βρεις ποια είναι έτσι ώστε όλη η πρόταση να έχει σωστό νόημα.

Εάν δεν μάθεις να λύνεις μοβαρτήπλα θα έχεις «κενά» στα μαθηματικά.

6. Δύο λέξεις με ανακατεμένα γράμματα δεν έχουν νόημα. Να βρεις ποιες είναι έτσι ώστε όλη η πρόταση να έχει σωστό νόημα.

Η συνεχής σημόρεπιφω βοηθά τους επαγγελματίες να γίνονται πιο αποτιλεκοίτισμα.

A.8.2. Αναγραμματισμός δύο ή περισσότερων λέξεων

Παράδειγμα

Δύο ή περισσότερες λέξεις με ανακατεμένα γράμματα δεν έχουν νόημα. Να βρεις ποιες είναι έτσι ώστε όλη η πρόταση να έχει σωστό νόημα.

Τα περισσότερα ακνηουτίτα έχουν τέσσερις εδρός.

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....
ΒΗΜΑΤΑ

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση
2. Διάβασε προσεκτικά την πρόταση αλλά πρόσεξε ότι κάτι δεν πάει καλά. Σκέψου τι μπορεί να σημαίνουν οι λέξεις «ακνηουτίτα» και «εδρός».
3. Σκέψου ότι πρέπει να βρεις λέξεις:
α) με σωστό νόημα και β) να έχουν όλα τα γράμματα «α κ ν η ο υ τ ί τ α » και «ε δ ρ ό ς». Η ίδια η πρόταση σε πληροφορεί ότι πρέπει να βρεις κάποια αντικείμενα (=πράγματα) που έχουν τέσσερις κάτι.
4. Κάνε συνέχεια δοκιμές με διάφορες λέξεις και ρότα πάντα το γιατί.
5. Μπορείς να βρεις πρώτα την πρώτη λέξη ή πρώτα τη δεύτερη. Αυτό δεν πειράζει.
6. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να βρεις στο τέλος δύο λέξεις με σωστό νόημα και να ταιριάζουν με όλη την πρόταση.

Μπορείς να ακολουθήσεις, εάν θέλεις, την παρακάτω μέθοδο:

Τα περισσότερα ακνηουτίτα έχουν τέσσερις εδρός.

Κάποια πράγματα έχουν τέσσερις κάτι. Τι μπορεί να είναι αυτά; Εάν αλλάξεις τη σειρά των γραμμάτων «εδρός» τότε βγαίνει η λέξη **ρόδες**.

Τώρα βγαίνει κάποιο νόημα:

Τα περισσότερα ακνηουτίτα έχουν τέσσερις ρόδες. Μένει η λέξη ακνηουτίτα. Ποια λέξη μπορεί να είναι;

Ακούνητα;

Τα περισσότερα ακούνητα έχουν τέσσερις ρόδες. (Η πρόταση δεν έχει σωστό νόημα αλλά ούτε και τα γράμματα της λέξης ακνηουτίτα.)

ακίνητα;

Τα περισσότερα ακίνητα έχουν τέσσερις ρόδες. (Η πρόταση δεν έχει σωστό νόημα αλλά ούτε και τα γράμματα της λέξης ακηουτίτα.)

αυτοκίνητα;

Τα περισσότερα αυτοκίνητα έχουν τέσσερις ρόδες. (Η πρόταση έχει σωστό νόημα και έχει όλα τα γράμματα της λέξης ακηουτίτα.)

Από την έρευνά σου μόνον οι λέξεις «αυτοκίνητα» και «ρόδες» έχουν σωστό νόημα και ταιριάζουν με όλη την πρόταση.

Άρα αυτές είναι οι σωστές λέξεις. Μπράβο!

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Δύο ή περισσότερες λέξεις με ανακατεμένα γράμματα δεν έχουν νόημα. Να βρεις ποιες είναι έτσι ώστε όλη η πρόταση να έχει σωστό νόημα.

Τα μικρά ακιτοσσί φορούν τα ρούχα της τηρέμας τους.

2. Δύο ή περισσότερες λέξεις με ανακατεμένα γράμματα δεν έχουν νόημα. Να βρεις ποιες είναι έτσι ώστε όλη η πρόταση να έχει σωστό νόημα.

Όταν αίμωνθα μαζί με άλλους συμμαθητές ατωκταλβναί καλύτερα.

3. Δύο ή περισσότερες λέξεις με ανακατεμένα γράμματα δεν έχουν νόημα. Να βρεις ποιες είναι έτσι ώστε όλη η πρόταση να έχει σωστό νόημα.

Δεν ωλέθ να υπάρχουν χοιδνισμστένυ άνθρωποι.

4. Δύο ή περισσότερες λέξεις με ανακατεμένα γράμματα δεν έχουν νόημα. Να βρεις ποιες είναι έτσι ώστε όλη η πρόταση να έχει σωστό νόημα.

Η κήσακταευ μιας γέφυρας αποτελεί σκοδύολ έργο.

5. Δύο ή περισσότερες λέξεις με ανακατεμένα γράμματα δεν έχουν νόημα. Να βρεις ποιες είναι έτσι ώστε όλη η πρόταση να έχει σωστό νόημα.

Οι ηλικιωμένοι ζουν με νασαμήνεις όταν ουγρεάσν.

Α.9. ΣΥΓΓΡΑΜΑΤΙΣΜΟΙ ΛΕΞΕΩΝ

Α.9.1. Συγγραμματισμός δύο λέξεων

Παράδειγμα

Να βρεις δύο λέξεις που είναι κατασκευασμένες με τα ίδια γράμματα. Ο τόνος μπορεί να βρίσκεται σε οποιαδήποτε θέση.

Πατάς τοπία ποτά τσάπα πίτσα σπίτια

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....

ΒΗΜΑΤΑ

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση
2. Ξεκίνα να συγκρίνεις τα γράμματα της πρώτης λέξης με τα γράμματα των άλλων λέξεων μέχρι να βρεις τις δύο λέξεις που έχουν τα ίδια γράμματα.
3. Κάνε συνέχεια συγκρίσεις με τη δεύτερη λέξη, μετά με την τρίτη και ούτω καθεξής και ρώτα πάντα το γιατί.
4. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να βρεις στο τέλος δύο λέξεις με ίδια γράμματα.

Μπορείς να ακολουθήσεις, εάν θέλεις, την παρακάτω μέθοδο:

πατάς τοπία ποτά τσάπα πίτσα σπίτια

	ΕΧΟΥΝ ΤΑ ΙΔΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ;				
	Τοπία	ποτά	τσάπα	πίτσα	σπίτια
Πατάς	OXI	OXI	ΝΑΙ	OXI	OXI
Τοπία	<i>Ίδια λέξη</i>	OXI	OXI	OXI	OXI
Ποτά	OXI	<i>Ίδια λέξη</i>	OXI	OXI	OXI
Τσάπα	OXI	OXI	<i>Ίδια λέξη</i>	OXI	OXI
Πίτσα	OXI	OXI	OXI	<i>Ίδια λέξη</i>	OXI
Σπίτια	OXI	OXI	OXI	OXI	<i>Ίδια λέξη</i>

Από την έρευνά σου μόνον οι λέξεις «πατάς» και «τσάπα» έχουν δημιουργηθεί από τα ίδια γράμματα [π-α- τ -α σ].

Άρα αυτές είναι οι λέξεις που ζητούσες. Μπράβο!

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Να βρεις δύο λέξεις που είναι κατασκευασμένες με τα ίδια γράμματα. Ο τόνος μπορεί να βρίσκεται σε οποιαδήποτε θέση.

γεροί γερό γοερό ρίγα έργο

2. Να βρεις δύο λέξεις που είναι κατασκευασμένες με τα ίδια γράμματα. Ο τόνος μπορεί να βρίσκεται σε οποιαδήποτε θέση.

μάσο τσιπά σπία μπες σόπα

3. Να βρεις δύο λέξεις που είναι κατασκευασμένες με τα ίδια γράμματα. Ο τόνος μπορεί να βρίσκεται σε οποιαδήποτε θέση.

θύματα σπαθί θυμός μισθός μύθος

4. Να βρεις δύο λέξεις που είναι κατασκευασμένες με τα ίδια γράμματα. Ο τόνος μπορεί να βρίσκεται σε οποιαδήποτε θέση.

γόμα μάγοι άγαμοι γάμοι γεμάτοι

5. Να βρεις δύο λέξεις που είναι κατασκευασμένες με τα ίδια γράμματα. Ο τόνος μπορεί να βρίσκεται σε οποιαδήποτε θέση.

πέδιλα δίπλα απαλές λεπίδα δηλαδή

A.10. ΣΥΝΘΕΣΗ ΛΕΞΕΩΝ

A.10.1 Σύνθεση λέξεων 1

Παράδειγμα

Να κυκλώσεις δύο λέξεις, μία από κάθε ομάδα, που μπορούν να συνθέσουν μία νέα λέξη. Το πρώτο συνθετικό της σύνθετης λέξης πρέπει να προέρχεται από την πρώτη ομάδα.

ζώνη, τροχός, φως

ποδήλατο, σπίτι, νερό

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....

ΒΗΜΑΤΑ

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση
2. Ξεκίνα να συγκρίνεις και να ταιριάζεις την πρώτη λέξη με τις λέξεις της δεύτερης ομάδας.
3. Επανέλαβε το ίδιο με τη δεύτερη λέξη, μετά με την τρίτη και ρώτα πάντα το γιατί.
4. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να βρεις στο τέλος δύο λέξεις που δημιουργούν μία νέα σύνθετη λέξη με σωστό νόημα.

Μπορείς να ακολουθήσεις, εάν θέλεις, την παρακάτω μέθοδο:

Ζώνη + ποδήλατο δεν φτιάχνουν νέα σύνθετη λέξη με κάποιο νόημα

Ζώνη + σπίτι δεν φτιάχνουν νέα σύνθετη λέξη με κάποιο νόημα

Ζώνη + νερό δεν φτιάχνουν νέα σύνθετη λέξη με κάποιο νόημα

Τροχός + ποδήλατο δεν φτιάχνουν νέα σύνθετη λέξη με σωστό νόημα

Τροχός + σπίτι φτιάχνουν νέα σύνθετη λέξη **τροχόσπιτο** με σωστό νόημα

Τροχός + νερό δεν φτιάχνουν νέα σύνθετη λέξη με κάποιο νόημα

Φως + ποδήλατο δεν φτιάχνουν νέα σύνθετη λέξη με κάποιο νόημα

Φως + σπίτι δεν φτιάχνουν νέα σύνθετη λέξη με κάποιο νόημα

Φως + νερό δεν φτιάχνουν νέα σύνθετη λέξη με κάποιο νόημα

Από την έρευνά σου μόνον οι λέξεις «τροχός» και «σπίτι» φτιάχνουν νέα σύνθετη λέξη [τροχόσπιτο] κι έχει σωστό και λογικό νόημα.

Άρα αυτές είναι οι λέξεις που ζητούσες. Μπράβο!

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Να κυκλώσεις δύο λέξεις, μία από κάθε ομάδα, που μπορούν να συνθέσουν μία νέα λέξη. Το πρώτο συνθετικό της σύνθετης λέξης πρέπει να προέρχεται από την πρώτη ομάδα.

πεζός, πειθώ, κλίνη

νύκτα, πλατεία, δρόμος

2. Να κυκλώσεις δύο λέξεις, μία από κάθε ομάδα, που μπορούν να συνθέσουν μία νέα λέξη. Το πρώτο συνθετικό της σύνθετης λέξης πρέπει να προέρχεται από την πρώτη ομάδα.

μήνας, κουπί, δύο

ταχύς, χαρά, κεφάλια

3. Να κυκλώσεις δύο λέξεις, μία από κάθε ομάδα, που μπορούν να συνθέσουν μία νέα λέξη. Το πρώτο συνθετικό της σύνθετης λέξης πρέπει να προέρχεται από την πρώτη ομάδα.

θόρυβος, θρίαμβος, θέτω

λέγω, κτυπώ, καπνός

4. Να κυκλώσεις δύο λέξεις, μία από κάθε ομάδα, που μπορούν να συνθέσουν μία νέα λέξη. Το πρώτο συνθετικό της σύνθετης λέξης πρέπει να προέρχεται από την πρώτη ομάδα.

αν-, κατά-, δια-

ζωηρός, ηθικός, αληθινός

5. Να κυκλώσεις δύο λέξεις, μία από κάθε ομάδα, που μπορούν να συνθέσουν μία νέα λέξη. Το πρώτο συνθετικό της σύνθετης λέξης πρέπει να προέρχεται από την πρώτη ομάδα.

λουτρό, λύπη, νίκη

πόνος, θεραπεία, υγεία

A.10.2. Σύνθεση λέξεων 2

Παράδειγμα

Να βρεις μία πρόθεση από αυτές που βλέπεις στο κουτάκι που μπορεί να τοποθετηθεί μπροστά από κάθε ρήμα και να συνθέσουν μία σωστή νέα λέξη.

ανά-
διά-
περί-
κατά-

κρίνω
γράφω
τρέχω
φέρνω

**ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....
ΒΗΜΑΤΑ**

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση
2. Ξεκίνα με την πρώτη πρόθεση «ανά» και σκέψου ποιες σύνθετες λέξεις μπορείς να φτιάξεις. Εάν δεν φτιάχνεις σύνθετες λέξεις με όλα τα ρήματα τότε συνέχισε με τη δεύτερη πρόθεση.

Σκέψου τι σημαίνει η καθεμία νέα σύνθετη λέξη. Εάν δεν νιώθεις σιγουριά, ψάξε στο λεξικό σου για τη σημασία της λέξης.

Επανάλαβε το ίδιο διαδικασία και ρώτα πάντα το «τί» και «γιατί» σημαίνει η κάθε νέα σύνθετη λέξη.

Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να βρεις στο τέλος την πρόθεση που δημιουργεί μία ομάδα σωστών σύνθετων λέξεων.

Μπορείς να ακολουθήσεις, εάν θέλεις, την παρακάτω μέθοδο:

ανά + κρίνω= ανακρίνω	σωστή
ανά + γράφω= αναγράφω	σωστή
ανά + τρέχω= ανατρέχω	σωστή
ανά + φέρνω= αναφέρνω	λάθος
διά + κρίνω= διακρίνω	σωστή
διά + γράφω= διαγράφω	σωστή
διά + τρέχω= διατρέχω	σωστή
διά + φέρνω= διαφέρνω	λάθος
περί + κρίνω= περικρίνω	λάθος
περί + γράφω= περιγράφω	σωστή
περί + τρέχω= περιτρέχω	σωστή

περί + φέρνω= περιφέρνω	λάθος
κατά + κρίνω= κατακρίνω	σωστή
κατά + γράφω= καταγράφω	σωστή
κατά + τρέχω= κατατρέχω	σωστή
κατά + φέρνω= καταφέρνω	σωστή

Από την έρευνά σου μόνον η πρόθεση «κατά» φτιάχνουν ομάδα σωστών σύνθετων λέξεων.

Άρα αυτή είναι η πρόθεση που ζητούσες. Μπράβο!

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Να βρεις μία πρόθεση από αυτές που βλέπεις στο κουτάκι που μπορεί να τοποθετηθεί μπροστά από κάθε ρήμα και να συνθέσουν μία σωστή νέα λέξη.

για-
ως-
παρά-
χωρίς-

πέφτω
ακούω
βγαίνω
τρώω

2. Να βρεις μία πρόθεση από αυτές που βλέπεις στο κουτάκι που μπορεί να τοποθετηθεί μπροστά από κάθε ρήμα και να συνθέσουν μία σωστή νέα λέξη.

ίσαμε-
προς-
περί-
αντί-

γράφω
διαβαίνω
μένω
γελώ

3. Να βρεις μία πρόθεση από αυτές που βλέπεις στο κουτάκι που μπορεί να τοποθετηθεί μπροστά από κάθε ρήμα και να συνθέσουν μία σωστή νέα λέξη.

μετά-
ανά-
κατά-
από-

στάση
κρίση
φάση
συνδέω

A.11. ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ ΛΕΞΕΩΝ

A. 11.1. Κατασκευή λέξεων 1

Παράδειγμα

Σε μία πρόταση υπάρχει μία κρυμμένη λέξη με πέντε γράμματα. Βρίσκεται κρυμμένη στο τέλος μιας λέξης και στην αρχή μιας άλλης. [Ο τόνος μπορεί να βρίσκεται σε οποιαδήποτε θέση.]

Νόμιζα πως η τηλεόραση μιλούσε σαν άνθρωπος.

**ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....
ΒΗΜΑΤΑ**

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση
2. Διάβασε προσεκτικά την πρόταση. Ξεκίνα με την πρώτη λέξη και προσπάθησε να ενώσεις σαν 'γέφυρα' 2 ή 3 γράμματα με 2 ή 3 γράμματα από τη δεύτερη λέξη.
3. Σκέψου ότι πρέπει να βρεις λέξη με πέντε γράμματα και με σωστό νόημα.
4. Κάνε συνέχεια δοκιμές με διάφορες λέξεις και ρώτα πάντα το γιατί.
5. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να βρεις μία λέξη με πέντε γράμματα και με σωστό νόημα.

Μπορείς να ακολουθήσεις, εάν θέλεις, την παρακάτω μέθοδο:

Νόμιζα πως η τηλεόραση μιλούσε σαν άνθρωπος.

ιζα πως → δεν έχει σωστό νόημα

ζα πως → δεν έχει σωστό νόημα

πως η τ → δεν έχει σωστό νόημα

αση μι → ΝΑΙ! Έχει σωστό νόημα. Ασήμι

ση μιλ → δεν έχει σωστό νόημα

ύσε σα → δεν έχει σωστό νόημα

σε σαν → δεν έχει σωστό νόημα

σαν άν → δεν έχει σωστό νόημα

αν άνθ → δεν έχει σωστό νόημα

Από την έρευνά σου μόνον η λέξη **ασήμι** είναι σωστή.

Αρα αυτή είναι η λέξη που ζητούσες. Μπράβο!

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Στην παρακάτω πρόταση υπάρχει μία κρυμμένη λέξη με επτά γράμματα. Βρίσκεται κρυμμένη στο τέλος μιας λέξης και στην αρχή μιας άλλης. [Ο τόνος μπορεί να βρίσκεται σε οποιαδήποτε θέση.]

Αυτό το χρώμα τα σκέπασε όλα και φώτισε το δωμάτιο.

2. Στην παρακάτω πρόταση υπάρχει μία κρυμμένη λέξη με πέντε γράμματα. Βρίσκεται κρυμμένη στο τέλος μιας λέξης και στην αρχή μιας άλλης. [Ο τόνος μπορεί να βρίσκεται σε οποιαδήποτε θέση.]

Το ζεστό χαμομήλι είναι το ρόφημα που πίνω.

3. Στην παρακάτω πρόταση υπάρχει μία κρυμμένη λέξη με επτά γράμματα. Βρίσκεται κρυμμένη στο τέλος μιας λέξης και στην αρχή μιας άλλης. [Ο τόνος μπορεί να βρίσκεται σε οποιαδήποτε θέση.]

Πρόσεχε καλά το σκαλί ζωάκι μου.

4. Στην παρακάτω πρόταση υπάρχει μία κρυμμένη λέξη με επτά γράμματα. Βρίσκεται κρυμμένη στο τέλος μιας λέξης και στην αρχή μιας άλλης. [Ο τόνος μπορεί να βρίσκεται σε οποιαδήποτε θέση.]

Τον είπα: «τέρας» και νευρίασε.

5. Στην παρακάτω πρόταση υπάρχει μία κρυμμένη λέξη με έξι γράμματα. Βρίσκεται κρυμμένη στο τέλος μιας λέξης και στην αρχή μιας άλλης. [Ο τόνος μπορεί να βρίσκεται σε οποιαδήποτε θέση.]

Το τόπι κόντεψε να πέσει στο κενό.

Α.11.2. Κατασκευή λέξεων 2

Παράδειγμα

Μετακίνησε ένα γράμμα από την πρώτη λέξη στη δεύτερη ώστε να κατασκευαστούν δύο νέες λέξεις.

Χείλια πράσα

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....

ΒΗΜΑΤΑ

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση
2. Διάβασε προσεκτικά τα γράμματα της πρώτης λέξης.
3. Ξεκίνα να μετακινείς ένα γράμμα κάθε φορά και προσπάθησε να δεις αν τα γράμματα που απομένουν κατασκευάζουν νέα λέξη.
4. Όταν βρεις νέα λέξη πάρε το γράμμα που έβγαλες από την πρώτη λέξη και τοποθέτησέ το σε όλες τις πιθανές θέσεις στη δεύτερη λέξη μέχρι να βρεις ότι κατασκευάζει μια νέα λέξη.
5. Κάνε συνέχεια δοκιμές με διάφορες λέξεις και ρώτα πάντα το γιατί.
6. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να βρεις δύο νέες λέξεις με σωστό νόημα.

Μπορείς να ακολουθήσεις, εάν θέλεις, την παρακάτω μέθοδο:

Τα χ <u>εί</u> λια	Τα <u>εί</u> λια	δεν έχει σωστό νόημα
✓ Τα χ <u>εί</u> λια	Τα χ <u>ί</u> λια	ΝΑΙ! Έχει σωστό νόημα
✓ Τα χ <u>εί</u> λια	Τα χ <u>έ</u> λια	ΝΑΙ! Έχει σωστό νόημα
Τα χ <u>εί</u> λια	Τα χ <u>εί</u> ια	δεν έχει σωστό νόημα
Τα χ <u>εί</u> λι <u>α</u>	Τα χ <u>εί</u> λι <u>α</u>	δεν έχει σωστό νόημα
Τα χ <u>εί</u> λι <u>α</u>	Τα χ <u>εί</u> λι	δεν έχει σωστό νόημα

Βρήκες δύο γράμματα που θα μετακινήσουμε. Τα: ε, και ι.

Τώρα θα τοποθετήσεις το ε σε όλες τις θέσεις πριν, μέσα και μετά από τη λέξη «πράσα» μέχρι να βρεις μία λέξη με σωστό νόημα.

- Έπρασα λάθος λέξη
- ✓ Πέρασα ΝΑΙ! Σωστή λέξη!
- Πρέσα λάθος λέξη
- Ππράσα λάθος λέξη
- Ππρασέα λάθος λέξη
- Ππρασαέ λάθος λέξη

Άρα μόνον οι λέξεις χίλια και πέρασα είναι οι σωστές. Μπράβο!

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Μετακίνησε ένα γράμμα από την πρώτη λέξη στη δεύτερη ώστε να κατασκευαστούν δύο νέες λέξεις.

φράση **στίβω**

2. Μετακίνησε ένα γράμμα από την πρώτη λέξη στη δεύτερη ώστε να κατασκευαστούν δύο νέες λέξεις.

κλείνω **καταφύγω**

3. Μετακίνησε ένα γράμμα από την πρώτη λέξη στη δεύτερη ώστε να κατασκευαστούν δύο νέες λέξεις.

σκαλιά **κλήρος**

4. Μετακίνησε ένα γράμμα από την πρώτη λέξη στη δεύτερη ώστε να κατασκευαστούν δύο νέες λέξεις.

μνηχτός **πλέκω**

5. Μετακίνησε ένα γράμμα από την πρώτη λέξη στη δεύτερη ώστε να κατασκευαστούν δύο νέες λέξεις.

τόποι **άγρια**

6. Μετακίνησε ένα γράμμα από την πρώτη λέξη στη δεύτερη ώστε να κατασκευαστούν δύο νέες λέξεις.

γένια **λιμός**

7. Μετακίνησε ένα γράμμα από την πρώτη λέξη στη δεύτερη ώστε να κατασκευαστούν δύο νέες λέξεις.

κλώνος **βία**

8. Μετακίνησε ένα γράμμα από την πρώτη λέξη στη δεύτερη ώστε να κατασκευαστούν δύο νέες λέξεις.

τρόμος **όαση**

A.11.3. Κατασκευή λέξεων 3

Παράδειγμα

Ποιο γράμμα μπορεί να προστεθεί μπροστά από όλες τις παρακάτω λέξεις και να φτιάξει νέες λέξεις με σωστό νόημα.

...έλα ...ένα ...πόρος ...τάση ...τρίβω ...πάει

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....

ΒΗΜΑΤΑ

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση
2. Διάβασε προσεκτικά τα γράμματα της πρώτης λέξης.
3. Ξεκίνα να τοποθετείς τα γράμματα αλφαβητικά στα αριστερά της μέχρι να βρεις μία σωστή νέα λέξη.
4. Το γράμμα που βρήκες βάλε το μπροστά απ' όλες τις άλλες λέξεις. Εάν δεν φτιάχνει νέες λέξεις με όλες τις υπόλοιπες λέξεις, τότε συνέχισε πάλι με την πρώτη και επανέλαβε την ίδια διαδικασία με άλλο γράμμα.
5. Όταν βρεις νέα λέξη πάρε το γράμμα και τοποθέτησέ το σε όλες τις άλλες λέξεις μέχρι να βρεις ότι κατασκευάζει νέες λέξεις με όλες τις υπόλοιπες λέξεις.
6. Κάνε συνέχεια δοκιμές με διάφορες λέξεις και ρώτα πάντα το γιατί.
7. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να βρεις το γράμμα που μπαίνει μπροστά απ' όλες τις λέξεις και κατασκευάζει νέες λέξεις με σωστό νόημα.

Μπορείς να ακολουθήσεις, εάν θέλεις, την παρακάτω μέθοδο:

...έλα ...ένα ...πόρος ...τάση ...τρίβω ...πάει

αέλα **OXI, δεν έχει σωστό νόημα**

βέλα **OXI, δεν έχει σωστό νόημα**

✓ γέλα **ΝΑΙ! Έχει σωστό νόημα**

Παίρνεις το [γ] και το βάζεις μπροστά από τοένα

γένα **OXI, δεν έχει σωστό νόημα. Συνεχίζεις με το επόμενο γράμμα και την πρώτη λέξηέλα**

δέλα **OXI, δεν έχει σωστό νόημα**

εέλα **OXI, δεν έχει σωστό νόημα**

ζέλα **OXI, δεν έχει σωστό νόημα**

ηέλα **OXI, δεν έχει σωστό νόημα**

θέλα	OXI, δεν έχει σωστό νόημα
ιέλα	OXI, δεν έχει σωστό νόημα
κέλα	OXI, δεν έχει σωστό νόημα
λέλα	OXI, δεν έχει σωστό νόημα
μέλα	OXI, δεν έχει σωστό νόημα
νέλα	OXI, δεν έχει σωστό νόημα
ξέλα	OXI, δεν έχει σωστό νόημα
οέλα	OXI, δεν έχει σωστό νόημα
πέλα	OXI, δεν έχει σωστό νόημα
ρέλα	OXI, δεν έχει σωστό νόημα

✓ σέλα **ΝΑΙ! Έχει σωστό νόημα**

Παίρνεις το [σ] και το βάζεις μπροστά από τοένα

✓ ☐	<u>σένα</u>	ΝΑΙ! Έχει σωστό νόημα.
✓	<u>σπόρος</u>	ΝΑΙ! Έχει σωστό νόημα
✓	<u>στάση</u>	ΝΑΙ! Έχει σωστό νόημα
✓	<u>στρίβω</u>	ΝΑΙ! Έχει σωστό νόημα
✓ ☐	<u>σπάει</u>	ΝΑΙ! Έχει σωστό νόημα

Άρα μόνον το γράμμα [σ] κατασκευάζουν λέξεις με σωστό νόημα. Μπράβο!

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Ποιο γράμμα μπορεί να προστεθεί μπροστά από όλες τις παρακάτω λέξεις και να φτιάξει νέες λέξεις με σωστό νόημα.

...ράκος ...άσος ...έρμα ...αυλός ...αγκωνιά ...ρέπω

2. Ποιο γράμμα μπορεί να προστεθεί μπροστά από όλες τις παρακάτω λέξεις και να φτιάξει νέες λέξεις με σωστό νόημα.

...έλος ...ρύση ...ούλα ...ραγιά ...ουλή ...ραχώδης

3. Ποιο γράμμα μπορεί να προστεθεί μπροστά από όλες τις παρακάτω λέξεις και να φτιάξει νέες λέξεις με σωστό νόημα.

...έλος ...αφή ...έρμα ...όσος ...ρέπω ...ώρα

4. Ποιο γράμμα μπορεί να προστεθεί μπροστά από όλες τις παρακάτω λέξεις και να φτιάξει νέες λέξεις με σωστό νόημα.

...άρρος ...εραπεία ...όρυθος ...αύμα ...ώκος ...ρέφω

5. Ποιο γράμμα μπορεί να προστεθεί μπροστά από όλες τις παρακάτω λέξεις και να φτιάξει νέες λέξεις με σωστό νόημα.

...έρα ...ανά ...υλογλυπτική ...υπνώ ...αγρυπνώ ...επλένω

6. Ποιο γράμμα μπορεί να προστεθεί μπροστά από όλες τις παρακάτω λέξεις και να φτιάξει νέες λέξεις με σωστό νόημα.

...ωπός ...τροπή ...ύμφη ...όσος ...ους ...όμος

7. Ποιο γράμμα μπορεί να προστεθεί μπροστά από όλες τις παρακάτω λέξεις και να φτιάξει νέες λέξεις με σωστό νόημα.

...αιδρό ...είδομαι ...αινή ...ιλικός ...ανατίζω ...άκελος

8. Ποιο γράμμα μπορεί να προστεθεί μπροστά από όλες τις παρακάτω λέξεις και να φτιάξει νέες λέξεις με σωστό νόημα.

...στίο ...δού ...ταμός ...ωβηλαίο ...δέα ...δρύω

A.11.4. Κατασκευή λέξεων 4

Παράδειγμα

Ποιο γράμμα μπορεί να προστεθεί στη λέξη με τα κεφαλαία και να φτιάξει νέα λέξη με σωστό νόημα.

ΑΓΓΛΟΣ	έχει φτερά
ΓΕΡΑΝΟΣ	κάτοικος άλλης χώρας
ΚΕΦΑΛΙΑ	μεγάλα
ΤΟΝΟΣ	μηχάνημα
ΛΙΜΑ	μετεωρολογικός όρος

Διάλεξε όποιο ζευγάρι θέλεις. Ας πάρουμε το πρώτο.

ΑΓΓΛΟΣ	έχει φτερά
--------	------------

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....

ΒΗΜΑΤΑ

1^{ος} Τρόπος

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση
2. Διάβασε προσεκτικά τα γράμματα της πρώτης λέξης με τα κεφαλαία.
3. Τώρα διάβασε τη λέξεις με τα μικρά γράμματα και προσπάθησε να βρεις λέξεις που μοιάζουν στη σημασία.
4. Σύγκρινε καθεμία από αυτές τις νέες λέξεις με τη λέξη με τα κεφαλαία.
ΠΡΟΣΟΧΗ: Πρέπει οι λέξεις που βρήκες να έχουν όλα τα γράμματα της λέξης Α Γ Γ Λ Ο Σ και ακόμα ένα γράμμα.
5. Κάνε συνέχεια δοκιμές με διάφορες λέξεις και ρώτα πάντα το γιατί.
6. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να βρεις ένα γράμμα το οποίο όταν το βάλεις μέσα στη λέξη με τα κεφαλαία γράμματα θα έχει κατασκευάσει μία νέα λέξη που θα έχει την ίδια σημασία με αυτή της λέξης με τα μικρά γράμματα.

Μπορείς να ακολουθήσεις, εάν θέλεις, την παρακάτω μέθοδο:

ΑΓΓΛΟΣ	έχει φτερά
--------	------------

έχει φτερά πουλί → Δεν είναι η σωστή λέξη γιατί δεν περιέχει τα γράμματα Α Γ Γ Σ

αεροπλάνο → Δεν είναι η σωστή λέξη γιατί δεν περιέχει τα γράμματα Γ Γ Σ

αετός → Δεν είναι η σωστή λέξη γιατί δεν περιέχει τα γράμματα Γ Γ Λ

άγγελος → **ΝΑΙ!** Είναι η σωστή λέξη γιατί περιέχει τα γράμματα Α Γ Γ Λ Ο Σ κι ακόμα ένα επιπλέον το Ε.

Άρα το γράμμα [Ε] μπαίνει μέσα στη λέξη Α Γ Γ Λ Ο Σ και κατασκευάζει μία νέα λέξη που έχει την ίδια σημασία με τη βοηθητική φράση με τα μικρά γράμματα ‘έχει φτερά’. Μπράβο!

2ος Τρόπος

Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση

1. Διάβασε προσεκτικά τα γράμματα της πρώτης λέξης με τα κεφαλαία.
2. Τώρα διάβασε τη δεύτερη λέξη και προσπάθησε να καταλάβεις τι εννοεί. Ξεκίνα να τοποθετείς στη λέξη με τα κεφαλαία γράμματα ένα- ένα τα φωνήεντα [α, ε, η, ι, υ, ο, ω] σε όλες τις θέσεις μέχρι να βρεις μία σωστή νέα λέξη.
3. Εάν δεν βρεις κάποια λέξη με σωστό νόημα τότε συνέχισε με τα σύμφωνα [β, γ, δ, ζ, θ, κ, λ, μ, ν, ξ, π, ρ, σ, τ, φ, χ, ψ]. Τοποθέτησέ τα ένα – ένα σε όλες τις θέσεις μέχρι να βρεις ότι κατασκευάζει νέα λέξη.
4. Κάνε συνέχεια δοκιμές με διάφορες λέξεις και ρώτα πάντα το γιατί.
5. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να βρεις ένα γράμμα που όταν το βάλεις μέσα στη λέξη με τα κεφαλαία γράμματα θα έχεις κατασκευάσει μία νέα λέξη που θα έχει την ίδια σημασία με αυτή της λέξης με τα μικρά γράμματα.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

Ποιο γράμμα μπορεί να προστεθεί στη λέξη με τα κεφαλαία και να φτιάξει νέα λέξη με σωστό νόημα.

ΠΙΤΑ	εκεί χορεύουν ή τρέχουν αγωνιστικά αυτοκίνητα
ΡΑΦΕΑΣ	υπάλληλος γραφείου.....
ΤΡΟΦΗ	δεν είναι ευθεία.....
ΠΟΡΟΣ	χρησιμεύει στο φύτευμα.....
ΡΟΦΟΣ	πάνω από το ταβάνι.....
ΑΜΑ	έχει ρόδες και είναι πολεμικό μέσο.....
ΠΑΡΑΤΑΣΗ	συνήθως τη βλέπεις στο θέατρο.....
ΑΡΑΙΟΣ	κάποιος από τα πολύ παλιά χρόνια.....
ΟΡΙΖΟΜΑΙ	γίνεται συνήθως στα δικαστήρια.....
ΦΥΛΟ	μπορεί να είναι χαρτί μπορεί και σε φυτά.....

A.11.5. Κατασκευή λέξεων 5

Παράδειγμα

Ποιο γράμμα μπορείς να αφαιρέσεις από τη λέξη με τα κεφαλαία και να κατασκευάσεις νέα λέξη με σωστό νόημα. Το νόημα της νέας λέξης πρέπει να σημαίνει αυτό που λέει η βοηθητική φράση.

ΣΤΕΓΝΗ	δεν χωράει πολλά	_____
ΧΡΩΜΑΤΑ	τα έχει η γη	_____
ΣΧΗΜΑΤΑ	μας δείχνουν κάτι	_____
ΑΓΡΙΟΣ	αφιερωμένος, καλός	_____
ΤΡΥΠΩΝΩ	το κάνω στο χαρτί	_____

Διαλέγω τη λέξη **Σ Τ Ε Γ Ν Η**

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....
ΒΗΜΑΤΑ

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση
2. Διάβασε προσεκτικά τα γράμματα της πρώτης λέξης με τα κεφαλαία.
3. Τώρα ξεκίνα από τα αριστερά να βγάζεις ένα γράμμα κάθε φορά με τη σειρά.
4. Προσοχή: Τα γράμματα που μένουν πρέπει να κατασκευάζουν μία νέα λέξη με νόημα που να μοιάζει με τη βοηθητική φράση (δεν χωράει πολλά).
Αν ναι, τότε αυτή είναι η σωστή λέξη.
5. Αν όχι, τότε βγάλε το δεύτερο γράμμα και ρώτα το γιατί.
6. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να βγάλεις ένα γράμμα από τη λέξη με τα κεφαλαία γράμματα και να δημιουργεί μία νέα λέξη που θα έχει την ίδια σημασία με τη βοηθητική φράση.

Μπορείς να ακολουθήσεις, εάν θέλεις, την παρακάτω μέθοδο:

ΣΤΕΓΝΟΣ δεν χωράει πολλά

δεν χωράει πολλά

Σ	→	[ΤΕΓΝΟΣ]	Δεν είναι σωστή λέξη γιατί δεν έχει νόημα
Τ	→	[ΣΕΓΝΟΣ]	Δεν είναι η σωστή λέξη γιατί δεν έχει νόημα
Ε	→	[ΣΤΓΝΟΣ]	Δεν είναι η σωστή λέξη γιατί δεν έχει νόημα
Γ	→	[ΣΤΕΝΟΣ]	ΝΑΙ! Είναι η σωστή λέξη γιατί έχει νόημα και σημαίνει ότι κάποιος δεν χωράει πολλά .

Άρα το γράμμα [Γ] βγαίνει από τη λέξη ΣΤΕΙΓΝΟΣ και κατασκευάζει μία νέα λέξη που έχει την ίδια σημασία με τη βοηθητική φράση 'δεν έχει φτερά'. Μπράβο!

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Ποιο γράμμα μπορείς να αφαιρέσεις από τη λέξη με τα κεφαλαία και να κατασκευάσεις νέα λέξη με σωστό νόημα. Το νόημα της νέας λέξης πρέπει να σημαίνει αυτό που λέει η βοηθητική φράση.

ΣΤΟΙΧΟΣ	τον σημαδεύουν	_____
ΚΛΙΜΑ	λεπταίνουμε τα νύχια	_____
ΟΡΝΙΘΑ	άγρια πουλιά	_____
ΠΟΡΤΑ	πίνονται	_____
ΣΤΡΟΦΗ	τρώγεται	_____

2. Ποιο γράμμα μπορείς να αφαιρέσεις από τη λέξη με τα κεφαλαία και να κατασκευάσεις νέα λέξη με σωστό νόημα. Το νόημα της νέας λέξης πρέπει να σημαίνει αυτό που λέει η βοηθητική φράση.

ΟΦΕΙΛΩ	ευεργετώ	_____
ΠΙΑΝΩ	όχι κάτω	_____
ΣΚΟΥΡΟΣ	άγαλμα αρχαίου εφήβου	_____
ΣΟΚΑΚΙ	πνευματικό παιχνίδι	_____
ΧΑΡΙΖΩ	ορίζω κάποια ή κάποιον	_____

3. Ποιο γράμμα μπορείς να αφαιρέσεις από τη λέξη με τα κεφαλαία και να κατασκευάσεις νέα λέξη με σωστό νόημα. Το νόημα της νέας λέξης πρέπει να σημαίνει αυτό που λέει η βοηθητική φράση.

ΠΕΡΑΣΜΑ	πέρα κάπου μακριά	_____
ΠΙΑΤΑΚΙ	είναι μπροστά στην πόρτα	_____
ΓΡΑΦΕΙΟ	ράβουμε ρούχα	_____
ΡΟΔΙΑ	ο τροχός του αυτοκινήτρου	_____
ΣΚΟΥΠΑ	την τρώμε με κουτάλι	_____

A.11.6. Κατασκευή λέξεων 6

Παράδειγμα

Ποια γράμματα μπορείς να δανειστείς από τις δύο ακραίες λέξεις για να φτιάξεις τη μεσαία νέα λέξη με σωστό νόημα.

ΜΑΘΗΜΑ [ΜΑΤΙ] ΤΙΜΙΟΤΗΤΑ ΚΑΤΣΑΒΙΔΙ | _____ | ΚΗΡΥΓΜΑ

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....

ΒΗΜΑΤΑ

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση
2. Διάβασε προσεκτικά τις τρεις πρώτες λέξεις. Πρόσεξε τι κοινό έχει η μεσαία λέξη με την πρώτη λέξη και μετά με την τρίτη λέξη.
3. Πήραμε την τελευταία συλλαβή ΜΑ από τη λέξη ΜΑΘΗΜΑ και την πρώτη ΤΙ από τη λέξη ΤΙΜΙΟΤΗΤΑ και κατασκευάσαμε τη νέα λέξη ΜΑΤΙ. Αυτός είναι ο τρόπος που σκεφτήκαμε.
4. Τώρα ξεκίνα να κάνεις το ίδιο για τις λέξεις ΚΑΤΣΑΒΙΔΙΚΗΡΥΓΜΑ για να κατασκευάσεις μία νέα λέξη.
5. Προσοχή: Η νέα λέξη που θα κατασκευάσεις πρέπει να έχει σωστό νόημα και να είναι ορθογραφημένη.
6. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να κατασκευάσεις μία νέα ορθογραφημένη και με σωστό νόημα λέξη από τις δύο ακραίες λέξεις.

Μπορείς να ακολουθήσεις, εάν θέλεις, την παρακάτω μέθοδο:

ΜΑΘΗΜΑ ΜΑΤΙ ΤΙΜΙΟΤΗΤΑ

Από την τελευταία συλλαβή της πρώτης λέξης και την πρώτη της δεύτερης κατασκευάσαμε τη λέξη ΜΑΤΙ

ΚΑΤΣΑΒΙΔΙ

.....ΚΗΡΥΓΜΑ

Άρα η λέξη ΔΙΚΗ είναι η νέα λέξη που κατασκεύασες. Μπράβο!

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Ποια γράμματα μπορείς να δανειστείς από τις δύο ακραίες λέξεις για να φτιάξεις τη μεσαία νέα λέξη με σωστό νόημα.

ΕΙΣΤΕ [.....] ΝΟΣΗΡΟΙ

2. Ποια γράμματα μπορείς να δανειστείς από τις δύο ακραίες λέξεις για να φτιάξεις τη μεσαία νέα λέξη με σωστό νόημα.

ΜΑΖΕΥΩ [.....] ΔΙΑΦΟΡΑ

3. Ποια γράμματα μπορείς να δανειστείς από τις δύο ακραίες λέξεις για να φτιάξεις τη μεσαία νέα λέξη με σωστό νόημα.

ΠΕΝΤΕ[.....] ΡΟΔΙΑ

4. Ποια γράμματα μπορείς να δανειστείς από τις δύο ακραίες λέξεις για να φτιάξεις τη μεσαία νέα λέξη με σωστό νόημα.

ΠΟΔΗΛΑΤΟ [.....] ΜΟΥ

5. Ποια γράμματα μπορείς να δανειστείς από τις δύο ακραίες λέξεις για να φτιάξεις τη μεσαία νέα λέξη με σωστό νόημα.

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ [.....] ΙΑΤΡΟΣ

6. Ποια γράμματα μπορείς να δανειστείς από τις δύο ακραίες λέξεις για να φτιάξεις τη μεσαία νέα λέξη με σωστό νόημα.

ΞΟΔΕΥΩ [.....] ΧΡΗΜΑΤΑ

A.11.7. Κατασκευή λέξεων 7

Παράδειγμα

Ποιο γράμμα μπορείς να γράψεις στις δύο παρενθέσεις, ώστε να τελειώνει η πρώτη λέξη και ν' αρχίζει η δεύτερη. Το ίδιο γράμμα πρέπει να μπει και στο δεύτερο ζευγάρι λέξεων.

[1^ο ζευγάρι] ΦΩΝ () ΣΥΧΙΑ
[2^ο ζευγάρι] ΣΤΙΓΜ () ΡΕΜΑ

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....

ΒΗΜΑΤΑ

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση
2. Διάβασε προσεκτικά τις δύο λέξεις του πρώτου ζευγαριού. Προσπάθησε να καταλάβεις ποιο γράμμα μπαίνει στο τέλος της μίας λέξης και ποιο μπαίνει στην αρχή της άλλης βάζοντας ένα-ένα τα γράμματα της αλφαβήτας στην παρένθεση.
3. Όταν βρεις ποιο είναι αυτό το γράμμα τότε πήγαινε στο δεύτερο ζευγάρι και ταίριαξε το ίδιο γράμμα στην παρένθεση. Εάν κατασκευάζονται δύο νέες λέξεις με το ίδιο γράμμα τότε πέτυχε να κατασκευάσεις τέσσερις νέες λέξεις με την προσθήκη του ίδιου γράμματος.
4. Εάν όμως όχι, τότε ξαναπήγαινε στο πρώτο ζευγάρι για να βρεις άλλο γράμμα που ταιριάζει.
5. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να κατασκευάσεις δύο ζευγάρια ορθογραφημένων και με σωστό νόημα λέξεων, αρκεί να βάλεις το ίδιο γράμμα και στις δύο παρενθέσεις.

Μπορείς να ακολουθήσεις, εάν θέλεις, την παρακάτω μέθοδο:

[1^ο ζευγάρι] ΦΩΝ () ΣΥΧΙΑ
[2^ο ζευγάρι] ΣΤΙΓΜ () ΡΕΜΑ

[1^ο ζευγάρι] ΦΩΝ () ΣΥΧΙΑ

ΦΩΝ (A) ΣΥΧΙΑ Καμμία από τις δύο λέξεις δεν είναι ορθογραφημένη και με σωστό νόημα

ΦΩΝ (B) ΣΥΧΙΑ Καμμία από τις δύο λέξεις δεν είναι ορθογραφημένη και με σωστό νόημα

ΦΩΝ (Γ) ΣΥΧΙΑ Καμμία από τις δύο λέξεις δεν είναι ορθογραφημένη και με σωστό νόημα

ΦΩΝ (Δ) ΣΥΧΙΑ Καμμία από τις δύο λέξεις δεν είναι ορθογραφημένη και με σωστό νόημα

ΦΩΝ (E) ΣΥΧΙΑ Καμμία από τις δύο λέξεις δεν είναι ορθογραφημένη και με σωστό νόημα

ΦΩΝ (Ζ) ΣΥΧΙΑ Καμμία από τις δύο λέξεις δεν είναι ορθογραφημένη και με σωστό νόημα

ΦΩΝ (Η) ΣΥΧΙΑ ΝΑΙ! Και οι δύο λέξεις είναι ορθογραφημένες και με σωστό νόημα

[2° ζευγάρι] ΣΤΙΓΜ () ΡΕΜΑ

ΣΤΙΓΜ (Η) ΡΕΜΑ Και οι δύο λέξεις είναι ορθογραφημένες και με σωστό νόημα.

Άρα το γράμμα (Η) κατασκευάζει τις τέσσερις νέες λέξεις. Μπράβο!

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Ποιο γράμμα μπορείς να γράψεις στις δύο παρενθέσεις, ώστε να τελειώνει η πρώτη λέξη και ν' αρχίζει η δεύτερη. Το ίδιο γράμμα πρέπει να μπει και στο δεύτερο ζευγάρι λέξεων.

[1° ζευγάρι]

ΑΣΤΕΡ() ΔΡΥΣΗ

[2° ζευγάρι]

ΧΤΑΠΟΔ() ΣΟΡΡΟΠΙΑ

2. Ποιο γράμμα μπορείς να γράψεις στις δύο παρενθέσεις, ώστε να τελειώνει η πρώτη λέξη και ν' αρχίζει η δεύτερη. Το ίδιο γράμμα πρέπει να μπει και στο δεύτερο ζευγάρι λέξεων.

[1° ζευγάρι]

ΠΕΡΙΦΗΜ() ΙΚΟΣ

[2° ζευγάρι]

ΜΑΓΝΗΤΟΦΩΝ() ΠΤΑΣΙΑ

3. Ποιο γράμμα μπορείς να γράψεις στις δύο παρενθέσεις, ώστε να τελειώνει η πρώτη λέξη και ν' αρχίζει η δεύτερη. Το ίδιο γράμμα πρέπει να μπει και στο δεύτερο ζευγάρι λέξεων.

[1° ζευγάρι]

ΠΡΟΪΟ() ΤΡΟΠΑΛΟΙ

[2° ζευγάρι]

ΜΙΛΟΥΣΑ() ΟΥΣ

4. Ποιο γράμμα μπορείς να γράψεις στις δύο παρενθέσεις, ώστε να τελειώνει η πρώτη λέξη και ν' αρχίζει η δεύτερη. Το ίδιο γράμμα πρέπει να μπει και στο δεύτερο ζευγάρι λέξεων.

[1° ζευγάρι]

ΑΝΕ() ΠΟΤΙΜΗΤΙΚΟ

[2° ζευγάρι]

ΠΡΟΤΟ() ΓΡΟΠΟΙΗΣΗ

A.11.8. Κατασκευή λέξεων 8

Παράδειγμα

Στην παρακάτω πρόταση υπάρχει μία λέξη που της λείπουν τέσσερα γράμματα. Αυτά τα τέσσερα γράμματα δημιουργούν από μόνα τους μία νέα λέξη. Γράψε αυτή τη λέξη στο τετραγωνάκι.

Αυτοί οι εργάτες και ο μηχανικός ήταν οι κατ λοι για την οικοδομή.

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....

ΒΗΜΑΤΑ

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση
2. Διάβασε προσεκτικά την πρόταση. Προσπάθησε να καταλάβεις το νόημά της.
3. Η λέξη που δημιουργεί το πρόβλημα είναι «κατ λοι»
4. Σκέψου ποια μπορεί να είναι τα τέσσερα γράμματα που λείπουν.
5. Εάν δεν μπορείς να τα βρεις σκέψου ότι αυτά τα τέσσερα γράμματα δημιουργούν μόνα τους μία νέα λέξη.
6. Όταν βρεις ποια είναι αυτά τα γράμματα τότε γράψε τα πάνω από τη λέξη που της λείπουν αυτά τα γράμματα. Μετά γράψε αυτή τη νέα λέξη στο τετραγωνάκι.
7. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να βρεις τα τέσσερα γράμματα που λείπουν από τη λέξη κατλοι και ταυτόχρονα αποτελούν μόνα τους μία νέα λέξη.

Μπορείς να ακολουθήσεις, εάν θέλεις, την παρακάτω μέθοδο:

Αυτοί οι εργάτες και ο μηχανικός ήταν οι κατ λοι για την οικοδομή.

ΣΚΕΨΗ : Οι εργάτες και ο μηχανικός ήταν κάτι σημαντικό για την οικοδομή.

Η πρόταση αναφέρει ότι αυτοί ήταν κατ λοι .

Τι σημαίνει αυτή η λέξη. Τίποτε.

Της λείπουν τέσσερα γράμματα.

Εάν το πρώτο από τα τέσσερα γράμματα που λείπουν είναι το a τότε η λέξη γίνεται: καταλοι. Μετά από έρευνα και δοκιμές θα δεις ότι τα γράμματα που λείπουν είναι άλλη. Άρα η λέξη γίνεται τώρα κατ[άλλη]λοι.

Άρα τα τέσσερα γράμματα που λείπουν είναι «ά λ λ η». Αυτά τα γράμματα φτιάχνουν μία νέα λέξη: [ά λ λ η]. Μπράβο!

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Στην παρακάτω πρόταση υπάρχει μία λέξη που της λείπουν τέσσερα γράμματα. Αυτά τα τέσσερα γράμματα δημιουργούν από μόνα τους μία νέα λέξη. Γράψε αυτή τη λέξη στο τετραγωνάκι.

Σε αυτό το ποίημα αναφέρουν ένα πουλί που το λένε καλι δα.

2. Στην παρακάτω πρόταση υπάρχει μία λέξη που της λείπουν τέσσερα γράμματα. Αυτά τα τέσσερα γράμματα δημιουργούν από μόνα τους μία νέα λέξη. Γράψε αυτή τη λέξη στο τετραγωνάκι.

Τον υστο θα πάμε στη Λέρο.

3. Στην παρακάτω πρόταση υπάρχει μία λέξη που της λείπουν τέσσερα γράμματα. Αυτά τα τέσσερα γράμματα δημιουργούν από μόνα τους μία νέα λέξη. Γράψε αυτή τη λέξη στο τετραγωνάκι.

Τα παλιά χρόνια η π των ρούχων ήταν δύσκολη δουλειά.

4. Στην παρακάτω πρόταση υπάρχει μία λέξη που της λείπουν τέσσερα γράμματα. Αυτά τα τέσσερα γράμματα δημιουργούν από μόνα τους μία νέα λέξη. Γράψε αυτή τη λέξη στο τετραγωνάκι.

Οι τιμές των εισιτηρίων θα ίνονται από δέκα έως πενήντα ευρώ.

5. Στην παρακάτω πρόταση υπάρχει μία λέξη που της λείπουν τέσσερα γράμματα. Αυτά τα τέσσερα γράμματα δημιουργούν από μόνα τους μία νέα λέξη. Γράψε αυτή τη λέξη στο τετραγωνάκι.

Εκείνοι para ύσαν αλλά αυτός δεν άκουγε κανέναν.

A.12. ΟΜΟΙΟΚΑΤΑΛΗΞΙΑ

Δομές ομοιοκαταληξίας

Παράδειγμα

Να βρεις τη λέξη που λείπει από το τρίτο ζευγάρι και κάνει ομοιοκαταληξία

χτυπώ, τραγουδώ χτίζω, τρίζω χτένα,

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....

ΒΗΜΑΤΑ

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση
2. Διάβασε προσεκτικά το πρώτο ζευγάρι λέξεων: «χτυπώ, τραγουδώ». Παρατήρησε σε τι είναι διαφορετική η λέξη «χτυπώ» από τη λέξη «τραγουδώ».
3. Σκέψου τώρα σε τι μοιάζουν.
4. Επανάλαβε το ίδιο με το δεύτερο ζευγάρι. Αναρωτήσου εάν κάνουν ομοιοκαταληξία.
5. Τώρα παρατήρησε τη λέξη «χτένα». Χώρισε το-χτ—από το ένα. Ποια γράμματα πρέπει να βάλεις για να δημιουργήσεις μία νέα λέξη και να έχει ομοιοκαταληξία με τη λέξη «χτένα».
6. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να βρεις μία λέξη με πέντε γράμματα και να ομοιοκαταληκτεί με τη λέξη «χτένα».

Μπορείς να ακολουθήσεις, εάν θέλεις, την παρακάτω μέθοδο:

Χτυπώ – **τ**ραγουδώ: το χτ στην πρώτη λέξη αλλάζει σε τρ στη δεύτερη.

Χτίζω, **τ**ρίζω: εδώ το χτ στην πρώτη λέξη αλλάζει σε τρ στη δεύτερη λέξη.

Χτένα,: Εάν αλλάξεις το χτ σε τρ τότε έχεις τη λέξη τρένα..

Από την έρευνά σου το 'τρ-' δημιουργεί τη λέξη **τρένα** που ομοιοκαταληκτεί με τη λέξη **χτένα** και είναι σωστή.

Άρα αυτή είναι η λέξη που ζητούσες. Μπράβο!

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Να βρεις τη λέξη που λείπει από το τρίτο ζευγάρι και κάνει ομοιοκαταληξία

διατάζω, κατασκευάζω διαβαίνω, καταλαβαίνω διαλύω,

2. Να βρεις τη λέξη που λείπει από το τρίτο ζευγάρι και κάνει ομοιοκαταληξία

πιθανότητα, σταθερότητα πιστεύω, σταθμεύω πικρίζω,

3. Να βρεις τη λέξη που λείπει από το τρίτο ζευγάρι και κάνει ομοιοκαταληξία

εύχομαι, δηλώνομαι εντύχημα, δημιουργημα ευθυμογραφία,

4. Να βρεις τη λέξη που λείπει από το τρίτο ζευγάρι και κάνει ομοιοκαταληξία

κουρείο, σχολείο κουρελιάζω, σχολιάζω κουραστικός,

5. Να βρεις τη λέξη που λείπει από το τρίτο ζευγάρι και κάνει ομοιοκαταληξία

μοναχική, πολιτική μόνιμος, πόλεμος μονοφωνικός,

6. Να βρεις τη λέξη που λείπει από το τρίτο ζευγάρι και κάνει ομοιοκαταληξία

απόμαχος, σύμμαχος απέχω, συμμετέχω αποπληρώνω,

7. Να βρεις τη λέξη που λείπει από το τρίτο ζευγάρι και κάνει ομοιοκαταληξία

διαλλακτική, περιεκτική διαφέρω, περιφέρω διασώζω,

8. Να βρεις τη λέξη που λείπει από το τρίτο ζευγάρι και κάνει ομοιοκαταληξία

προστατευτικός, περιποιητικός προσωπικά, περιγραφικά προσλαμβάνω,.....

B. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

B.1. ΣΥΓΚΡΙΣΕΙΣ

(σειρά, μήκος, θέση, ύψος, πλάτος, ποσότητα, χρόνος, βάρος, ταχύτητα, αριθμοί, κλπ)

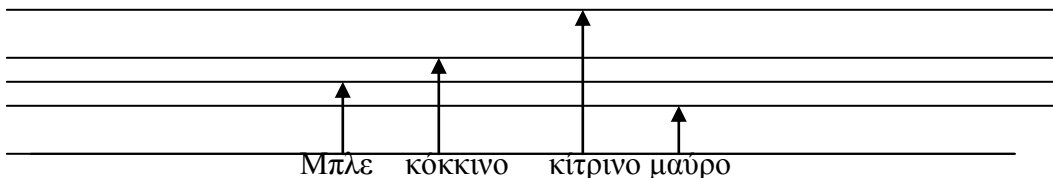
Παράδειγμα σειράς

Σε ένα ράφι σχολικής βιβλιοθήκης υπάρχουν διαφορετικά τέσσερα γεωγραφίας. Το μπλε είναι πιο μικρό από το κόκκινο. Το κίτρινο είναι πιο μεγάλο από το κόκκινο και το μαύρο είναι πιο μικρό από μπλε. Μπορείς να βάλεις τα βιβλία σε σειρά ανάλογα με το ύψος τους;

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....
ΒΗΜΑΤΑ

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση
2. Υπογράμμισε τις προτάσεις που σου δίνουν τις πληροφορίες.
3. Το μπλε είναι πιο μικρό από το κόκκινο.
Το κίτρινο είναι πιο μεγάλο από το κόκκινο και
το μαύρο είναι πιο μικρό από το μπλε.
4. Προσπάθησε να φτιάξεις μία σειρά με στήλες για το κάθε βιβλίο ανάλογα με το ύψος τους.
5. Κάθε φορά να διαβάζεις προσεκτικά κάθε πρόταση και να ρωτάς τον εαυτό σου το γιατί.
6. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να αλλάξεις τη σειρά των βιβλίων ανάλογα με το ύψος τους.

Μπορείς να ακολουθήσεις, εάν θέλεις, την παρακάτω μέθοδο:

Άρα η σωστή σειρά των βιβλίων από το μικρότερο στο μεγαλύτερο είναι μαύρο, μπλε, κόκκινο, κίτρινο. Μπράβο!

B.1. Συγκρίσεις

(μήκος, θέση, ύψος, πλάτος, ποσότητα, χρόνος, βάρος, ταχύτητα, αριθμοί, κλπ)

Παράδειγμα θέσης

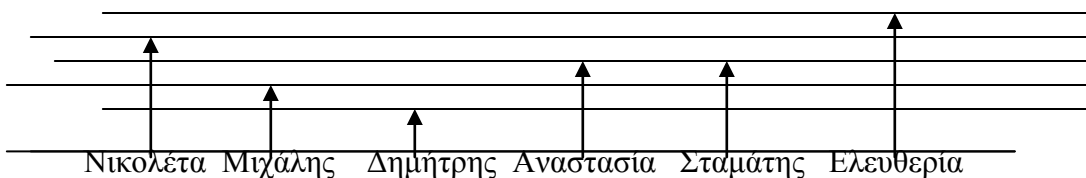
Η Νικολέτα έχει περισσότερους μαρκαδόρους από το Μιχάλη. Ο Μιχάλης έχει περισσότερους από το Δημήτρη αλλά λιγότερους από την Αναστασία και το Σταμάτη που έχουν ίδιο αριθμό. Η Ελευθερία έχει πιο πολλούς από τη Νικολέτα. Μπορείς να βρεις ποιο παιδί έχει τους λιγότερους μαρκαδόρους;

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....

ΒΗΜΑΤΑ

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση
2. Υπογράμμισε τις προτάσεις που σου δίνουν τις πληροφορίες.
3. Η Νικολέτα έχει περισσότερους μαρκαδόρους από το Μιχάλη.
Ο Μιχάλης έχει περισσότερους από το Δημήτρη αλλά λιγότερους από την Αναστασία και το Σταμάτη που έχουν ίδιο αριθμό.
Η Ελευθερία έχει πιο πολλούς από τη Νικολέτα.
4. Προσπάθησε να φτιάξεις μία σειρά με στήλες για τον αριθμό μαρκαδóρων του κάθε παιδιού.
5. Κάθε φορά να διαβάζεις προσεκτικά κάθε πρόταση και να ρωτάς τον εαυτό σου το γιατί.
6. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να αλλάξεις τη σειρά των βιβλίων ανάλογα με το ύψος τους.

Μπορείς να ακολουθήσεις, εάν θέλεις, την παρακάτω μέθοδο:

Άρα ο Δημήτρης έχει τους λιγότερους μαρκαδόρους από όλα τα παιδιά. Μπράβο!

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

Ύψος

Σε μία ομάδα μπάσκετ παίζουν πέντε παίκτες. Ο Άρης είναι πιο ψηλός από τον Κώστα. Ο Νίκος είναι πιο κοντός από το Λευτέρη ο οποίος με τη σειρά του είναι πιο κοντός από τον Κώστα, ενώ ο Αντώνης είναι πιο ψηλός από όλους. Μπορείς να βάλεις τους παίκτες σε σειρά ανάλογα με το ύψος τους;

Μπορείς να ακολουθήσεις, εάν θέλεις, την παρακάτω μέθοδο:

Άρης Κώστας Νίκος Λευτέρης Αντώνης

Βάρος

Σε ένα βαγόνι τρένου θα φορτωθούν έξι αυτοκίνητα διαφορετικού βάρους. Το μπλε αυτοκίνητο ζυγίζει πιο πολύ από το πράσινο. Το κίτρινο είναι πιο βαρύ από το μπλε όχι όμως από το κόκκινο. Το μαύρο είναι λιγότερο βαρύ από το πράσινο, ενώ το ασημί είναι ελαφρύτερο από το κόκκινο αλλά βαρύτερο από το κίτρινο. Μπορείς να βάλεις τα αυτοκίνητα σε σειρά ανάλογα με το βάρος τους;

Μπορείς να ακολουθήσεις, εάν θέλεις, την παρακάτω μέθοδο:

μπλε πράσινο κίτρινο κόκκινο μαύρο ασημί

B.2. Η ΛΟΓΙΚΗ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ ΣΤΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

B.2.1. Η ‘λογική’ των λέξεων στις κύριες προτάσεις

Παράδειγμα

Να ερευνήσεις και να κυκλώσεις τις λέξεις που πρέπει ν’ αλλάξουν θέσεις, ώστε η πρόταση να έχει λογικό νόημα.

Ο Γιώργος έσπρωξε το λάδι και χύθηκε το τηγάνι.

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....

ΒΗΜΑΤΑ

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση
2. Ερευνήσε όλη την πρόταση προσεκτικά και προσπάθησε να καταλάβεις τι δεν ταιριάζει με το νόημα όλης της πρότασης.
3. Προσπάθησε να βρεις τις φράσεις που έχουν σωστό και λογικό νόημα και η σειρά τους είναι ορθή.
4. Προσπάθησε να βρεις τις φράσεις που δεν έχουν σωστό και λογικό νόημα και να τις υπογραμμίζεις.
5. Κάθε φορά να ρωτάς τον εαυτό σου το γιατί.
6. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να αλλάξεις τη σειρά των λέξεων ώστε να δίνουν ένα λογικό νόημα στην πρόταση.

Μπορείς να ακολουθήσεις, εάν θέλεις, την παρακάτω μέθοδο:

Ο Γιώργος έσπρωξε το λάδι και χύθηκε το τηγάνι.

Ο Γιώργος έσπρωξε Η σειρά των λέξεων είναι σωστή και το νόημα είναι λογικό.

Ο Γιώργος έσπρωξε το λάδι Η σειρά των λέξεων είναι σωστή και το νόημα φαίνεται λογικό.

χύθηκε το τηγάνι Η σειρά των λέξεων είναι σωστή αλλά το νόημα δεν είναι λογικό.

Εάν αλλάξουμε «το τηγάνι» και το βάλουμε στην πρώτη φράση «Ο Γιώργος έσπρωξε» τότε γίνεται **Ο Γιώργος έσπρωξε το τηγάνι.**

Αυτόματα η δεύτερη φράση θα γίνει **«και χύθηκε το λάδι».**

Άρα η σωστή σειρά των λέξεων που δίνουν σωστό και λογικό νόημα είναι η πρόταση:

Ο Γιώργος έσπρωξε το τηγάνι και χύθηκε το λάδι. Μπράβο!

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Να ερευνήσεις και να κυκλώσεις τις λέξεις που πρέπει ν' αλλάξουν θέσεις, ώστε η πρόταση να έχει λογικό νόημα.

η ακρογιαλιά πήγε στην παρέα με το αυτοκίνητο.

2. Να ερευνήσεις και να κυκλώσεις τις λέξεις που πρέπει ν' αλλάξουν θέσεις, ώστε η πρόταση να έχει λογικό νόημα.

και καταλαβαίνουμε όλοι μαζί δεν μιλούμε τίποτα.

3. Να ερευνήσεις και να κυκλώσεις τις λέξεις που πρέπει ν' αλλάξουν θέσεις, ώστε η πρόταση να έχει λογικό νόημα.

διάβασε τους Έλληνες, γνώρισε πολύ κι αγάπησε τον τόπο.

4. Να ερευνήσεις και να κυκλώσεις τις λέξεις που πρέπει ν' αλλάξουν θέσεις, ώστε η πρόταση να έχει λογικό νόημα.

ο πατέρας της ήταν αυστηρός έξω της και δεν την άφηνε να βγαίνει μαζί από το σπίτι.

5. Να ερευνήσεις και να κυκλώσεις τις λέξεις που πρέπει ν' αλλάξουν θέσεις, ώστε η πρόταση να έχει λογικό νόημα.

Ο Γιάννης αφαιρέθηκε απρόσεκτα τη νύκτα, περπατώντας κι έπεσε στην τρύπα.

6. Να ερευνήσεις και να κυκλώσεις τις λέξεις που πρέπει ν' αλλάξουν θέσεις, ώστε η πρόταση να έχει λογικό νόημα.

το τρένο θα συνεχίσουμε μέχρι την κορυφή του βουνού και μετά θα φτάσει πριν τη δύση του ηλίου στο σταθμό με τα πόδια.

B.2.2. Η ‘λογική’ των λέξεων στις σύνθετες προτάσεις

Παράδειγμα

Να ερευνήσεις και να κυκλώσεις τις λέξεις που πρέπει ν’ αλλάξουν θέσεις, ώστε η πρόταση να έχει λογικό νόημα.

Οι επιβάτες το τρένο κατεβαίνουν για να προλάβουν τη σκάλα γρήγορα.

**ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....
ΒΗΜΑΤΑ**

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση
2. Ερεύνησε όλη την πρόταση προσεκτικά και προσπάθησε να καταλάβεις τι δεν ταιριάζει με το νόημα όλης της πρότασης.
3. Προσπάθησε να βρεις τα ρήματα και να βρεις ποιες λέξεις ταιριάζουν καλύτερα.
4. Προσπάθησε να επιλέγεις έναν συνδυασμό κάθε φορά με τη μέθοδο του αποκλεισμού των πιθανοτήτων.
5. Κάθε φορά να φτιάχνεις ένα συνδυασμό και να ρωτάς τον εαυτό σου εάν ο συνδυασμός που έκανες δίνει λογικό νόημα σε όλη την πρόταση και γιατί.
6. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να αλλάξεις τη σειρά των λέξεων ώστε να δίνουν ένα λογικό νόημα στην πρόταση.

Μπορείς να ακολουθήσεις, εάν θέλεις, την παρακάτω μέθοδο:

Οι επιβάτες (Τι κάνουν;) κατεβαίνουν. ΣΩΣΤΑ!

(Τι κατεβαίνουν;) Τη σκάλα γρήγορα. ΣΩΣΤΑ!

Άρα μέχρι τώρα έχουμε βρει την πρόταση:

Οι επιβάτες κατεβαίνουν τη σκάλα γρήγορα.

Η επόμενη ερώτηση πρέπει να είναι: Γιατί; Για να προλάβουν. ΣΩΣΤΑ!

Οι επιβάτες κατεβαίνουν τη σκάλα γρήγορα για να προλάβουν.

Τι να προλάβουν; Το τρένο. ΣΩΣΤΑ!

Άρα η σωστή σειρά των λέξεων που δίνουν σωστό και λογικό νόημα είναι η πρόταση:

Οι επιβάτες κατεβαίνουν τη σκάλα γρήγορα για να προλάβουν το τρένο. Μπράβο!

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Να ερευνήσεις και να κυκλώσεις τις λέξεις που πρέπει ν' αλλάξουν θέσεις, ώστε η πρόταση να έχει λογικό νόημα.

Όταν ανοίγεις το δωμάτιο και το φως είναι αναμμένο το παράθυρο γεμίζει κουνούπια.

2. Να ερευνήσεις και να κυκλώσεις τις λέξεις που πρέπει ν' αλλάξουν θέσεις, ώστε η πρόταση να έχει λογικό νόημα.

Αν μετακινήσεις τον κουβά θα πέσει ο εργάτης με τη σκάλα.

3. Να ερευνήσεις και να κυκλώσεις τις λέξεις που πρέπει ν' αλλάξουν θέσεις, ώστε η πρόταση να έχει λογικό νόημα.

Ο πατέρας της τής έγραψε ένα καλοκαίρι ότι δεν θα έλθει στην Ελλάδα το γράμμα.

4. Να ερευνήσεις και να κυκλώσεις τις λέξεις που πρέπει ν' αλλάξουν θέσεις, ώστε η πρόταση να έχει λογικό νόημα.

Ο σκύλος τρόμαξε τον κεραυνό όταν άκουσε πολύ.

5. Να ερευνήσεις και να κυκλώσεις τις λέξεις που πρέπει ν' αλλάξουν θέσεις, ώστε η πρόταση να έχει λογικό νόημα.

Όλοι έτρεξαν την πόρτα του λεωφορείου αγωνιώντας προς μήπως βρουν ξεκούραστα για να ταξιδέψουν κάπως μία θέση.

6. Να ερευνήσεις και να κυκλώσεις τις λέξεις που πρέπει ν' αλλάξουν θέσεις, ώστε η πρόταση να έχει λογικό νόημα.

Σε αυτό το ζευγάρι μιλούν ούτε ο ένας ούτε ο άλλος και δεν καταλαβαίνει και οι δύο ταυτόχρονα.

B.2.3. Η ‘λογική’ των λέξεων στις επαυξημένες προτάσεις

Παράδειγμα

Να συμπληρώσεις την παρακάτω πρόταση επιλέγοντας μία λέξη από κάθε παρένθεση με λογική. Να κυκλώνεις τις λέξεις που επιλέγεις.

(ήλιος) (τη λάμψη) (τρένο)
 Ο (σκύλος) έχασε (το πορτοφόλι) του στο (κουτί) .
 (πατέρας) (το γάλα) (τραγούδι)

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....

ΒΗΜΑΤΑ

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση
2. Ερεύνησε όλη την πρόταση προσεκτικά.
3. Υπάρχουν πολλοί συνδυασμοί λέξεων.
4. Προσπάθησε να επιλέγεις έναν συνδυασμό κάθε φορά με τη μέθοδο του αποκλεισμού των πιθανοτήτων.
5. Κάθε φορά ρώτα τον εαυτό σου εάν ο συνδυασμός που έκανες δίνει λογικό νόημα σε όλη την πρόταση και γιατί.
6. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να βρεις τις κατάλληλες λέξεις που δημιουργούν μία πρόταση με λογικό νόημα.

Μπορείς να ακολουθήσεις, εάν θέλεις, την παρακάτω μέθοδο:

Ο ήλιος έχασε τη λάμψη του.	ΝΑΙ, δίνει νόημα.
Ο ήλιος έχασε τη λάμψη του στο τρένο.	ΟΧΙ, δεν δίνει νόημα.
Ο ήλιος έχασε τη λάμψη του στο κουτί.	ΟΧΙ, δεν δίνει νόημα.
Ο ήλιος έχασε τη λάμψη του στο τραγούδι.	ΟΧΙ, δεν δίνει νόημα.

Ο σκύλος έχασε τη λάμψη του.	ΟΧΙ, δεν δίνει νόημα.
Ο σκύλος έχασε το πορτοφόλι του.	ΟΧΙ, δεν δίνει νόημα.
Ο σκύλος έχασε το γάλα του.	ΟΧΙ, δεν δίνει νόημα.

Ο πατέρας έχασε τη λάμψη του.	ΟΧΙ, δεν δίνει νόημα.
Ίσως μόνον μεταφορικά.	
Ο πατέρας έχασε το πορτοφόλι του.	ΝΑΙ, δίνει νόημα.
Ο πατέρας έχασε το πορτοφόλι του στο τρένο.	ΝΑΙ, δίνει νόημα.

Άρα αυτές είναι οι λέξεις που ζητούσες γιατί φτιάχνουν σωστό και λογικό νόημα.

Μπράβο!

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Να συμπληρώσεις την παρακάτω πρόταση επιλέγοντας μία λέξη από κάθε παρένθεση με λογική. Να κυκλώνεις τις λέξεις που επιλέγεις.

(γειτόνισσα) (το μαγείρεμα) (σχολείο)
Η (κυρία) τελείωσε (τις ασκήσεις) για το (νοσοκομείο).
(μικρή) (το χτίσιμο) (βιβλίο)

2. Να συμπληρώσεις την παρακάτω πρόταση επιλέγοντας μία λέξη από κάθε παρένθεση με λογική. Να κυκλώνεις τις λέξεις που επιλέγεις.

(νερό) (τα σωληνάκια) (γράψει)
Το (σκυλί) έβρεξε (τα ρούχα) του και δεν μπορούσε να (σκύψει).
(παιδί) (τα χαρτιά) (φυσήξει)

3. Να συμπληρώσεις την παρακάτω πρόταση επιλέγοντας μία λέξη από κάθε παρένθεση με λογική. Να κυκλώνεις τις λέξεις που επιλέγεις.

(ψαράδες) (τη φωτιά) (σχολείο)
Οι (μαθήτριες) μετέφεραν (τα βιβλία) στο (ταχυδρομείο).
(παίκτες) (τα σχοινιά) (λατομείο)

4. Να συμπληρώσεις την παρακάτω πρόταση επιλέγοντας μία λέξη από κάθε παρένθεση με λογική. Να κυκλώνεις τις λέξεις που επιλέγεις.

(γιατρός) (το έγγραφο)
Ο (διαιτητής) υπέγραψε (το σημαιάκι) και το έδωσε στη
(διευθυντής) (το σακίδιο)

(καθαρίστρια).
(γραμματέα).
(μαγείρισσα).

B.2.4. Η 'λογική' των λέξεων στην υποτακτική σύνδεση

Παράδειγμα

Να κυκλώσεις μία λέξη από την παρένθεση που δημιουργεί το κατάλληλο νόημα στην πρόταση.

Ο Μανόλης ήταν (σκληρός, ευαίσθητος, χτυπημένος, χαρούμενος, χρήσιμος) παίκτης στην ομάδα μας, γιατί έπαιξε πολύ καλά.

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....

ΒΗΜΑΤΑ

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση
2. Ερεύνησε όλη την πρόταση προσεκτικά καθώς και τις λέξεις στην παρένθεση.
3. Υπάρχουν πέντε συνδυασμοί που μπορείς να κάνεις· ένας για κάθε λέξη.
4. Προσπάθησε να επιλέγεις μία λέξη κάθε φορά και να την ταιριάζεις στην πρόταση με τη μέθοδο του αποκλεισμού των πιθανοτήτων.
5. Κάθε φορά ρώτα τον εαυτό σου εάν ο συνδυασμός που έκανες δίνει λογικό νόημα σε όλη την πρόταση και γιατί.
6. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να βρεις την κατάλληλη λέξη που δημιουργεί μία πρόταση με λογικό νόημα.

Μπορείς να ακολουθήσεις, εάν θέλεις, την παρακάτω μέθοδο:

Ο Μανόλης ήταν (σκληρός, ευαίσθητος, χτυπημένος, χαρούμενος, χρήσιμος) παίκτης για την ομάδα μας, γιατί έπαιξε πολύ καλά.

Ο Μανόλης ήταν σκληρός παίκτης για την ομάδα μας, γιατί έπαιξε πολύ καλά.
OXI, δεν δίνει λογικό νόημα.

Ο Μανόλης ήταν ευαίσθητος παίκτης για την ομάδα μας, γιατί έπαιξε πολύ καλά.
OXI, δεν δίνει λογικό νόημα.

Ο Μανόλης ήταν χτυπημένος παίκτης για την ομάδα μας, γιατί έπαιξε πολύ καλά.
OXI, δεν δίνει λογικό νόημα.

Ο Μανόλης ήταν χαρούμενος παίκτης για την ομάδα μας, γιατί έπαιξε πολύ καλά.
OXI, δεν δίνει λογικό νόημα.

Ο Μανόλης ήταν χρήσιμος παίκτης για την ομάδα μας, γιατί έπαιξε πολύ καλά.
NAI, δίνει νόημα.

Άρα η λέξη «χρήσιμος» είναι αυτή που ζητούσες, γιατί δίνει σωστό και λογικό νόημα στην πρόταση. Μπράβο!

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Να κυκλώσεις μία λέξη από την παρένθεση που δημιουργεί το κατάλληλο νόημα στην πρόταση.

Όλοι είχαν (δυσκολία, καταστροφή, επιτυχία, αποτυχία) στις εξετάσεις τους, γιατί μελέτησαν επί έναν ολόκληρο χρόνο.

2. Να κυκλώσεις μία λέξη από την παρένθεση που δημιουργεί το κατάλληλο νόημα στην πρόταση.

Οι επιβάτες στο σταθμό του τρένου ήταν βρεγμένοι και λερωμένοι, διότι δεν υπήρχε (τοίχος, ησυχία, υπόστεγο, κουκούλα) για να προφυλαχθούν από τη βροχή.

3. Να κυκλώσεις μία λέξη από την παρένθεση που δημιουργεί το κατάλληλο νόημα στην πρόταση.

Εσείς είχατε (τρομάξει, χτυπηθεί, γελάσει, εκπλαγεί) από την είδηση γιατί δεν την περιμένατε.

4. Να κυκλώσεις μία λέξη από την παρένθεση που δημιουργεί το κατάλληλο νόημα στην πρόταση.

Ο επιθεωρητής της αστυνομίας (ερευνούσε, έκλεινε, ξεχνούσε, μιλούσε, άρχιζε) την υπόθεση επί τρία χρόνια γι' αυτό και δεν μπορούσε να κοιμηθεί από την στενοχώριά του.

5. Να κυκλώσεις μία λέξη από την παρένθεση που δημιουργεί το κατάλληλο νόημα στην πρόταση.

Όταν στρίψαμε στην στροφή η θέα από το Πήλιο προς το Αιγαίο μας άφησε όλους (λυπημένους, ευχαριστημένους, άφωνους, ζαλισμένους, κοιμισμένους) ήταν πανέμορφη.

6. Να κυκλώσεις μία λέξη από την παρένθεση που δημιουργεί το κατάλληλο νόημα στην πρόταση.

Ο Φώτης έδειξε μεγάλη (αδιαφορία, απάθεια, αποφασιστικότητα, ταραχή) όταν αρρώστησε η μητέρα του· μαγείρεψε, σκούπισε, μελέτησε και της κράτησε συντροφιά.

B.3. ΕΠΙΛΥΣΗ ΛΕΚΤΙΚΟΥ-ΛΟΓΙΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

B.3.1. Επίλυση λεκτικού - λογικού προβλήματος

με δοσμένες πληροφορίες 1

Σ.Σ.: Σε αυτή την άσκηση προσφοράς πολλών πληροφοριών την ίδια στιγμή υπάρχει εγγενής δυσκολία για το μαθητή/τρια αυτής της ηλικίας στο να τις ταξινομήσει σε κατηγορίες

Παράδειγμα

Η Δήμητρα, ο Αλέξανδρος και η Αλίκη έχουν δερμάτινη τσάντα.

Ο Παύλος, η Αλίκη και ο Νίκος φοράνε παντελόνι τζην.

Η Μαρία, η Βασιλική και ο Αλέξανδρος φορούν κοντομάνικο πουκάμισο.

Η Βασιλική, η Δήμητρα και ο Παναγιώτης αγόρασαν μπλούζες.

Ποιο παιδί φορά κοντομάνικο πουκάμισο και έχει δερμάτινη τσάντα;

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ..... ΒΗΜΑΤΑ

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση
 2. Διάβασε όλες τις πληροφορίες προσεκτικά και σκέψου τι νομίζεις ότι πρέπει να κάνεις.
 3. Για να μην ξεχνάς τις πληροφορίες μπορείς να κρατάς σημειώσεις για κάθε παιδί.
 4. Κάθε φορά που διαβάζεις μία νέα πληροφορία να σημειώνεις τι καινούριο έμαθες για κάποια από τα παιδιά.
- Στο τέλος θα διαπιστώσεις ότι μόνον ένα παιδί «φορά κοντομάνικο πουκάμισο και έχει δερμάτινη τσάντα».
- Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να βρεις τη λύση ενός λογικού προβλήματος ελέγχοντας τις πληροφορίες που δέχεσαι.

Μπορείς να ακολουθήσεις, εάν θέλεις, την παρακάτω μέθοδο:

Η Μαρία : φορά κοντομάνικο πουκάμισο
Η Αλίκη : έχει δερμάτινη τσάντα και φορά παντελόνι τζην
Ο Παύλος : φορά παντελόνι τζην
Η Δήμητρα : έχει δερμάτινη τσάντα και αγόρασε μπλούζα
Ο Παναγιώτης : αγόρασε μπλούζα
Ο Νίκος : φορά παντελόνι τζην
Η Βασιλική : φορά κοντομάνικο πουκάμισο και αγόρασε μπλούζα
Ο Αλέξανδρος : έχει δερμάτινη τσάντα και φορά κοντομάνικο πουκάμισο

Άρα, από τις πληροφορίες που έχουμε φαίνεται ότι μόνον ένα παιδί «έχει δερμάτινη τσάντα και φορά κοντομάνικο πουκάμισο»: ο Αλέξανδρος.
Μπράβο!

Ένας άλλος τρόπος είναι να φτιάξουμε ένα μικρό πίνακα με τα ονόματα όλων των παιδιών και σε αυτό να σημειώνονται με το αρχικό γράμμα τα ρούχα των παιδιών.

Μαρία	Αλίκη	Παύλος	Δήμητρα	Παναγιώτης	Νίκος	Βασιλική	Αλέξανδρος
Κον. Πουκ.	Δερμ. Τσάν.	Παντ. τζην	Δερμ. Τσάν.	Μπλ.	Παντ. τζην	Κον. Πουκ.	Δερμ. Τσάν.
	Παντ. τζην		Κον. Πουκ.			Μπλ.	Κον. Πουκ.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Η Μαρίνα, ο Νίκος και η Κατερίνα ταξίδεψαν στη Γαλλία.

Η Μαρία, η Ζωή και η Αλεξάνδρα ζουν στις Σέρρες.

Η Σοφία, η Μαρίνα και η Ζωή διαβάζουν Ιστορία.

Η Κατερίνα, η Αλεξάνδρα και η Σοφία αγαπούν την καλή συντροφιά.

Ποιο παιδί ταξίδεψε στη Γαλλία. και αγαπά την καλή συντροφιά;

2. Η Ισπανία, η Ιταλία και η Τυνησία βρέχονται από τη Μεσόγειο Θάλασσα.

Η Γερμανία, η Ρωσία και η Κροατία βρίσκονται στην Ευρώπη.

Η Αίγυπτος, η Τυνησία και η Σομαλία είναι χώρες της Αφρικής.

Η Σομαλία, η Ισπανία, η Τυνησία και η Ρωσία απέχουν αρκετά από την Ελλάδα.

Ποια Αφρικανική χώρα βρέχεται από τη Μεσόγειο Θάλασσα και απέχει αρκετά από την Ελλάδα.;

3. Στην Αυστραλία, στη Γερμανία και την Αμερική ζουν πολλοί Έλληνες.

Στην Αργεντινή, τη Νέα Ζηλανδία και τη Νορβηγία ζουν λίγοι Έλληνες.

Οι Έλληνες μετανάστες της Νότιας Αφρικής, του Καναδά, της Αργεντινής και της Αυστραλίας δεν μιλούν γερμανικά.

Η Ρωσία, η Αργεντινή και η Αμερική είναι μεγάλες χώρες σε έκταση.

Σε ποια μεγάλη χώρα ζουν λίγοι Έλληνες;

B.3.2. Επίλυση λεκτικού - λογικού προβλήματος με δοσμένες πληροφορίες 2

Σ.Σ.: Σε αυτή την άσκηση προσφοράς πολλών πληροφοριών την ίδια στιγμή υπάρχει γνωστική δυσκολία για το μαθητή/τρια αυτής της ηλικίας στο να τις ταξινομήσει σε κατηγορίες

Παράδειγμα

1. Η Κίμωλος, η Μύκονος και ο Πόρος είναι μικρά νησιά.
2. Η Κρήτη, η Ρόδος και η Μυτιλήνη είναι μεγάλα νησιά και έχουν μεγάλα λιμάνια.
3. Η Ικαρία, η Σκύρος και η Κίμωλος διαθέτουν ιχθυοτροφεία.
4. Η Μυτιλήνη, η Μύκονος και η Κέρκυρα έχουν πολλούς τουρίστες κάθε καλοκαίρι.
5. Ο Πόρος, η Κεφαλλονιά και η Λέρος έχουν πράσινο.

Απάντησε στις παρακάτω τρεις ερωτήσεις:

- A) Ποιο νησί είναι μεγάλο, έχει μεγάλο λιμάνι και έχει πολλούς τουρίστες το καλοκαίρι;
- B) Ποιο νησί είναι μικρό και διαθέτει ιχθυοτροφείο;
- Γ) Ποιο νησί είναι μικρό κι έχει πράσινο;

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ..... ΒΗΜΑΤΑ

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση
2. Διάβασε όλες τις πληροφορίες προσεκτικά και σκέψου τι νομίζεις ότι πρέπει να κάνεις.
3. Για να μην ξεχνάς τις πληροφορίες, μπορείς να κρατάς σημειώσεις για κάθε νησί.
4. Κάθε φορά που διαβάζεις μία νέα πληροφορία να σημειώνεις τι καινούριο έμαθες για κάποιο από τα νησιά.
6. Στο τέλος θα διαπιστώσεις ότι μόνον:
 - α) ένα νησί είναι μεγάλο, έχει μεγάλο λιμάνι και έχει πολλούς τουρίστες το καλοκαίρι.
 - β) ένα άλλο νησί είναι μικρό και διαθέτει ιχθυοτροφεία.
 - γ) ένα νησί είναι μικρό κι έχει πράσινο.
7. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να βρεις τη λύση ενός λογικού προβλήματος ελέγχοντας τις πληροφορίες που δέχεσαι.

Μπορείς να ακολουθήσεις, εάν θέλεις, την παρακάτω μέθοδο:

- Η Κίμωλος : είναι μικρό νησί και διαθέτει ιχθυοτροφεία
 Η Μύκονος : είναι μικρό νησί κι έχει πολλούς τουρίστες κάθε καλοκαίρι
 Ο Πόρος : είναι μικρό νησί κι έχει πράσινο
 Η Κρήτη : είναι μεγάλο νησί κι έχει μεγάλο λιμάνι
 Η Ρόδος : είναι μεγάλο νησί κι έχει μεγάλο λιμάνι
 Η Μυτιλήνη : είναι μεγάλο νησί, έχει μεγάλο λιμάνι και πολλούς τουρίστες κάθε καλοκαίρι
 Η Ικαρία : διαθέτει ιχθυοτροφεία
 Η Σκύρος : διαθέτει ιχθυοτροφεία
 Η Κέρκυρα : έχει πολλούς τουρίστες κάθε καλοκαίρι
 Η Κεφαλλονιά : έχει πράσινο
 Η Λέρος : έχει πράσινο

Άρα, από τις πληροφορίες που έχουμε φαίνεται ότι μόνον:

A) Η Μυτιλήνη είναι μεγάλο νησί, έχει μεγάλο λιμάνι και έχει πολλούς τουρίστες το καλοκαίρι.

B) Η Κίμωλος είναι μικρό νησί και διαθέτει ιχθυοτροφεία.

Γ) Ο Πόρος είναι μικρό νησί κι έχει πράσινο.

Μπράβο!

Ένας άλλος τρόπος είναι να φτιάξουμε ένα μικρό πίνακα με τα ονόματα όλων των νησιών και σε αυτό να σημειώνονται με τα στοιχεία του κάθε νησιού.

Κίμωλος	Μύκονος	Πόρος	Κρήτη	Ρόδος	Μυτιλήνη	Ικαρία	Σκύρος	Κέρκυρα	Κεφαλ- λονιά	Λέρος
Μικρό νησί	Μικρό νησί	Μικρό νησί								
	Πολλοί τουρίστ.		Μεγάλο νησί με μεγάλο λιμάνι	Μεγάλο νησί με μεγάλο λιμάνι	Μεγάλο νησί με μεγάλο λιμάνι					
Ιχθυοτρ.						Ιχθυοτρ.	Ιχθυοτρ.			
	Έχειπολλούς τουρίστες				Έχειπολλούς τουρίστες			Έχειπολλούς τουρίστες		
		Έχει Πράσινο							Έχει πράσινο	Έχει πράσινο

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

A.

1. Το χιόνι, το χαλάζι και οι ισχυροί ανέμοι είναι συνήθη χειμερινά καιρικά φαινόμενα.
2. Η θύελλα, η πυρκαγιά και το χαλάζι προκαλούν καταστροφές στις γεωργικές καλλιέργειες πολλές φορές.
3. Τα μελτέμια, οι ισχυροί ανέμοι και τα μπουρίνια είναι αεριώδη καιρικά φαινόμενα.
4. Η πυρκαγιά, το χιόνι και ο παγετός δεν ανήκουν σε αυτό που λέμε «αίθριος καιρός».

Απάντησε στις παρακάτω τρεις ερωτήσεις:

- A) Ποιο καιρικό φαινόμενο είναι αεριώδες και χειμερινό;.....
- B) Ποιο καιρικό φαινόμενο προκαλεί καταστροφές στις γεωργικές καλλιέργειες πολλές φορές και δεν ανήκει σε αυτό που λέμε «αίθριος καιρός»;.....
- Γ) Ποιο καιρικό φαινόμενο είναι σύνηθες χειμερινό καιρικό φαινόμενο και δεν ανήκει σε αυτό που λέμε «αίθριος καιρός»;.....

B.

1. Τα λεξικά, οι εγκυκλοπαίδειες και οι βιογραφίες είναι βοηθητικά βιβλία.
2. Οι συνταγές μαγειρικής και οι οδηγίες χρήσεως οικιακών συσκευών δεν είναι σχολικά βιβλία.
3. Τα λογιστικά βιβλία, οι εγκυκλοπαίδειες και οι μεγάλες ιστορικές σειρές συνήθως έχουν πάρα πολλές σελίδες.
4. Οι τηλεφωνικοί κατάλογοι, τα λεξικά και τα λογιστικά βιβλία δεν έχουν πολλές φωτογραφίες.
5. Οι βιογραφίες, οι μεγάλες ιστορικές σειρές και οι εγκυκλοπαίδειες αναφέρονται σε ανθρώπους και πράξεις του παρελθόντος.
6. Οι τηλεφωνικοί κατάλογοι και οι συνταγές μαγειρικής δεν έχουν διαλόγους.

Απάντησε στις παρακάτω τέσσερις ερωτήσεις:

- A) Ποια βιβλία είναι βοηθητικά και έχουν πάρα πολλές σελίδες;
.....
- B) Ποια βιβλία δεν έχουν διαλόγους και δεν είναι σχολικά βιβλία;
.....
- Γ) Ποια βιβλία δεν έχουν πολλές φωτογραφίες και είναι βοηθητικά βιβλία;
.....
- Δ) Ποια βιβλία αναφέρονται σε ανθρώπους και πράξεις του παρελθόντος και συνήθως έχουν πάρα πολλές σελίδες;
.....

B.4. ΕΞΑΓΩΓΗ ΛΟΓΙΚΩΝ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ

B.4.1. Εξαγωγή λογικών συμπερασμάτων από δοσμένες πληροφορίες

(Από τον Πλάτωνα και πιο συστηματικά από τον Αριστοτέλη ξεκίνησαν προσπάθειες για την εκπαίδευση των ανθρώπων στο να μαθαίνουν να υιοθετούν και ταυτόχρονα να απορρίπτουν θεωρίες, απόψεις, υποθέσεις, ιδέες με βάση τη λογική επιχειρηματολογία. Είναι ό,τι στις σύγχρονες δυτικές φιλοσοφικές και ρητορικές σχολές καλείται «formal logic». Πρόκειται για σχέση του τύπου: Εάν $A=B$ και $B=\Gamma$ τότε $A=\Gamma$;).

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ:

Ό,τι γράφεις μένει. Ό,τι μένει μπορεί όλοι να το μάθουν.

Από τις παρακάτω 4 προτάσεις μόνον μία συμφωνεί με τις πληροφορίες που δίνονται πιο πάνω. Ποια είναι αυτή;

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- *Ό,τι γράφεις μπορεί όλοι να το ξεχάσουν.*
- *Ό,τι γράφεις μπορεί όλοι να το δουν.*
- *Ό,τι γράφεις μπορεί όλοι να το πάθουν.*
- *Ό,τι γράφεις μπορεί όλοι να το μάθουν.*

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....

ΒΗΜΑΤΑ

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση.
2. Διάβασε τις δύο πληροφορίες προσεκτικά και σκέψου τι σημαίνουν.
3. Τώρα εξέτασε καθεμία από τις τέσσερις προτάσεις ξεχωριστά.
4. Κάθε φορά που συγκρίνεις μία πρόταση με τις δύο δοσμένες πληροφορίες να μην σκέφτεσαι τίποτε άλλο. Μόνον τις δύο πληροφορίες!
5. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να βρεις τη μία πρόταση που συμφωνεί και με τις δύο πληροφορίες.

Μπορείς να ακολουθήσεις, εάν θέλεις, την παρακάτω μέθοδο:

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ:

Ό,τι γράφεις μένει. Ό,τι μένει μπορεί όλοι να το μάθουν.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- *Ό,τι γράφεις μπορεί όλοι να το ξεχάσουν.*
Μιλούν οι πληροφορίες για ό,τι γράφεις;	ΝΑΙ
Λένε ότι μπορεί όλοι να το ξεχάσουν;	ΟΧΙ

○ *Ό,τι γράφεις μπορεί όλοι να το δουν.*

Μιλούν οι πληροφορίες για ό,τι γράφεις; **ΝΑΙ**

Λένε ότι μπορεί όλοι να το δουν; **ΟΧΙ**

○ *Ό,τι γράφεις μπορεί όλοι να το πάθουν.*

Μιλούν οι πληροφορίες για ό,τι γράφεις; **ΝΑΙ**

Λένε ότι μπορεί όλοι να το πάθουν; **ΟΧΙ**

○ *Ό,τι γράφεις μπορεί όλοι να το μάθουν.*

Μιλούν οι πληροφορίες για ό,τι γράφεις; **ΝΑΙ**

Λένε ότι μπορεί όλοι να το μάθουν; **ΝΑΙ**

Άρα, από την έρευνά σου φαίνεται ότι μόνον μία πρόταση «*Ό,τι γράφεις μπορεί όλοι να το μάθουν*» **συμφωνεί με τις δύο πληροφορίες.** **Μπράβο!**

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ:

Όσα παίρνουν οι ανέμοι πετούν. Όσα πετούν κάπου θα προσγειωθούν.

Από τις παρακάτω 4 προτάσεις μόνον μία μας δίνει την περίληψη των πληροφοριών που δίνονται πιο πάνω. Ποια είναι αυτή;

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- *Όσα παίρνουν οι ανέμοι πετούν.*
- *Όσα παίρνουν οι ανέμοι θα πετούν και δεν θα προσγειωθούν.*
- *Όσα παίρνουν οι ανέμοι πετούν θα χαθούν.*
- *Όσα παίρνουν οι ανέμοι κάπου θα προσγειωθούν.*

Άρα, από την έρευνά σου φαίνεται ότι μόνον η πρόταση:

.....
συμφωνεί με τις δύο πληροφορίες. **Μπράβο!**

2. ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ:

Απαγορεύεται η οδήγηση με υψηλή ταχύτητα διότι προκαλεί ατυχήματα. Πολλές φορές μάλιστα αυτά μπορεί να είναι θανατηφόρα. Από τις παρακάτω 4 προτάσεις μόνον μία μας δίνει την περίληψη των πληροφοριών που δίνονται πιο πάνω. Ποια είναι αυτή;

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- Απαγορεύεται η οδήγηση διότι πολλές φορές προκαλεί θανατηφόρα ατυχήματα.
- Η υψηλή ταχύτητα απαγορεύεται διότι πολλές φορές προκαλεί θανατηφόρα ατυχήματα.
- Πολλά θανατηφόρα ατυχήματα οφείλονται στην οδήγηση με υψηλή ταχύτητα. Γι' αυτό δεν επιτρέπεται αυτού του τύπου η οδήγηση.
- Η υψηλή ταχύτητα μπορεί να προκαλεί θανατηφόρα ατυχήματα. Πολλές φορές πρέπει να απαγορεύεται η οδήγηση.

Άρα, από την έρευνά σου φαίνεται ότι μόνον η πρόταση:

.....
συμφωνεί με τις δύο πληροφορίες. Μπράβο!

3. ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ:

Τα λιωμένα χιόνια δημιουργούν ρυάκια την Άνοιξη. Αυτά με τη σειρά τους, παρασέρνουν μικρές ρίζες και σπόρους. Στους πρόποδες των βουνών υπάρχει πολλή βλάστηση.

Από τις παρακάτω 4 προτάσεις μόνον μία μας δίνει την περίληψη των πληροφοριών που δίνονται πιο πάνω. Ποια είναι αυτή;

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- Τα λιωμένα χιόνια παρασέρνουν μικρές ρίζες και σπόρους στα βουνά και φέρνουν την Άνοιξη .
- Οι πρόποδες των βουνών πρασινίζουν χάρη στις μικρές ρίζες και τους σπόρους που καταλήγουν από τα ρυάκια των λιωμένων χιονιών.
- Οι μικρές ρίζες και οι σπόροι δεν γυρίζουν πίσω στα βουνά, γι' αυτό και μαραίνονται.
- Τα ρυάκια δημιουργούνται από τα λιωμένα χιόνια, τα οποία καταλήγουν στους πρόποδες των βουνών.

Άρα, από την έρευνά σου φαίνεται ότι μόνον η πρόταση:

.....
συμφωνεί με τις δύο πληροφορίες. Μπράβο!

B. 5. ΑΝΑΛΟΓΙΕΣ

(Μπορεί να είναι αντίθετα είτε όμοια είτε παραθετικά επιθέτων είτε ενικός – πληθυντικός αριθμός είτε λύση σε κάποιο πρόβλημα είτε αναγκαίο εργαλείο είτε φυσική συνέπεια είτε παράγωγο προϊόν είτε σχέση αιτίας - αποτελέσματος είτε προϋπόθεση κλπ.)

B.5.1. Αναλογική σύνδεση δύο ζευγαριών λέξεων ως προς το νόημα

Παράδειγμα

Να κυκλώσεις τη λέξη μέσα στην παρένθεση που ταιριάζει με τη λέξη έξω από αυτή, με τον ίδιο τρόπο που συνδέονται οι λέξεις του πρώτου ζευγαριού.

Χάσαμε - βρήκαμε πεινάσαμε → (βρεθήκαμε,
κοιμηθήκαμε,
βγήκαμε,
χορτάσαμε)

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....

ΒΗΜΑΤΑ

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση
2. Διάβασε το πρώτο ζευγάρι λέξεων και προσπάθησε να καταλάβεις πώς συνδέονται.
3. Εάν έχεις καταλάβεις πώς συνδέονται ή αλλιώς ποια είναι η σχέση τους, τότε προσπάθησε να συνδέσεις τη λέξη έξω από την παρένθεση με μία από τις λέξεις μέσα στην παρένθεση.
4. Προσπάθησε να επιλέγεις έναν συνδυασμό κάθε φορά με τη μέθοδο του αποκλεισμού των πιθανοτήτων (Αριστοτέλης).
5. Κάθε φορά να αναρωτιέσαι εάν ο συνδυασμός που έκανες έχει την ίδια σχέση με αυτή του πρώτου ζευγαριού και γιατί.
6. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να φτιάξεις ένα ζευγάρι που η σχέση τους να μοιάζει με αυτή του πρώτου ζευγαριού.

Μπορείς να ακολουθήσεις, εάν θέλεις, την παρακάτω μέθοδο:

Χάσαμε - βρήκαμε πεινάσαμε → (βρεθήκαμε,
κοιμηθήκαμε,
βγήκαμε,
χορτάσαμε)

Ας πάρουμε το πρώτο ζευγάρι λέξεων

Χάσαμε - βρήκαμε Πώς συνδέονται; ΕΙΝΑΙ ΑΝΤΙΘΕΤΑ!

Ας προσπαθήσουμε να συνδέσουμε τη λέξη έξω από την παρένθεση με μία από τις λέξεις μέσα στην παρένθεση. Πρέπει να είναι αντίθετες ως προς το νόημα.

πεινάσαμε (βρεθήκαμε, κοιμηθήκαμε, βγήκαμε, χορτάσαμε)

Ποια από τις λέξεις της παρένθεσης μπορεί να είναι αντίθετη της λέξης «πεινάσαμε»;

Απάντηση: Η λέξη «χορτάσαμε»!

Αρα τα δύο ζευγάρια που συνδέσαμε ως προς το νόημα είναι:

(Χάσαμε – βρήκαμε) (Πεινάσαμε – χορτάσαμε) Μπράβο!

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Να κυκλώσεις τη λέξη μέσα στην παρένθεση που ταιριάζει με τη λέξη έξω από αυτή, με τον ίδιο τρόπο που συνδέονται οι λέξεις του πρώτου ζευγαριού.

τεμπελιά → αποτυχία μελέτη → (ανία,
επιτυχία,
αδιαφορία,
προσπάθεια)

2. Να κυκλώσεις τη λέξη μέσα στην παρένθεση που ταιριάζει με τη λέξη έξω από αυτή, με τον ίδιο τρόπο που συνδέονται οι λέξεις του πρώτου ζευγαριού.

λίγα → λιγότερα μακριά → (μακρινά,
μακρόστενα,
μακροχρόνια,
μακρύτερα)

3. Να κυκλώσεις τη λέξη μέσα στην παρένθεση που ταιριάζει με τη λέξη έξω από αυτή, με τον ίδιο τρόπο που συνδέονται οι λέξεις του πρώτου ζευγαριού.

παχυσαρκία → δυσκινησία δημιουργία → (αντίδραση,
ευχαρίστηση,
ηρεμία,
νευρικότητα)

4. Να κυκλώσεις τη λέξη μέσα στην παρένθεση που ταιριάζει με τη λέξη έξω από αυτή, με τον ίδιο τρόπο που συνδέονται οι λέξεις του πρώτου ζευγαριού.

φιλία → εμπιστοσύνη πειθώ → (ψευδολογία,
γενναιότητα,
επιχειρηματολογία
σοβαροφάνεια)

B.5. 2. Αναλογική σύνδεση λέξεων της νομοτέλειας

Παράδειγμα

Να συμπληρώσεις την πρόταση ώστε να έχει νομοτελειακά αναλογικό νόημα.

Εάν η θάλασσα έχει τρικυμία, μπορεί πολλοί επιβάτες να

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....

ΒΗΜΑΤΑ

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση
2. Διάβασε το πρώτο μέρος της πρότασης προσεκτικά «Εάν η θάλασσα έχει τρικυμία, μπορεί πολλοί επιβάτες να ... » και προσπάθησε να καταλάβεις πώς συνδέονται οι λέξεις νοηματικά .
3. Εάν έχεις καταλάβεις πώς συνδέονται, τότε προσπάθησε να βρεις το τελευταίο μέρος της πρότασης που λείπει ρωτώντας «τι μπορεί να συμβεί σε πολλούς επιβάτες».
4. Προσπάθησε να επιλέγεις έναν συνδυασμό κάθε φορά με τη μέθοδο του αποκλεισμού των πιθανοτήτων (Αριστοτέλης).
5. Κάθε φορά να αναρωτιέσαι εάν ο συνδυασμός που έκανες έχει την ίδια σχέση με αυτή του πρώτου ζευγαριού και γιατί.
6. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να βρεις την αναλογία ώστε η πρόταση να έχει σωστό νόημα. Κάθε απάντησή σου είναι σωστή όταν ξέρεις γιατί τη λες.

Μπορείς να ακολουθήσεις, εάν θέλεις, την παρακάτω μέθοδο:

«Εάν η θάλασσα έχει τρικυμία μπορεί πολλοί επιβάτες να ... » Εδώ φαίνεται ότι σε περίπτωση τρικυμίας μπορεί πολλοί επιβάτες να αντιδράσουν με κάποιο τρόπο.

Τώρα πρέπει να δούμε ποιες πιθανές αντιδράσεις μπορεί να εκδηλώσουν πολλοί επιβάτες σε περίπτωση τρικυμίας

«Εάν η θάλασσα έχει τρικυμία μπορεί πολλοί επιβάτες να ... »

πηδήξουν στη θάλασσα; ΟΧΙ, γιατί τους προστατεύει το ένστικτο της αυτοσυντήρησης.
κατεβάσουν τις βάρκες; ΟΧΙ, γιατί μόνον ο καπετάνιος αποφασίζει για κάτι τέτοιο.
Αρχίσουν να προσεύχονται και να κλαίνε; ΟΧΙ, γιατί συνήθως λίγοι και όχι πολλοί αντιδρούν έτσι.
να νιώσουν ναυτία; ΝΑΙ, γιατί είναι ανθρώπινη φυσική αντίδραση. Επίσης να ζαλιστούν / να νιώσουν άσχημα / να κάνουν εμετό κλπ.

Άρα οι φράσεις «να νιώσουν ναυτία» / «να ζαλιστούν» / «να νιώσουν άσχημα» / «να κάνουν εμετό» και άλλες, δίνουν νομοτελειακό αναλογικό νόημα σε όλη την πρόταση. Το ζήτημα είναι να βρεις μία φράση που να οδηγεί την υπόθεση σε λογικό τέλος. Μπράβο!

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Να συμπληρώσεις την πρόταση ώστε να έχει νομοτελειακά αναλογικό νόημα.
Εάν δεν μελετούμε, μπορεί να _____
2. Να συμπληρώσεις την πρόταση ώστε να έχει νομοτελειακά αναλογικό νόημα.
Εάν οι άνθρωποι δεν προσπαθούν για κάτι καλό στην ζωή τους, μπορεί να _____
3. Να συμπληρώσεις την πρόταση ώστε να έχει νομοτελειακά αναλογικό νόημα.
Εάν δεν διαβάζεις με καλό φωτισμό, μπορεί να _____
4. Να συμπληρώσεις την πρόταση ώστε να έχει νομοτελειακά αναλογικό νόημα.
Εάν δεν κοιμηθείς καλά το βράδυ, μπορεί να _____
5. Να συμπληρώσεις την πρόταση ώστε να έχει νομοτελειακά αναλογικό νόημα.
Εάν πάρεις την αντιβίωσή σου κανονικά, μπορεί να _____
6. Να συμπληρώσεις την πρόταση ώστε να έχει νομοτελειακά αναλογικό νόημα.
Εάν συνεχιστεί η ανομβρία και τον χειμώνα, μπορεί να _____
7. Να συμπληρώσεις την πρόταση ώστε να έχει νομοτελειακά αναλογικό νόημα.
Εάν προπονείς όπως λέει η γυμνάστριά σου, τότε μπορεί να _____
8. Να συμπληρώσεις την πρόταση ώστε να έχει νομοτελειακά αναλογικό νόημα.
Εάν δεν μειώσεις την ταχύτητα του αυτοκινήτου τώρα, μπορεί να _____

B.5.3. Αναλογική σύνδεση αντιθέτων εκφράσεων

Παράδειγμα

Να συμπληρώσεις τις εκφράσεις με μία λέξη από κάθε παρένθεση, ώστε όλη η πρόταση να έχει αναλογικό νόημα.

Η άνοδος είναι για την (έφοδο, είσοδο, κάθοδο) ό,τι το ίσιο για το (ευθύ, στραβό, πλάγιο)

**ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....
ΒΗΜΑΤΑ**

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση
2. Διάβασε την πρώτη έκφραση προσεκτικά «Η άνοδος είναι για την ...» και σύνδεσέ την με καθεμία από τις λέξεις στην παρένθεση. Μία από τις λέξεις στην παρένθεση ταιριάζει στην πρώτη έκφραση.
3. Προσπάθησε να καταλάβεις πώς συνδέονται, δηλαδή να βρεις αν είναι όμοια ή αντίθετα ή μια έκφραση που την έχεις ακούσει πολλές φορές.
4. Προσπάθησε να επιλέγεις έναν συνδυασμό κάθε φορά με τη μέθοδο του αποκλεισμού των πιθανοτήτων (Αριστοτέλης).
5. Κάθε φορά να αναρωτιέσαι εάν ο συνδυασμός που έκανες έχει την ίδια σχέση με αυτή του πρώτου ζευγαριού και γιατί.
6. Εάν έχεις καταλάβεις πώς συνδέονται, τότε προσπάθησε να συνδέσεις τη δεύτερη έκφραση «ό,τι το ίσιο για το...» με την ίδια λογική.
7. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να βρεις την αναλογία των δύο εκφράσεων, ώστε η πρόταση να έχει σωστό νόημα.

Μπορείς να ακολουθήσεις, εάν θέλεις, την παρακάτω μέθοδο:

Η άνοδος είναι για την ...έφοδο. Η άνοδος είναι κίνηση προς τα επάνω. Η έφοδος είναι κίνηση προς τα εμπρός. ΟΧΙ. Δεν υπάρχει κάποια σύνδεση.

Η άνοδος είναι για την ...είσοδο. Η άνοδος είναι κίνηση προς τα επάνω. Η είσοδος είναι κίνηση προς τα μέσα. ΟΧΙ. Δεν υπάρχει κάποια σύνδεση.

Η άνοδος είναι για την ...κάθοδο. Η άνοδος είναι κίνηση προς τα επάνω. Η κάθοδος είναι κίνηση προς τα κάτω. ΝΑΙ! υπάρχει σύνδεση. Είναι αντίθετα.

Στη συνέχεια θα συμπληρώσεις τη δεύτερη έκφραση με την ίδια λογική. Δηλαδή ψάχνεις για αντίθετα.

Προτού ξεκινήσεις διάβασε πάλι όλη την πρόταση:

Η άνοδος είναι για την κάθοδο ό,τι το ίσιο για το (ευθύ, στραβό, πλάγιο)

ό,τι το ίδιο για το... ευθύ. Το ίδιο ξέρεις τι είναι.. Το ευθύ μπορείς να πεις ότι είναι μία ίσια γραμμή. ΟΧΙ. Δεν είναι αντίθετα.

ό,τι το ίδιο για το... στραβό. Το ίδιο ξέρεις τι είναι.. Το στραβό είναι αυτό που δεν είναι ίσιο. ΝΑΙ! υπάρχει σύνδεση. Είναι αντίθετα.

ό,τι το ίδιο για το... πλάγιο.

Άρα οι εκφράσεις «Η άνοδος είναι για την κάθοδο» και «ό,τι το ίδιο για το στραβό» δίνουν αναλογικό νόημα σε όλη την πρόταση επειδή είναι αντίθετες:
Η άνοδος είναι για την κάθοδο ό,τι το ίδιο για το στραβό. Μπράβο!

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Να συμπληρώσεις τις εκφράσεις με μία λέξη από κάθε παρένθεση, ώστε όλη η πρόταση να έχει αναλογικό νόημα.

Η άλωση είναι για την (άνωση, δημιουργία, καταστροφή) ό,τι το υπόγειο για το (ισόγειο, υπέργειο, ουράνιο)

2. Να συμπληρώσεις τις εκφράσεις με μία λέξη από κάθε παρένθεση, ώστε όλη η πρόταση να έχει αναλογικό νόημα.

Η κορυφή είναι για τους (πάτους, βυθούς, πρόποδες) ό,τι η ανατολή για τη (κατάβαση, δύση, διάρκεια)

3. Να συμπληρώσεις τις εκφράσεις με μία λέξη από κάθε παρένθεση, ώστε όλη η πρόταση να έχει αναλογικό νόημα.

Η κίνηση είναι για την (ανάγκη, αυτοκίνητο, στασιμότητα) ό,τι ο εξαρτημένος για τον (ανεξάρτητο, άτυχο, αρτιμελή)

4. Να συμπληρώσεις τις εκφράσεις με μία λέξη από κάθε παρένθεση, ώστε όλη η πρόταση να έχει αναλογικό νόημα.

Η καλύβα είναι για το (σπίτι, δωμάτιο, μέγαρο) ό,τι το ψιλόβροχο για τον (κατακλυσμό, καταρράχτη, κεραυνό)

5. Να συμπληρώσεις τις εκφράσεις με μία λέξη από κάθε παρένθεση, ώστε όλη η πρόταση να έχει αναλογικό νόημα.

Ο πλούτος είναι για την (ανάγκη, μετριότητα, φτώχεια) ό,τι το πάλι για το (ανάμεσα, ξανά, ποτέ)

6. Να συμπληρώσεις τις εκφράσεις με μία λέξη από κάθε παρένθεση, ώστε όλη η πρόταση να έχει αναλογικό νόημα.

Το οξυγόνο είναι για την (κακοκαιρία, καύση, ομορφιά) ό,τι η υγρασία για την (κοιλότητα, πρασινάδα, ψύχρα)

B.5.4. Αναλογική σύνδεση εκφράσεων με βάση την αναγκαιότητα

Παράδειγμα

Να συμπληρώσεις τη δεύτερη έκφραση με τη λέξη που λείπει με τρόπο ώστε και οι δύο εκφράσεις να έχουν αναλογικό νόημα.

Επιστολή - γραμματόσημο αυτοκίνητο - _ _ _ _ _

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....

ΒΗΜΑΤΑ

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση.
2. Διάβασε την πρώτη έκφραση προσεκτικά «επιστολή - γραμματόσημο».
3. Προσπάθησε να καταλάβεις πώς συνδέονται αυτές οι δύο λέξεις.
4. Προσπάθησε να επιλέξεις μία εξήγηση και να ρωτάς το γιατί.
5. Κάθε φορά με τη μέθοδο του αποκλεισμού των πιθανοτήτων (Αριστοτέλης) να αποκλείεις ό,τι δεν σου φαίνεται λογικό.
6. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να βρεις την αναλογία των δύο εκφράσεων.

Μπορείς να ακολουθήσεις, εάν θέλεις, την παρακάτω μέθοδο:

Επιστολή - γραμματόσημο. Η επιστολή είναι το γράμμα που στέλνουμε στο ταχυδρομείο. Το γραμματόσημο το κολλάμε πάνω στην επιστολή.

Είναι όμοια; ΟΧΙ.

Είναι αντίθετα; ΟΧΙ.

Τότε ποια σχέση έχουν; Απλά χωρίς γραμματόσημο δεν μπορούμε να στείλουμε την επιστολή. **Άρα το ένα είναι απαραίτητο για να κινηθεί το άλλο.** Αυτή είναι η σχέση τους.

Αυτοκίνητο - _ _ _ _ _ Πρέπει να βρούμε κάτι που είναι απαραίτητο για το αυτοκίνητο για να κινηθεί και να έχει επτά γράμματα.

Το τιμόνι είναι απαραίτητο για να κινηθεί το αυτοκίνητο αλλά έχει έξι γράμματα.

Οι ρόδες είναι απαραίτητες για να κινηθεί το αυτοκίνητο αλλά έχει πέντε γράμματα.

Η μηχανή είναι απαραίτητη για να κινηθεί το αυτοκίνητο αλλά έχει έξι γράμματα.

Η βενζίνη είναι απαραίτητη για να κινηθεί το αυτοκίνητο κι έχει επτά γράμματα.

Άρα η λέξη βενζίνη συνδέεται με τη λέξη αυτοκίνητο και δημιουργούν αναλογικό νόημα με την άλλη φράση με βάση την αναγκαιότητα. Πιο συγκεκριμένα οι εκφράσεις γίνονται:

«επιστολή - γραμματόσημο» και «αυτοκίνητο - βενζίνη»

Μπράβο!

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Να συμπληρώσεις τη δεύτερη έκφραση με τη λέξη που λείπει με τρόπο ώστε και οι δύο εκφράσεις να έχουν αναλογικό νόημα.

συνεργασία - άνθρωποι διάλογος - _ _ _ _ _ μός

2. Να συμπληρώσεις τη δεύτερη έκφραση με τη λέξη που λείπει με τρόπο ώστε και οι δύο εκφράσεις να έχουν αναλογικό νόημα.

επικοινωνία - θέληση ποίημα - _ _ _ _ _ οι

3. Να συμπληρώσεις τη δεύτερη έκφραση με τη λέξη που λείπει με τρόπο ώστε και οι δύο εκφράσεις να έχουν αναλογικό νόημα.

γάμος - ζευγάρι πυρκαγιά - _ _ _ _ _ ά

4. Να συμπληρώσεις τη δεύτερη έκφραση με τη λέξη που λείπει με τρόπο ώστε και οι δύο εκφράσεις να έχουν αναλογικό νόημα.

υγεία - προσοχή αφαίρεση - _ _ _ _ _ ν

5. Να συμπληρώσεις τη δεύτερη έκφραση με τη λέξη που λείπει με τρόπο ώστε και οι δύο εκφράσεις να έχουν αναλογικό νόημα.

ρούχα - κλωστή - φυτό - σ _ _ _ _ _ ς

6. Να συμπληρώσεις τη δεύτερη έκφραση με τη λέξη που λείπει με τρόπο ώστε και οι δύο εκφράσεις να έχουν αναλογικό νόημα.

προσανατολισμός – πυξίδα προϊόν – συσ _ _ _ _ _ κά

7. Να συμπληρώσεις τη δεύτερη έκφραση με τη λέξη που λείπει με τρόπο ώστε και οι δύο εκφράσεις να έχουν αναλογικό νόημα.

τρένο – εισιτήριο αναπνοή – ο _ _ _ _ _ ο

B.5.5. Αναλογική σύνδεση προτάσεων της αναγκαίας και ικανής συνθήκης

Παράδειγμα

Να συμπληρώσεις τη δεύτερη πρόταση με μία λέξη από κάθε παρένθεση, ώστε όλη η πρόταση να έχει αναλογικό νόημα.

Ο ήλιος είναι για τη γη ό,τι (το μολύβι, το ποδήλατο, η μητέρα) για το (πηρούνι, χαλί, παιδί)

ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....
ΒΗΜΑΤΑ

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση
2. Διάβασε την πρώτη έκφραση προσεκτικά «ο ήλιος είναι για τη γη» και προσπάθησε να καταλάβεις πώς συνδέονται.
3. Έχε στο νου σου την παραπάνω σχέση και προσπάθησε να φτιάξεις ζευγάρια με τις λέξεις από τις παρενθέσεις που να έχουν την ίδια σχέση.
4. Ένα ζευγάρι ταιριάζει με την πρώτη έκφραση.
5. Προσπάθησε να επιλέγεις έναν συνδυασμό κάθε φορά με τη μέθοδο του αποκλεισμού των πιθανοτήτων (Αριστοτέλης).
6. Κάθε φορά να αναρωτιέσαι εάν ο συνδυασμός που έκανες έχει την ίδια σχέση με αυτή του πρώτου ζευγαριού και γιατί.
7. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να βρεις την αναλογία των δύο εκφράσεων, ώστε η πρόταση να έχει σωστό νόημα.

Μπορείς να ακολουθήσεις, εάν θέλεις, την παρακάτω μέθοδο:

Ο ήλιος είναι για τη γη Ο ήλιος θερμαίνει όλα τα έμψυχα όντα της γης όπως τα φυτά, τα ζώα και φυσικά τους ανθρώπους. Δίχως τον ήλιο η ζωή πάνω στη γη θα γίνει πολύ δύσκολη έως και αδύνατη. Άρα ο ήλιος είναι απαραίτητος για τη ζωή στη γη.

Ας φτιάξουμε όλα τα πιθανά ζευγάρια με τις λέξεις των παρενθέσεων κι ας δούμε ποιο ζευγάρι έχει τη σχέση του απαραίτητου.

το μολύβι για το πηρούνι ΟΧΙ! Δεν υπάρχει κάποια ιδιαίτερη σχέση.

το μολύβι για το χαλί ΟΧΙ! Δεν υπάρχει κάποια ιδιαίτερη σχέση. Δεν είναι απαραίτητο να γράφουμε στο χαλί με το μολύβι!

το μολύβι για το παιδί ΟΧΙ! Το μολύβι χρειάζεται και είναι απαραίτητο για το παιδί όταν γράφει, αλλά δεν είναι απαραίτητο για την ζωή του.

το ποδήλατο για το πηρούνι ΟΧΙ! Δεν υπάρχει κάποια ιδιαίτερη σχέση.

το ποδήλατο για το χαλί **ΟΧΙ!** Δεν υπάρχει κάποια ιδιαίτερη σχέση. Δεν είναι απαραίτητο να τρέχουμε με το ποδήλατο πάνω στο χαλί.

το ποδήλατο για το παιδί **ΟΧΙ!** Αν και το παιδί παίζει και τρέχει με το ποδήλατο, αυτό είναι απαραίτητο για το παιχνίδι του παιδιού, δεν είναι όμως απαραίτητο για την ζωή του.

η μητέρα για το πηρούνι **ΟΧΙ!** Δεν υπάρχει κάποια ιδιαίτερη σχέση. Το χρησιμοποιεί για να φάει ή να μαγειρέψει αλλά δεν είναι απαραίτητο για την ζωή της.

η μητέρα για το χαλί **ΟΧΙ!** Δεν υπάρχει κάποια ιδιαίτερη σχέση. Το πατάει ή το καθαρίζει, αλλά δεν είναι απαραίτητο για την ζωή της.

η μητέρα για το παιδί **ΝΑΙ!** Υπάρχει ιδιαίτερη σχέση. Συνήθως η μητέρα μεγαλώνει και βοηθάει το παιδί να αναπτυχθεί. Είναι λοιπόν αναγκαία και ικανή συνθήκη για την ζωή του παιδιού και τη δική της. Έχουν την ίδια σχέση που έχει ο ήλιος με την ζωή στη γη.

Άρα οι εκφράσεις «Ο ήλιος είναι για τη γη» και «ό,τι η μητέρα για το παιδί» δίνουν αναλογικό νόημα σε όλη την πρόταση

διότι έχουν τη σχέση του απαραίτητου:

Ο ήλιος είναι για τη γη ό,τι **(το μολύβι, το ποδήλατο, η μητέρα)** για το **(πηρούνι, χαλί, παιδί)**

Ο ήλιος είναι για τη γη ό,τι **η μητέρα για το παιδί.** **Μπράβο!**

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Να συμπληρώσεις τη δεύτερη πρόταση με μία λέξη από κάθε παρένθεση, ώστε όλη η πρόταση να έχει αναλογικό νόημα.

Το ηλεκτρικό ρεύμα είναι για τα φώτα του σπιτιού μας ό,τι (οι ζώνες, η μηχανή, τα παράθυρα) για το σπίτι, αυτοκίνητο, σχολείο)

2. Να συμπληρώσεις τη δεύτερη πρόταση με μία λέξη από κάθε παρένθεση, ώστε όλη η πρόταση να έχει αναλογικό νόημα.

Το ελαιόλαδο είναι για την υγεία μας ό,τι (η βρωμιά, η ακαταστασία, η καθαριότητα) για το (σπίτι, λουλούδι, ρύζι)

3. Να συμπληρώσεις τη δεύτερη πρόταση με μία λέξη από κάθε παρένθεση, ώστε όλη η πρόταση να έχει αναλογικό νόημα.

Τα χρώματα είναι για τους ζωγράφους ό,τι (η τροφή, η διασκέδαση, η ελευθερία) για τους (χτυπημένους, αιχμαλώτους, φορτωμένους)

4. Να συμπληρώσεις τη δεύτερη πρόταση με μία λέξη από κάθε παρένθεση, ώστε όλη η πρόταση να έχει αναλογικό νόημα.

Το παιχνίδι είναι για τα παιδιά ό,τι (ο καλός βαθμός, το διαγώνισμα, η πορτοκαλάδα) για όσους (διαγωνίζονται, κοιμούνται, δανείζονται)

5. Να συμπληρώσεις τη δεύτερη πρόταση με μία λέξη από κάθε παρένθεση, ώστε όλη η πρόταση να έχει αναλογικό νόημα.

Τα θεμέλια είναι για τα σπίτια ό,τι (η ομορφιά, η άνεση, η ειρήνη) για τις χώρες που ταλαιπωρούνται από (επιδημία, σεισμό, πόλεμο)

6. Να συμπληρώσεις τη δεύτερη πρόταση με μία λέξη από κάθε παρένθεση, ώστε όλη η πρόταση να έχει αναλογικό νόημα.

Τα βιβλία είναι για τους συγγραφείς ό,τι (το φως, το οξυγόνο, το ψυγείο) για τον (ποταμό, εγκέφαλο, ανεμιστήρα)

B.5.6. Αναλογική σύνδεση προτάσεων της «μεταφορικής» σκέψης

[Σκεπτόμαστε κάθε στιγμή διότι τίποτε δεν είναι μόνον αυτό που αντιλαμβανόμαστε με τις πέντε αισθήσεις μας· είναι συνήθως και πολλά άλλα πράγματα. Ειδικά στη γλώσσα κάθε λέξη και κάθε πρόταση δείχνουν πολύ πέρα από τον εαυτό τους· μεταφέρουν τη σημασία τους σε άλλες λέξεις κι άλλες προτάσεις. Τελικά κάθε λέξη και κάθε πρόταση αποτελεί μία εν δυνάμει «μεταφορά» για κάποια άλλη λέξη ή πρόταση. Έτσι η μεταφορά κατέχει κεντρική θέση στο τι είναι τελικά η γλώσσα και πώς λειτουργεί για να σκεπτόμαστε όταν παράγουμε σημασίες και νοήματα.

Η «μεταφορά», σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, 2.500 χρόνια πριν, είναι το να γράφεις ή να μιλάς για κάτι σαν αυτό να ήταν κάτι άλλο.

Κατά το Richards, I. A. (1936) μία «μεταφορά» χρειάζεται ένα *θέμα*, ένα *όχημα* και ένα *έδαφος*. Το *θέμα* είναι το υποκείμενο για το οποίο γίνεται ο λόγος. Το *όχημα* είναι ο χαρακτηρισμός που δίνεται στο θέμα. Το *έδαφος* είναι ένα σύνολο από όλα τα πιθανά χαρακτηριστικά μεταξύ του θέματος και του οχήματος.

Η «μεταφορική» σκέψη αλλάζει τον τρόπο που βλέπουμε και αντιλαμβανόμαστε έννοιες και σχέσεις βοηθώντας μας να τα καταλάβουμε με πιο αναλογικό και πιο απλό τρόπο.]

Παράδειγμα

Να βρεις ποιο είναι το *θέμα*, το *όχημα* και το *έδαφος* στην παρακάτω μεταφορά, ώστε όλη η περίοδος να έχει αναλογικό νόημα.

Ο Ρωμαίος περιγράφοντας την αγάπη του για την Ιουλιέτα είπε:

Η Ιουλιέτα είναι ο ήλιος.

**ΠΩΣ ΘΑ ΣΚΕΦΤΕΙΣ.....
ΒΗΜΑΤΑ**

1. Διάβασε προσεκτικά τι σου ζητά η ερώτηση
2. Διάβασε την πρώτη έκφραση προσεκτικά «Ο Ρωμαίος περιγράφοντας την αγάπη του για την Ιουλιέτα είπε:» και προσπάθησε να εντοπίσεις το νόημά της.
3. Διάβασε τη φράση του Ρωμαίου «Η Ιουλιέτα είναι ο ήλιος» και προσπάθησε να εντοπίσεις το «θέμα» και το «όχημά» της.
4. Προσπάθησε να εξηγήσεις σε ποιο «έδαφος» σε οδηγεί το όχημα «ήλιος» επιλέγοντας έναν συνδυασμό κάθε φορά με τη μέθοδο του αποκλεισμού των πιθανοτήτων (Αριστοτέλης).
5. Κάθε φορά που επιλέγεις έναν συνδυασμό να αναρωτιέσαι εάν τα χαρακτηριστικά του «οχήματος» είναι και χαρακτηριστικά του «θέματος» και γιατί.
6. Μην ξεχνάς: Η ερώτηση ζητά να βρεις τις πιθανές αναλογικές σημασίες της μεταφοράς που είπε ο Ρωμαίος, ώστε η πρόταση να έχει λογικό νόημα.

Μπορείς να ακολουθήσεις, εάν θέλεις, την παρακάτω μέθοδο:

Ο Ρωμαίος περιγράφοντας την αγάπη του για την Ιουλιέτα είπε:

Η Ιουλιέτα είναι ο ήλιος.

Το νόημα της πρώτης πρότασης είναι απλό και κατανοητό: ο Ρωμαίος θέλει να περιγράψει την αγάπη του για την Ιουλιέτα.

Η μεταφορά είναι: **Η Ιουλιέτα είναι ο ήλιος.**

Το «Θέμα»: Η Ιουλιέτα. Το «Όχημα»: Ο ήλιος.

Το ερώτημα είναι σε ποιο «έδαφος» οδηγείται το «Θέμα» από το «Όχημα»;

Γνωρίζουμε ότι ο ήλιος κατέχει κεντρική θέση στο γαλαξία, είναι απαραίτητος για την ζωή όλων των όντων στη γη, μας θερμαίνει, μας κάνει να νιώθουμε όμορφα, διώχνει το κρύο, τελικά μας ευεργετεί συνεχώς.

Εάν λοιπόν μεταφέρουμε τα χαρακτηριστικά του ήλιου στην Ιουλιέτα μπορούμε με ασφάλεια να υποθέσουμε ότι:

1. Η Ιουλιέτα κατέχει κεντρική θέση στην ζωή του Ρωμαίου
2. Η κοπέλα αυτή είναι απαραίτητη για τη ύπαρξή του
3. Μπορεί να τον έχει ευεργετήσει κατά κάποιο τρόπο.

Άρα στη μεταφορά «Η Ιουλιέτα είναι ο ήλιος» παρατηρούμε ότι η Ιουλιέτα δανείζεται ποικίλα χαρακτηριστικά από τον ήλιο για να χαρακτηρίσει αναλογικά τι σημαίνει η Ιουλιέτα για το Ρωμαίο.

Μπράβο!

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

1. Να βρεις ποιο είναι το *θέμα*, το *όχημα* και το *έδαφος* στην παρακάτω μεταφορά, ώστε όλη η περίοδος να έχει αναλογικό νόημα.

Οι μαθητές που αποστηθίζουν τα μαθήματα δεν μαθαίνουν τίποτα. Γίνονται μόνον παπαγάλοι.

Η μεταφορά είναι: _____

Το «Θέμα»: _____ Το «Όχημα»: _____

Το ερώτημα είναι σε ποιο «έδαφος» οδηγείται το «Θέμα» από το «Όχημα»;

Γνωρίζουμε ότι _____

Εάν λοιπόν μεταφέρουμε τα χαρακτηριστικά μπορούμε με ασφάλεια να υποθέσουμε ότι: _____

Άρα στη μεταφορά «	» παρατηρούμε ότι	δανείζονται
ποικίλα χαρακτηριστικά από		για να χαρακτηρίσουν
αναλογικά τι σημαίνει		.

Μπράβο!

2. Να βρεις ποιο είναι το *θέμα*, το *όχημα* και το *έδαφος* στην παρακάτω μεταφορά, ώστε όλη η περίοδος να έχει αναλογικό νόημα.

Ο γερο-ναυτικός αποφάσισε να αγκυροβολήσει στο νησί του για πάντα.

Η μεταφορά είναι: _____

Το «Θέμα»: _____ Το «Όχημα»: _____

Το ερώτημα είναι σε ποιο «έδαφος» οδηγείται το «Θέμα» από το «Όχημα»;

Γνωρίζουμε ότι _____

Εάν λοιπόν μεταφέρουμε τα χαρακτηριστικά μπορούμε με ασφάλεια να υποθέσουμε ότι: _____

Άρα στη μεταφορά «	» παρατηρούμε
ότι	δανείζεται ποικίλα χαρακτηριστικά από
	για να χαρακτηρίσει αναλογικά τι σημαίνει
	.

Μπράβο!

3. Να βρεις ποιο είναι το *θέμα*, το *όχημα* και το *έδαφος* στην παρακάτω μεταφορά, ώστε όλη η περίοδος να έχει αναλογικό νόημα.

Αυτή η θεραπεία λύνοντας το πρόβλημα του καρκίνου, έφερε επανάσταση στην ιατρική.

Η μεταφορά είναι: _____

Το «Θέμα»: _____ Το «Όχημα»: _____

Το ερώτημα είναι σε ποιο «έδαφος» οδηγείται το «Θέμα» από το «Όχημα»;

Γνωρίζουμε ότι _____

Εάν λοιπόν μεταφέρουμε τα χαρακτηριστικά μπορούμε με ασφάλεια να υποθέσουμε ότι: _____

Άρα στη μεταφορά «	» παρατηρούμε
ότι	δανείζεται ποικίλα χαρακτηριστικά από
	για να χαρακτηρίσει αναλογικά τι σημαίνει
	.

Μπράβο!

4. Να βρεις ποιο είναι το *θέμα*, το *όχημα* και το *έδαφος* στην παρακάτω μεταφορά, ώστε όλη η περίοδος να έχει αναλογικό νόημα.

Η αναγγελία της ανέλπιστα χαρμόσυνης είδησης προκάλεσε έκρηξη χαράς και κύματα ενθουσιασμού.

Η μεταφορά είναι: _____

Το «Θέμα»: _____ Το «Όχημα»: _____

Το ερώτημα είναι σε ποιο «έδαφος» οδηγείται το «Θέμα» από το «Όχημα»;

Το ερώτημα είναι σε ποιο «έδαφος» οδηγείται το «Θέμα» από το «Όχημα»;

Γνωρίζουμε ότι _____

Εάν λοιπόν μεταφέρουμε τα χαρακτηριστικά μπορούμε με ασφάλεια να υποθέσουμε ότι: _____

Άρα στη μεταφορά «	» παρατηρούμε
ότι	δανείζεται ποικίλα χαρακτηριστικά από
	για να χαρακτηρίσει αναλογικά τι σημαίνει
	.

Μπράβο!

ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ ΣΤΗ ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΗ ΣΚΕΨΗ

1. Το ρήμα «τρέχει» υπάρχει σε όλες τις παρακάτω προτάσεις. Το ρήμα αυτό έχει κυριολεκτική σημασία. Μπορείς να δημιουργήσεις νέες προτάσεις με το ίδιο ρήμα αλλά με μεταφορική σημασία.

Π.χ.:

ΚΥΡΙΟΛΕΞΙΑ

ΜΕΤΑΦΟΡΑ

Το άλογο τρέχει στην πεδιάδα.

Ο νους μου τρέχει στο επόμενο καλοκαίρι.

Το νερό τρέχει στο αυλάκι.

Ο ταχυδρόμος τρέχει να
προφυλαχθεί από τη βροχή.

Το καρότσι τρέχει στην κατηφόρα.

2. Να βρεις σε ποιες από τις παρακάτω προτάσεις υπάρχει φράση που έχει μεταφορική σημασία και να γράψεις το γιατί.

π.χ.:

Αυτοί οι άνθρωποι έχουν **σκληρή καρδιά**.

Η φράση **σκληρή καρδιά** έχει μεταφορική σημασία γιατί σημαίνει ότι κάποιοι άνθρωποι δεν σέβονται ή δεν εκτιμούν τα προβλήματα των άλλων ανθρώπων.

π.χ.:

Πρόσεχε θα σπάσεις κάποιο δόντι. Αυτά είναι **σκληρά καρύδια**.

Η φράση **σκληρά καρύδια** δεν έχει μεταφορική σημασία γιατί σημαίνει ακριβώς ότι τα καρύδια είναι σκληρά.

1. **Έκλεισε το μυστικό στην καρδιά της.**

2. **Πρόσεχε θα κλείσει η πόρτα.**

3. **Να σηκώσεις το καπάκι προσεκτικά.**

4. **Όλο το χωριό σηκώθηκε από την είδηση.**

3. Ακολουθεί μία σειρά προτάσεων που διαθέτουν από μία μεταφορά η οποία δεν έχει συμπληρωθεί. Μπορείς να βρεις ποιο ρήμα συμπληρώνει κάθε μεταφορά; Τα ρήματα βρίσκονται στο τέλος της άσκησης. Υπάρχει ένα ρήμα παραπάνω που δεν το χρειάζεσαι.

Τα λόγια του Περικλήχαρά στις ψυχές όλων των πολιτών.
Συναχώθηκε και η μύτη του.
Μίλησε για το πρόβλημά της και
Όταν στρίψαμε μία πανέμορφη θέαμπροστά μας.
Χθες ήμασταν φίλοι, αλλά σήμερα μουκρύα.

[Ξαλάφρωσε, τρέχει, σκόρπισε, φέρεσαι, ξεφύτρωσε, μίλησε]

4. Να βρεις τη σημασία των παρακάτω μεταφορικών προτάσεων.

Δεν αισθάνεσαι τίποτε. Μήπως είσαι πέτρινος άνθρωπος;

Είσαι εσύ μια αλεπού!

Γέλασαν με την ψυχή τους.

Βαρύς χειμώνας ενέσκηψε στις καρδιές των ανθρώπων.

Έφαγα όλο το δωμάτιο για να βρω τα κλειδιά μου.

5. Να δημιουργήσεις προτάσεις με μεταφορική σημασία με τα παρακάτω λέξεων. Μπορείς να αλλάξεις τον τύπο των λέξεων αυτών.

βρίσκω –μάστορας.....

κοιμάσαι – βαθιά.....

θηλυκό – μυαλό.....

καθαρά – λόγια.....

χάνω – παιχνίδι.....

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΑ

I. ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

- Κουτουλίδη Δ. , Μαδαμόπουλου Α., Τσούκα Γ., Χριστόπουλου Ι., (1982). **Η ανάγνωση στις ανώτερες τάξεις του δημοτικού σχολείου**, Εκπαιδευτήρια Γ. Ζηρίδη, Αθήνα
- Ματσαγγούρας, Η. (2000). **Θεωρία και Πράξη της Διδασκαλίας: Στρατηγικές Διδασκαλίας**, Η Κριτική Σκέψη στη Διδακτική Πράξη. Τ. Β', Αθήνα, Gutenberg, Παιδαγωγική σειρά
- Ματσαγγούρας, Η. (2000). **Ομαδοσυνεργατική Διδασκαλία και Μάθηση**. Για το Καθημερινό Μάθημα και τα Προγράμματα του Ολοήμερου Σχολείου, τα Περιβαλλοντικά, τα Πολιτιστικά και τα Ευρωπαϊκής Συνεργασίας. Τ. Β', Αθήνα, Γρηγόρης

II. ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

- Βυγκότσκι, Λ. (1993). **Σκέψη και Γλώσσα** (μτφρ. Α. Ρόδη). Αθήνα: Γνώση

III. ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

- Adams, D. & Hamm, M., (1996). **Cooperative learning: Critical thinking and collaboration across the curriculum**, Springfield, IL: Charles Thomas
- Brown, A.L. & Champione, J.C. (1998). **Designing a community of young learners: theoretical and practical lessons**, chapter 7 in Lambert N.M. and McCombs B.L. (ed.) **How students learn: reforming schools through learner-centred education**, Washington DC, American Psychological Association. 1-55798-464-6
- Clarke, S. (2001). **Unlocking Formative Assessment: Practical strategies for enhancing pupils' learning in the primary classroom**, Assessment, Guidance and Effective Learning (AGEL), Institute of Education, University of London, Hodder & Stoughton
- Costa, A.L. (ed.) (1985). **“Developing minds: A resource book for teaching thinking.”** Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development

- Costa, A.L. & O’Leary, P. (eds), (1992). “**Co-cognition**”, In N. Davidson and T. Worsham(eds.), **Enhancing thinking through cooperative learning**, New York: Teachers College Press
- French, J.N. & Rhoder, C. (1992). “**Teaching thinking skills: Theory and practice.**” New York: Garland Publishing, Inc.
- Halpern, D.F. (1996). **Thought and Knowledge: an introduction to critical thinking**, by Laurence Erlbaum Associates, Inc.
- Hamm, M. and Adams, D. (1992). **The Collaborative dimensions of Learning**, Alex Publishing Corporation, USA
- Johnson, S. (2001). “**Teaching Thinking Skills**”, IMPACT No. 8, Philosophy of Education Society of Great Britain
- Kurfiss, J.G. (1988). **Critical Thinking: Theory, Research, Practice and Possibilities**, ASHE-ERIC, Higher Education Report No. 2, Washington, D.C.
- Lake, M. and Nedham, M. (1993). **Top Ten Thinking Tactics**. Question Publishing Company, Birmingham
- Pauker, R.A. (1987). “**Teaching thinking and reasoning skills: Problems and solutions.**” Arlington, VA: American Association of School Administrators
- Seiger-Ehrenberg, S. (1985). Concept development. In A.L.Costa (Ed.), “**Developing minds: A resource book for teaching thinking.**” Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development
- Vygotsky L.S. (1978). **Mind in Society**, Cambridge, Mass: Harvard University Press
- Watkins C. et al. (1998). **Learning about Learning**, NAPCE Base, University of Warwick, Coventry

ΑΡΘΡΑ

- Beyer, B.K. (1985). **Critical thinking: What is it?** “Social Education,” 49, 270-276
- Boecaerts, Monique (1997) ‘Self-regulated learning: A new concept embraced by researchers, policy, makers, educators, teachers and students’ Learning and instruction, Vol. 7, no. 2: Jun. 97, pp. 161-186
- Carr K. S. (1990). **How can we teach critical thinking**, ERIC doc. ed. 326304

- Cohen E.G. (1992). **Restructuring the classroom: Conditions for productive small groups**, Research/Issues, No 2, Spring-1992.pdf
- Damon W. and Phelps E. (1989). **Critical distinction among three approaches to peer education**, International Journal of Educational Research, 13: 9-19
- Gokhale A.A. (1995). **Collaborative learning enhances critical thinking**, Journal of Technology Education ISSN 1045-1064, Vol. 7, Number 1 Fall 1995
- Mason, M. (2001). **Mind Your Language**, Teaching Thinking, Issue 3, (pp20-23). Questions Publishing Company, Birmingham
- Mercer N. (1994). **The Quality of Talk in Children's Joint Activity At The Computer**, Journal of Computer Assisted Learning, Vol. 10, pp. 24-32
- McGuinness C. (1999). **From thinking skills to thinking classrooms**, Department for Education and Employment, Research Briefs, Research Report No. 115
- Ngeow Karen Yeok-Hwa (1998). **Enhancing thinking through collaborative learning**, Eric Doc./ed. 422586
- Potts B. (1994), **Strategies for teaching critical thinking**, Eric/AE Digest/ed. 385606
- Tama C.M. (1989). **Critical thinking: Promoting It in the classroom**, ERIC Doc./ed. 306554
- Wegerif Rupert (2001). **Food for Thought: metaphors. Rose-tinted oranges**. Teaching Thinking, Issue 3, (pp38-39). Questions Publishing Company, Birmingham
- Williams St. (2002). **Metaphorical thinking**. Teaching Thinking, Issue 7, (pp16-19). Questions Publishing Company, Birmingham

ΠΙΝΑΚΑΣ ΛΥΣΕΩΝ – ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΣΤΙΣ

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

Οι απαντήσεις που ακολουθούν δεν είναι απαραίτητα κλειστού τύπου.

Οι μαθητές/-τριες μπορούν με δικά τους λόγια να δίνουν σωστές λύσεις – απαντήσεις στις ασκήσεις αρκεί να τις αιτιολογούν στον εαυτό τους.

A. ΛΕΞΕΙΣ

□ A.1.1. Ταξινόμηση λέξεων σε ομάδες 1

1.

ομάδα 1	ομάδα 2	ομάδα 3	ομάδα 4
ποίημα	τύμπανο	ωκεανός	δερμάτινο
μέτρο	λύρα	θάλασσα	βελούδινο

2.

ομάδα 1	ομάδα 2	ομάδα 3	ομάδα 4
μανταρινιά	εβδομάδα	παππούτσια	στίβος
ροδακινιά	εξάμηνο	πουκάμισο	άρση βαρών

□ A.1.2. Ταξινόμηση λέξεων σε ομάδες 2

1.

Πόλεις	Βουνά	Ποτάμια
Αθήνα	Όλυμπος	Έβρος
Θεσσαλονίκη	Πίνδος	Στρυμόνας
Πάτρα	Ψηλορείτης	Πηνειός
Χανιά	Κίσαβος	Αλφειός

2.

Μέταλλα	Υγρά	Αέρια
σίδηρος	οινόπνευμα	αμμωνία
χαλκός	νερό	υδρογόνο
ασήμι	χλώριο	άζωτο
χρυσός	λάδι	οξυγόνο

□ A.2.1. Αλφαβητική σειροθέτηση λέξεων

1. καταγίνομαι	κάταγμα	καταγράφω	καταρροή	κατάσταση	καταφέρνω
2. προπονώ	προσεταιρίζομαι	προσέχω	προσκυνώ	προστρέχω	προτρέχω
3. διαπερνώ	διαπλέκω	διαπράττω	διατάσσω	διατρέχω	διαφέρω
4. ανασκαλεύω	ανασκάπτω	ανασκουμπώνω	ανασταίνω	αναστατώνω	αναστηλώνω
5. περιδιαβαίνω	περιμετρώνω	περιπαίζω	περιπατώ	περιπλέκω	περιπλέω
6. αποκαλώ	αποκλείομαι	αποκόπτω	αποκρίνομαι	αποκρούω	αποκρυσταλλώνω
7. παράγω	παραγγέλλω	παραγεμίζω	παραγκονίζω	παραγωνίζω	παραγράφω
8. επιβαίνω	επιβάλλω	επιβαρύνω	επιβιώνω	επιβουλεύομαι	επιβραβεύω

□ **A.3.1. Το συνώνυμο ζευγάρι 1**

1. φροντίδα-μέριμνα 2. γρήγορα-γοργά 3. ταχύτητα-αστραπιαία 4. εφοδιασμός-εξοπλισμός. Και τα τέσσερα ζευγάρια σημαίνουν σχεδόν το ίδιο.

□ **A.3.2. Το συνώνυμο ζευγάρι 2**

1. Την έκρυβε ο φίλος μας και φαινόταν μόνον η σκιά της. [το σκοτάδι]
[η γραμμή]
[ο ίσιος]
[ο ίσκιος]
[η μορφή]
2. Τα πουλιά πετούν χαμηλά. [περιστέρια]
[σύννεφα]
[πτηνά]
[σκυλιά]
[γλαροπούλια]
3. Όταν διαβάζει ένα καλό βιβλίο απαιτεί ησυχία. [κρύβει]
[ζωγραφίζει]
[κλείνει]
[ψάχνει]
[μελετά]
4. Η Νικολέτα είχε αποφασίσει να μη σταματήσει τη δουλειά της. **[διακόψει]**
[αλλάξει]
[κλείσει]
[φορτώσει]
[συνεχίσει]

□ **A.3.3. Το συνώνυμο ζευγάρι 3**

1. εξαφανίζομαι	<u>εγκαταλείπω</u>	παραμένω	εμφανίζομαι	<u>αφήνω</u>
2. Ανακατεύω	<u>μερίδα</u>	ξεχνώ	σπρώχνω	<u>κλάσμα</u>
3. <u>λευκαίνω</u>	μαυρίζω	<u>ασπρίζω</u>	πλένω	σαπίζω
4. υπολογίζω	<u>σχεδιάζω</u>	<u>προγραμματίζω</u>	ελπίζω	καταγράφω
5. Μαντεύω	ξεχνώ	<u>σκέφτομαι</u>	ονειρεύομαι	<u>υπολογίζω</u>
6. <u>πήρα</u>	πείρα	πυρά	<u>έλαβα</u>	έσπειρα
7. βλέπω	<u>χαζοκοιτάζω</u>	<u>παρακολουθώ</u>	<u>παρατηρώ</u>	ατενίζω
8. χείλια	<u>χέλια</u>	<u>χείλη</u>	χίλια	<u>χάλια</u>

□ **A.3.4. Το συνώνυμο ζευγάρι 4**

1. αργίζω
μυρίζω
βαφτίζω σιωπώ
συμφωνώ
ξεκινώ
2. ομιλία
φιλία
παραλία συνάντηση
διάλεξη
ποτάμι
3. επιβάτες
παραβάτες
αναβάτες ιππείς
ιχθείς
να πεις
4. εντός
εκτός
σαφώς εδώ
εκεί
μέσα
5. μισό
τμήμα
ολόκληρο μέρος
περίπου
τίποτα

□ **A.3.5. Το συνώνυμο ζευγάρι 5**

1.	κουβέντα	ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ	<u>ΣΥΖΗΤΗΣΗ</u>
2.	καπνοδόχος	ΒΥΣΙΝΝΑΔΑ	<u>ΚΑΜΙΝΑΔΑ</u>
3.	ρόδες	ΠΛΑΣΤΙΚΑ	<u>ΕΛΑΣΤΙΚΑ</u>
4.	ξύλο	ΠΑΝΙΔΑ	<u>ΣΑΝΙΔΑ</u>
5.	ανάκτορο	ΑΛΑΤΙ	<u>ΠΑΛΑΤΙ</u>

□ **A.4.1. Σύνδεση λέξης με δύο διαφορετικά ζευγάρια λέξεων**

1. [χερσαία μέσα, σκάφη, κρουαζιερόπλοια, ιπτάμενα μέσα]

πλοία, καράβια	αεροπλάνα, αεροσκάφη
----------------	----------------------
2. [φορολογημένη, μονάκριβη, υπερβολική, πολύτιμη, φθηνή]

αξιολάτρευτη, αγαπημένη	ακριβή, ανεκτίμητη
-------------------------	--------------------
3. [κατατάσσομαι, συζητιέμαι, αποκτιέμαι, διαλέγομαι]

επιλέγομαι, ξεχωρίζομαι	συνομιλία, συζητώ
-------------------------	-------------------
4. [μάθηση, απασχόληση, εργασία, κατ' οίκον εργασία, σκέψη, μελέτη]

δουλειά, επάγγελμα	ασκήσεις, προβλήματα
--------------------	----------------------

□ **A.4.2. Σύνδεση λέξης με συγκεκριμένη ομάδα λέξεων**

1. (αυτοκίνητο, πλοίο, λεωφορείο, τρένο, αεροπλάνο)

Παράθυρα καθίσματα τραπέζια ράγες σιδερένιοι τροχοί

2. (περίεργος, δύσκολος, συνετός, σκληρός, σκυθρωπός)

Προνοητικός προσεκτικός λογικός μετριοπαθής

3. (πύραυλοι, αεροπλάνα, αερόστατα, πουλιά, ανεμόπλانا)

σμήνη φτερά πτηνά ράμφος πτήση πορεία κίνδυνοι
--
4. (προσπαθώ, εφαρμόζω, εξακολουθώ, δυσκολεύομαι, αναλαμβάνω)

δρω ενεργώ κάνω πράττω εκτελώ

□ **A.5.1. Αναζήτηση της Διαφορετικότητας 1**

1. απόφαση, αποχώρηση, απομάκρυνση, αποχωρισμός, απογείωση
2. αγένεια, προσβολή, καλοσύνη, ύβρη, ντροπή
3. μαθήτρια, τελειόφοιτος, σπουδάστρια, φοιτήτρια, εκπαιδευόμενη
4. αυξάνεται, μεγαλώνει, μεγεθύνεται, μετριάζεται, πολλαπλασιάζεται
5. κοινό, ενικό, ατομικό, προσωπικό, ιδιωτικό
6. χαράζει, ξημερώνει, ανατέλλει, φωτίζει, δύει
7. φαίνομαι, εμφανίζομαι, παρουσιάζομαι, αποχωρώ, δείχνομαι

□ **A.5.2. Αναζήτηση της Διαφορετικότητας 2**

1. ΠΛΟΙΟΚΤΗΤΗΣ κτήση πλοκή ήλιος **κοιλιά** κλοπή
2. ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ δέντρα τρένα **θηρίο** ευθύνη τυριά
3. ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΖΕΤΑΙ ζείτε **έτος** ζόρια πορεία έτοιμοι
4. ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟ δρόμοι **δρόμος** ταχύ μέχρι έδρα
5. ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΡΙΑ αγώνας γωνία πρώτα αγωνία **αγόρια**
6. ΓΡΑΦΕΙΟΚΡΑΤΙΑ κράτα αιτία **αργείο** ραφείο αρκετά
7. ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΗΣ πουλί λόγος λίγος όπλου **πούλησα**

□ **A.5.3. Αναζήτηση της Διαφορετικότητας 3**

1. ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΩΣ σκούριασε **κεριά** ακραίος πικροί έσπειρα
2. ΚΑΡΔΙΟΛΟΓΟΣ καρδιά ρόδες **λόγοι** κελιά γέλασα
3. ΕΠΙΚΕΦΑΛΗΣ κεφάλια κελύφη σφάλεις φάκελος **εκλάπη**
4. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ γραφεία φωτιές **άγραφοι** τωρινά φτωχά
5. ΚΑΤΑΛΑΒΑΙΝΕΙΣ βγαίνω στάλες μαθαίνω **καίνε** βαραίνει
6. ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ συνέχεια επίτευξη **ξυνή** ντύναμε έξυνα
7. ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΑ τραπεζάκι πεζοί αρπάξεις **πιπεριά** τζάκι

□ **A.5.4. Αναζήτηση της Διαφορετικότητας 4**

1. δελτίο ανάσα **αγκάθι** βροχή ένεση
2. λαμπάδα άνοιξη δάνειο εξέλιξη **διαθήκη**
3. γέννηση βαστά ευθύνη **εκδικάζει** καλάμια
4. αστυνομία γέρνει αδέκαστος βηματισμός **κάγκελα**
5. ιστορία στιβάδα **χώρος** ταυτότητα σχολείο
6. ολυμπιακή σκηνή συναιτερισμός όαση **στυφό**
7. στρίβω τερματισμός σύνθεση **φυσώ** ταυρομαχίες
8. φωνή φυσιολάτρης φυτοφάρμακο **φυτρώνω** φωλιάζω

□ **A.6.1. Αντίθετα 1**

1.	στρίβω ευκαιρία φθηνό αυξημένο	ακριβό
2.	μικροί νεαροί ανήλικοι απαντώ	ενήλικοι
3.	ύψιστες ισχυρότατες μέγιστες ισχνότατες	ελάχιστες
4.	δίνω υπολογίζω χαρίζω αγοράζω πληρώνω	δανείζω
5.	απλώνω ζορίζω στέκομαι λυγίζω χαλαρώνω	εντείνω
6.	φεύγω καταπλέω απομακρύνομαι πλησιάζω	προσεγγίζω
7.	αποσύρω αποφασίζω ορίζω προσλαμβάνω διώχνω	απολύω

□ **A.6.2. Αντίθετα 2**

1. περιμένω-αναμένω / ασφάλεια-ηρεμία / τύχη-τοίχοι / **επικίνδυνο-ακίνδυνο**
2. ευγένεια-γένεια / ζωηροί-ανοδικοί / συγγενείς-αγενείς / **επιτρέπω-απαγορεύω**
3. επείγον-τυχαίο / οδύνη-πόνος / **αποφασίζω-αναβάλλω** / θόρυβος-ηχορύπανση
4. μαθαίνω-γράφω / **καλότυχος-άτυχος** / προβλέπω-προγνώσκω / ποικιλία-πλήθος
5. αυγή-ανατολή / πιστεύω-θεωρώ / παγωνιά-ατμός / **αστείος-σοβαρός**
6. μαστούνι-ραβδί / **εργατικές-οκνηρές** / διακοπές-ξεκούραση / μυρωδιά-οσμή
7. δάκρυα-κλάμα / διαλέγω-προτιμώ / **αρπάζω-αποδίδω** / απάντηση-απόκριση
8. παρομοίως-παρομοίωση / δυστυχώς-ατυχώς / **ευτυχώς-δυστυχώς** / ομοίως-παρομοίως

9. κυνήγι-καταδίωξη / ήρωας-παλικάρι / αριθμός-ψηφίο / **γνωρίζω-αγνοώ**
 10. εργάζομαι-απασχολούμαι / αποθήκη-κελάρι / βουτιά-βύθισμα / **νηνεμία-τρικυμία**
 11. **υπέργειος-υπόγειος** / μάλιστα-ναι / οστά-κόκκαλα / κίνδυνος-απειλή
 12. λάμπα-λαμπτήρας / **υπεύθυνες-ανεύθυνες** / βιάζεται-τρέχει / γόμα-σβηστήρα
 13. αλλού-κάπου / αρχηγός-ηγέτης / θάρρος-ανδρεία / **ανάπτυξη-υπανάπτυξη**
 14. αλάτι-άλμη / κλαδί-κλώνος / **έσοδα-δαπάνες** / περι-παρά

□ **A.6.3. Αντίθετα 3**

1.	συζήτηση συμφωνία αποτέλεσμα	πρόταση καταστροφή διαφωνία	4.	πριν μήπως όταν	μετά εάν προτού
2.	χαρά μείωση απογείωση	προσγείωση ελπίδα ταχύτητα	5.	σπασμένο σπαρμένο παρμένο	ώριμο μερικό γερό
3.	συν πλαίσιο όλο	μέρος σύνολο γενικό			

□ **A.7.1. Η αλυσίδα των λέξεων 1**

1. αλλάζετε **ε**ργασίες
Εκείνο **ι**σιώσα **υ**οιαζόμαστ [**ε**] λαττωματικ **ά**[**α**] υτοκίνητα
 2. κράτη **ση** μειώσεων
Ότ **αν** άβετε / τραγουδήσα **τε** λικά / πολ **λά** δια / έν **ας**[**σ**] φαλιστής
 3. σχεδιάσα **_**τράγωνα
Όπ **ου** ρανός / σιγουρέψα **με** ρικά / μηδ **έν** α / κατάργη **ση**[**ή**] ματος
 4. σημαντικ **ές**[**σ**] τίες
πρόβλη **μα** θηματικών / λύσε **ις**[**σ**] τορικές / μακρι **νή**[**η**] σίδα / χωρισ **τά**[**α**] κτικά

□ **A.7.2. Η αλυσίδα των λέξεων 2**

1. άνε **υ** πηρεσία μόνο **υ** πεύθυνες
 2. βά **λε** πτό έσται **λε** βέντης
 3. έπη **ξε** ραίνει ρί **ξε** νώνας
 4. ιστορι **κή** ποι θηλυ **κή** ρυκας
 5. πηγαί **νω** θρός δί **νω** χελικός

□ **A.8.1. Αναγραμματισμός λέξης**

1. Μετά από τέτοια βροχή θα **ξελασπώνεις** τα παπούτσια σου όλη τη νύκτα.
 2. Το τρένο έτρεχε με **εκπληκτική** ταχύτητα.
 3. Στο **πανεπιστήμιο** σπουδάζουν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες.
 4. Το καλοκαίρι δεν είναι η **ωραιότερη** εποχή για όλους τους ανθρώπους.
 5. Εάν δεν μάθεις να λύνεις **προβλήματα** θα έχεις «κενά» στα μαθηματικά.
 6. Η συνεχής επιμόρφωση βοηθά τους επαγγελματίες να γίνονται πιο αποτελεσματικοί.

□ **A.8.2. Αναγραμματισμός δύο ή περισσότερων λέξεων**

1. Τα μικρά **κορίτσια** φορούν τα ρούχα της **μητέρας** τους.
 2. Όταν **μαθαίνω** μαζί με άλλους συμμαθητές **καταλαβαίνω** καλύτερα.
 3. Δεν **θέλω** να υπάρχουν **δυστυχισμένοι** άνθρωποι.
 4. Η **κατασκευή** μιας γέφυρας αποτελεί **δύσκολο** έργο.

5. Οι ηλικιωμένοι ζουν με **αναμνήσεις** όταν **γεράσουν**.

□ **A.9.1. Συγγραμματισμός δύο λέξεων**

1. <u>γεροί</u>	γερό	<u>γοερό</u>	ρίγα	έργο
2. <u>μπάσο</u>	τσιμπά	σπίτια	μπες	<u>σόμπα</u>
3. θύματα	σπαθί	<u>θυμός</u>	μισθός	<u>μύθος</u>
4. γόμα	<u>μάγοι</u>	άγαμοι	<u>γάμοι</u>	γεμάτοι
5. <u>πέδιλα</u>	δίπλα	απαλές	<u>λεπίδα</u>	δηλαδή

□ **A.10.1. Σύνθεση λέξεων 1**

1.	<u>πεζός</u> , πειθώ, κλίνη	νύκτα, πλατεία, <u>δρόμος</u>	<u>πεζόδρομος</u>
2.	μήνας, κουπί, <u>δύο</u>	ταχύς, χαρά, <u>κεφάλια</u>	<u>δικέφαλος</u>
3.	θόρυβος, <u>θρίαμβος</u> ,	<u>λέγω</u> , κτυπώ, καπνός	<u>θριαμβολογώ</u>
4.	<u>αν-</u> , κατά-, δια-	ζωηρός, <u>ηθικός</u> , αληθινός	<u>ανήθικος</u>
5.	<u>λουτρό</u> , λύπη, νίκη	πόνος, <u>θεραπεία</u> , υγεία	<u>λουτροθεραπεία</u>

□ **A.10.2. Σύνθεση λέξεων 2**

1.	για-
ως-
<u>παρά-</u>
χωρίς-	πέφτω
ακούω
βγαίνω
τρώω	<u>παρά</u> + πέφτω = <u>παραπέφτω</u>
<u>παρά</u> + ακούω = <u>παρακούω</u>
<u>παρά</u> + βγαίνω = <u>παραβγαίνω</u>
<u>παρά</u> + τρώω = <u>παρατρώω</u>
2.	ίσαμε-
προς-
<u>περί-</u>
αντί-	γράφω
διαβαίνω
μένω
γελώ	<u>περί</u> + γράφω = <u>περιγράφω</u>
<u>περί</u> + διαβαίνω = <u>περιδιαβαίνω</u>
<u>περί</u> + μένω = <u>περιμένω</u>
<u>περί</u> + γελώ = <u>περιγελώ</u>
3.	μετά-
ανά-
κατά-
από-	στάση
κρίση
φάση
συνδέω	<u>από</u> + στάση = <u>απόσταση</u>
<u>από</u> + κρίση = <u>απόκριση</u>
<u>από</u> + φάση = <u>απόφαση</u>
<u>από</u> + συνδέω = <u>αποσυνδέω</u>

□ **A.11.1. Κατασκευή λέξεων 1**

1. Αυτό το <u>χρώμα τα</u> σκέπασε όλα και φώτισε το δωμάτιο.	<u>χρώματα</u>
2. Το ζεστό <u>χαμομήλι</u> είναι το <u>ρόφημα</u> που πίνω.	<u>οροφή</u>
3. Πρόσεχε καλά το <u>σκαλί</u> ζωάκι μου.	<u>σκαλίζω</u>
4. Τον είπα: « <u>τέρας</u> » και νευρίασε.	<u>πατέρας</u>
5. Το <u>τόπι</u> κόντεψε να πέσει στο κενό.	<u>τοπικό</u>

□ **A.11.2. Κατασκευή λέξεων 2**

1. φράση - στίβω	φάση - στρίβω
2. κλείνω - καταφύγω	κλίνω - καταφεύγω
3. σκαλιά - κλήρος	σκαλί - άκληρος
4. <u>μ</u> πηχτός - πλέκω	πηχτός - <u>μ</u> πλέκω
5. τόποι - άγρια	τόπι - αγόρια
6. γένια - λιμός	γένι - λαιμός
7. κλώνος - βία	κώνος - βίλα
8. τρόμος - άσση	τόμος - όραση

□ **A.11.3. Κατασκευή λέξεων 3**

1. [δ]	δράκος	δάσος	δέρμα	δαυλός	δαγκωνιά	δρέπω
2. [β]	βέλος	βρύση	βούλα	βραγιά	βουλή	βραχώδης
3. [τ]	τέλος	ταφή	τέρμα	τόσος	τρέπω	τώρα
4. [θ]	θάρρος	θεραπεία	θόρυβος	θαύμα	θώκος	θρέφω
5. [ξ]	ξέρα	ξανά	ξυλογλυπτική	ξυπνώ	ξαγρυπνώ	ξεπλένω
6. [ν]	νώπος	ντροπή	νύμφη	νόσος	νους	νόμος
7. [φ]	φαιδρό	φείδομαι	φαινή	φιλικός	φανατίζω	φάκελος
8. [ι]	ιστίο	ιδού	ιταμός	ιωβηλαίο	ιδέα	ιδρύω

□ **A.11.4. Κατασκευή λέξεων 4**

ΠΙΣΤΑ	ΓΡΑΦΕΑΣ	ΣΤΡΟΦΗ	ΣΠΟΡΟΣ	ΟΡΟΦΟΣ
ΑΡΜΑ	ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ	ΑΡΧΑΙΟΣ	ΟΡΚΙΖΟΜΑΙ	ΦΥΛΛΟ

□ **A.11.5. Κατασκευή λέξεων 5**

1. <u>ΣΤΟΧΟΣ</u>	τον σημαδεύουν
<u>ΛΙΜΑ</u>	λεπταίνουμε τα νύχια
<u>ΟΡΝΙΑ</u>	άγρια πουλιά
<u>ΠΟΤΑ</u>	πίνουνται
<u>ΤΡΟΦΗ</u>	τρέγεται
2. <u>ΟΦΕΛΩ</u>	ευεργετώ
<u>ΠΑΝΩ</u>	όχι κάτω
<u>ΚΟΥΡΟΣ</u>	άγαλμα αρχαίου εφήβου
<u>ΣΚΑΚΙ</u>	πνευματικό παιχνίδι
<u>ΧΡΙΖΩ</u>	ορίζω κάποια ή κάποιον
3. <u>ΠΕΡΑΜΑ</u>	πέρα κάπου μακριά
<u>ΠΑΤΑΚΙ</u>	είναι μπροστά στην πόρτα
<u>ΡΑΦΕΙΟ</u>	ράβουμε ρούχα
<u>ΡΟΔΑ</u>	ο τροχός του αυτοκινήτρου
<u>ΣΟΥΠΑ</u>	την τρώμε με κουτάλι

□ **A.11.6. Κατασκευή λέξεων 6**

1. ΕΙΣΤΕ ΝΟΣΗΡΟΙ	[ΣΤΕΝΟΣ]
2. ΜΑΖΕΥΩ ΔΙΑΦΟΡΑ	[ΕΥΩΔΙΑ]
3. ΠΕΝΤΕ ΡΟΔΙΑ	[ΕΝΤΕΡΟ]
4. ΠΟΔΗΛΑΤΟ ΜΟΥ	[ΑΤΟΜΟ]
5. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΙΑΤΡΟΣ	[ΜΑΙΑ]
6. ΕΟΔΕΥΩ ΧΡΗΜΑΤΑ	[ΩΧΡΗ]

□ **A.11.7. Κατασκευή λέξεων 7**

1. [1° ζευγάρι]	ΑΣΤΕΡ(Ι)ΔΡΥΣΗ
[2° ζευγάρι]	ΧΤΑΠΟΔ(Ι)ΣΟΡΡΟΠΙΑ
2. [1° ζευγάρι]	ΠΕΡΙΦΗΜ(Ο)ΙΚΟΣ

- [2° ζευγάρι] ΜΑΓΝΗΤΟΦΩΝ(Ο)ΠΤΑΣΙΑ
 3. [1° ζευγάρι] ΠΡΟΪΟ(Ν)ΤΡΟΠΑΛΟΙ
 [2° ζευγάρι] ΜΙΛΟΥΣΑ(Ν)ΟΥΣ
 4. [1° ζευγάρι] ΑΝΕ(Υ)ΠΟΤΙΜΗΤΙΚΟ
 [2° ζευγάρι] ΠΡΟΤΟ(Υ)ΓΡΟΠΟΙΗΣΗ

□ **A.11.8. Κατασκευή λέξεων 8**

1. Σε αυτό το ποίημα αναφέρουν ένα πουλί που το λένε καλι(ακού)δα. **άκου**
 2. Τον (Αύγου)στο θα πάμε στη Λέρο. **αυγό**
 3. Για παλιά χρόνια η π(λύση) των ρούχων ήταν δύσκολη δουλειά. **λύση**
 4. Οι τιμές των εισιτηρίων θα (κυμα)ίνονται από δέκα έως πενήντα ευρώ. **κύμα**
 5. Εκείνοι παρα(καλο)ύσαν αλλά αυτός δεν άκουγε κανέναν. **καλό**

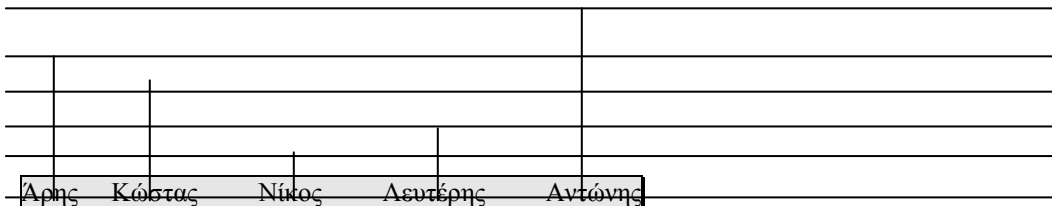
□ **A.12.1. Δομές ομοιοκαταληξίας**

1. διατάζω, κατασκευάζω διαβαίνω, καταλαβαίνω διαλύω, καταλύω
 2. πιθανότητα, σταθερότητα πιστεύω, σταθμεύω πικρίζω, σταθμίζω
 3. εύχομαι, δηλώνομαι ευτύχημα, δημιουργημα ευθυμογραφία, δημοσιογραφία
 4. κουρείο, σχολείο κουρελιάζω, σχολιάζω κουραστικός, σχολαστικός
 5. μοναχική, πολιτική μόνιμος, πόλεμος μονοφωνικός, πολυφωνικός
 6. απόμαχος, σύμμαχος απέχω, συμμετέχω αποπληρώνω, συμπληρώνω
 7. διαλλακτική, περιεκτική διαφέρω, περιφέρω διασώζω, περισώζω
 8. προστατευτικός, περιποιητικός προσωπικά, περιγραφικά προσλαμβάνω, προσλαμβάνω

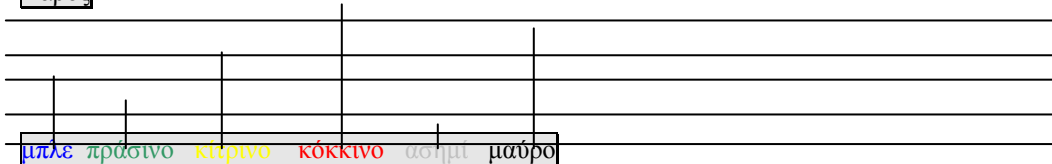
B. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- **B.1.1. Συγκρίσεις (μήκος, ύψος, πλάτος, ποσότητα, χρόνος, βάρος, ταχύτητα, αριθμοί, κλπ.)**

Υψος

Βάρος

- **B.2.1. Η ‘λογική’ των λέξεων στις κύριες προτάσεις 1**

1. Η παρέα πήγε με το αυτοκίνητο στην ακρογιαλιά./ Η παρέα πήγε στην ακρογιαλιά με το αυτοκίνητο.
2. Μιλούμε όλοι μαζί και δεν καταλαβαίνουμε τίποτα./ Όλοι μαζί μιλούμε και δεν καταλαβαίνουμε τίποτα.
3. Διάβασε πολύ, γνώρισε τους Έλληνες κι αγάπησε τον τόπο./ Γνώρισε τους Έλληνες, διάβασε πολύ κι αγάπησε τον τόπο./ Γνώρισε τον τόπο, διάβασε πολύ κι αγάπησε τους Έλληνες.
4. Ο πατέρας της ήταν αυστηρός μαζί της και δεν την άφηνε να βγαίνει έξω από το σπίτι.
5. Ο Γιάννης, περπατώντας απρόσεκτα τη νύκτα, αφαιρέθηκε κι έπεσε στην τρύπα./ Ο Γιάννης, αφαιρέθηκε, περπατώντας απρόσεκτα τη νύκτα, κι έπεσε στην τρύπα.
6. Το τρένο θα φτάσει στο σταθμό πριν τη δύση του ηλίου και μετά θα συνεχίσουμε με τα πόδια μέχρι την κορυφή του βουνού.

• **B.2.2. Η ‘λογική’ των λέξεων στις σύνθετες προτάσεις 2**

1. Όταν ανοίγεις το παράθυρο και το φως είναι αναμμένο, το δωμάτιο γεμίζει κουνούπια.
2. Αν μετακινήσεις τη σκάλα θα πέσει ο εργάτης με τον κουβά.
3. Ο πατέρας της τής έγραψε ένα γράμμα ότι το καλοκαίρι δεν θα έλθει στην Ελλάδα.
4. Ο σκύλος τρόμαξε πολύ όταν άκουσε τον κεραυνό.
5. Όλοι έτρεξαν προς την πόρτα του λεωφορείου αγωνιώντας μήπως βρουν μία θέση για να ταξιδέψουν κάπως ξεκούραστα.
6. Σε αυτότο ζευγάρι μιλούν και οι δύο μαζί και δεν καταλαβαίνει ούτε ο ένας ούτε ο άλλος.

• **B.2.3. Η ‘λογική’ των λέξεων στις επαυξημένες προτάσεις 3**

1. Η μικρή τελείωσε τις ασκήσεις για το σχολείο.
2. Το νερό έβρεξε τα χαρτιά του και δεν μπορούσε να γράψει.
3. Οι μαθήτριες μετέφεραν τα βιβλία στο σχολείο.
4. Ο διευθυντής υπέγραψε το έγγραφο και το έδωσε στη γραμματέα.

• **B.2.4. Η ‘λογική’ των λέξεων στην υποτακτική σύνδεση**

1. Όλοι είχαν επιτυχία στις εξετάσεις τους, γιατί μελέτησαν επί έναν ολόκληρο χρόνο.
2. Οι επιβάτες στο σταθμό του τρένου ήταν βρεγμένοι και λερωμένοι, διότι δεν υπήρχε υπόστεγο για να προφυλαχθούν από τη βροχή.
3. Εσείς είχατε εκπλαγεί από την είδηση γιατί δεν την περιμένατε.
4. Ο επιθεωρητής της αστυνομίας ερευνούσε την υπόθεση επί τρία χρόνια γι’ αυτό και δεν μπορούσε να κοιμηθεί από την στενοχώριά του.
5. Όταν στρίψαμε στην στροφή η θέα από το Πήλιο προς το Αιγαίο μας άφησε όλους άφωνους ήταν πανέμορφη.
6. Ο Φώτης έδειξε μεγάλη αποφασιστικότητα όταν αρρώστησε η μητέρα του μαγειρεύε, σκούπισε, μελέτησε και της κράτησε συντροφιά.

• **B.3.1. Επίλυση λεκτικού - λογικού προβλήματος με δοσμένες πληροφορίες 1**

1. Ποιο παιδί ταξίδεψε στη Γαλλία, και αγαπά την καλή συντροφιά; **Η Κατερίνα**
2. Ποια Αφρικανική χώρα βρέχεται από τη Μεσόγειο Θάλασσα και απέχει αρκετά από την Ελλάδα.; **Η Τυνησία**
3. Σε ποια μεγάλη χώρα ζουν λίγοι Έλληνες και δεν μιλούν γερμανικά; **Στην Αργεντινή**

• **B.3.2. Επίλυση λεκτικού - λογικού προβλήματος με δοσμένες πληροφορίες 2**

A.

- A) Ποιο καιρικό φαινόμενο είναι αεριώδες και χειμερινό; **Οι ισχυροί ανέμοι**
B) Ποιο καιρικό φαινόμενο προκαλεί καταστροφές στις γεωργικές καλλιέργειες πολλές φορές και δεν ανήκει σε αυτό που λέμε «αίθριος καιρός»; **Η πυρκαγιά**
Γ) Ποιο καιρικό φαινόμενο είναι σύνηθες χειμερινό καιρικό φαινόμενο και δεν ανήκει σε αυτό που λέμε «αίθριος καιρός»; **Το χιόνι**

B.

- A) Ποια βιβλία είναι βοηθητικά και έχουν πάρα πολλές σελίδες; **Οι εγκυκλοπαίδειες**
B) Ποια βιβλία δεν έχουν διαλόγους και δεν είναι σχολικά βιβλία; **Οι συνταγές μαγειρικής**
Γ) Ποια βιβλία δεν έχουν πολλές φωτογραφίες και είναι βοηθητικά βιβλία; **Τα λεξικά**
Δ) Ποια βιβλία αναφέρονται σε ανθρώπους και πράξεις του παρελθόντος και συνήθως έχουν πάρα πολλές σελίδες; **Οι μεγάλες ιστορικές σειρές**

• **B.4.1. Εξαγωγή λογικών συμπερασμάτων από δοσμένες πληροφορίες**

1. Όσα παίρνουν οι ανέμοι κάπου θα προσγειωθούν.

2. Πολλά θανατηφόρα ατυχήματα οφείλονται στην οδήγηση με υψηλή ταχύτητα. Γι' αυτό δεν επιτρέπεται αυτού του τύπου η οδήγηση.
3. Οι πρόποδες των βουνών πρασινίζουν χάρη στις μικρές ρίζες και τους σπόρους που καταλήγουν από τα ρυάκια των λιωμένων χιονιών.

ΑΝΑΛΟΓΙΕΣ

• B.5.1. Αναλογική σύνδεση δύο ζευγαριών λέξεων ως προς το νόημα

1. τεμπελιά → αποτυχία μελέτη → επιτυχία
2. λίγα → λιγότερα μακριά → μακρύτερα
3. παγυσαρκία → δυσκινησία δημιουργία → ευχαρίστηση
4. φιλία → εμπιστοσύνη πειθώ → επιχειρηματολογία

• B.5.2. Αναλογική σύνδεση λέξεων της νομοτέλειας

Μπορείς να βρεις και να γράψεις όποια φράση κρίνεις και πιστεύεις ότι οδηγεί την υπόθεση σου σε λογικό τέλος.

• B.5.3. Αναλογική σύνδεση αντιθέτων εκφράσεων

1. Η άλωση είναι για την δημιουργία ό,τι το υπόγειο για το υπέργειο.
2. Η κορυφή είναι για τους πρόποδες ό,τι η ανατολή για τη δύση
3. Η κίνηση είναι για την στασιμότητα ό,τι ο εξαρτημένος για τον ανεξάρτητο.
4. Η καλύβα είναι για το μέγαρο ό,τι το ψιλόβροχο για τον κατακλυσμό.
5. Ο πλούτος είναι για την φτώχεια ό,τι το πάλι για το ποτέ.
6. Το οξυγόνο είναι για την καύση ό,τι η υγρασία για την πρασινάδα.

• B.5.4. Αναλογική σύνδεση εκφράσεων με βάση την αναγκαιότητα

1.

συνεργασία - άνθρωποι	διάλογος - σεβασμός
-----------------------	---------------------
2.

επικοινωνία - θέληση	ποίημα - στίχοι
----------------------	-----------------
3.

γάμος - ζευγάρι	πυρκαγιά - φωτιά
-----------------	------------------
4.

υγεία - προσοχή	αφαίρεση - πλην
-----------------	-----------------
5.

ρούχα - κλωστή	φυτό - σπόρος
----------------	---------------
6.

προσανατολισμός - πυξίδα	προϊόν - συστατικά
--------------------------	--------------------
7.

τρένο - εισιτήριο	αναπνοή - οξυγόνο
-------------------	-------------------

• B.5.5. Αναλογική σύνδεση προτάσεων της αναγκαίας και ικανής συνθήκης

1. Το ηλεκτρικό ρεύμα είναι για τα φώτα του σπιτιού μας **ό,τι η μηχανή για το αυτοκίνητο.**
2. Το ελαιόλαδο είναι για την υγεία μας **ό,τι η καθαριότητα για το σπίτι.**
3. Τα χρώματα είναι για τους ζωγράφους **ό,τι η ελευθερία για τους αιχμαλώτους.**
4. Το παιχνίδι είναι για τα παιδιά **ό,τι ο καλός βαθμός για όσους διαγωνίζονται.**
5. Τα θεμέλια είναι για τα σπίτια **ό,τι η ειρήνη για τις χώρες που ταλαιπωρούνται από πόλεμο.**
6. Τα βιβλία είναι για τους συγγραφείς **ό,τι το οξυγόνο για τον εγκέφαλο.**

• B.5.6. Αναλογική σύνδεση προτάσεων της μεταφορικής σκέψης

[ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ]

1.

Οι μαθητές που αποστηθίζουν τα μαθήματα δεν μαθαίνουν τίποτα. Γίνονται μόνον παπαγάλοι.

Η μεταφορά είναι: (Οι μαθητές) Γίνονται μόνον παπαγάλοι.

Το «Θέμα»: Οι μαθητές

Το «Οχημα»: παπαγάλοι

Το ερώτημα είναι σε ποιο «έδαφος» οδηγείται το «Θέμα» από το «Οχημα»;

Γνωρίζουμε ότι οι παπαγάλοι μαθαίνουν μόνον με μίμηση, επανάληψη και αποστήθιση. Όμως δεν καταλαβαίνουν και φυσικά δεν μαθαίνουν τίποτε.

Εάν λοιπόν μεταφέρουμε τα χαρακτηριστικά των παπαγάλων στους μαθητές που έχουν συνηθίσει να μαθαίνουν με αποστήθιση μπορούμε με ασφάλεια να υποθέσουμε ότι: Οι μαθητές που μαθαίνουν με αποστήθιση, με μιμήσεις και αντιγραφές γίνονται «παπαγάλοι» που απλώς επαναλαμβάνουν κάτι που διάβασαν αλλά δεν το καταλαβαίνουν· γι' αυτό και μετά από λίγο καιρό ξεχνούν ό,τι μελέτησαν.

Άρα στη μεταφορά 'Οι μαθητές γίνονται μόνον παπαγάλοι' παρατηρούμε ότι οι μαθητές που αποστηθίζουν δανείζονται ποικίλα χαρακτηριστικά από τα πουλιά τους παπαγάλους για να χαρακτηρίσουν αναλογικά τι σημαίνει το να μαθαίνει κάποιος με αποστήθιση.

Μπράβο!

2. Ο γερο-ναυτικός αποφάσισε ν' αγκυροβολήσει στο νησί του για πάντα.

Η μεταφορά είναι: Ο γερο-ναυτικός αποφάσισε ν' αγκυροβολήσει στο νησί του για πάντα.
Το «Θέμα»: Ο γερο-ναυτικός Το «Οχημα»: ν' αγκυροβολήσει

Το ερώτημα είναι σε ποιο «έδαφος» οδηγείται το «Θέμα» από το «Οχημα»;

Γνωρίζουμε ότι μόνον τα πλοία ή γενικά τα πλεούμενα αγκυροβολούν για πάντα όταν περάσει το όριο ηλικίας τους σε κάποιο απόμερο σημείο ή κάποιο νησί μετά από πολλά ταξίδια και δοκιμασίες στη θάλασσα.

Εάν λοιπόν μεταφέρουμε τα χαρακτηριστικά των παλιών πλοίων στο γερο-ναυτικό μπορούμε με ασφάλεια να υποθέσουμε ότι:

όπως τα γέρικά πλοία σταματούν τα ταξίδια και ρίχνουν την άγκυρά τους για πάντα, έτσι και ο γερο-ναυτικός συνταξιοδοτήθηκε και έμεινε για πάντα στο νησί του.

Άρα στη μεταφορά 'Ο γερο-ναυτικός αποφάσισε ν' αγκυροβολήσει στο νησί του για πάντα' παρατηρούμε ότι ο γερο-ναυτικός δανείζεται ποικίλα χαρακτηριστικά από την πρακτική των παλιών πλοίων για να χαρακτηρίσει αναλογικά τι σημαίνει το να αγκυροβολεί ένας γερο-ναυτικός.

Μπράβο!

3. Αυτή η θεραπεία λύνοντας το πρόβλημα του καρκίνου, έφερε επανάσταση στην ιατρική.

Η μεταφορά είναι (Αυτή η θεραπεία) έφερε επανάσταση στην ιατρική.
Το «Θέμα»: Αυτή η θεραπεία Το «Οχημα»: επανάσταση

Το ερώτημα είναι σε ποιο «έδαφος» οδηγείται το «Θέμα» από το «Οχημα»;

Γνωρίζουμε ότι η έννοια επανάσταση γενικά θεωρούμενη συνδέεται με ριζικές αλλαγές αφού ανατρέπει κατεστημένα και ίσως επιλύει χρονίζουσες καταστάσεις.

Εάν λοιπόν μεταφέρουμε τα χαρακτηριστικά της έννοιας «επανάσταση» στο χώρο των ιατρικών θεραπειών σε κρίσιμες ασθένειες όπως ο καρκίνος μπορούμε με ασφάλεια να υποθέσουμε ότι: Όπως η επανάσταση επιλύει προβλήματα έτσι και μία θεραπεία για το πρόβλημα του καρκίνου μπορεί να το θεραπεύει οριστικά, ριζικά, επαναστατικά.

Άρα στη μεταφορά '(Αυτή η θεραπεία) έφερε επανάσταση στην ιατρική' παρατηρούμε ότι μία συγκεκριμένη θεραπεία δανείζεται ποικίλα χαρακτηριστικά από τις επαναστάσεις για να χαρακτηρίσει αναλογικά τι σημαίνει η θεραπεία του καρκίνου.

Μπράβο!

4. Η αναγγελία της ανέλπιστα χαρμόσυνης είδησης προκάλεσε έκρηξη χαράς και κύματα ενθουσιασμού.

Η μεταφορά είναι: Η αναγγελία της ανέλπιστα χαρμόσυνης είδησης προκάλεσε έκρηξη χαράς και κύματα ενθουσιασμού.

Το «Θέμα»: Η αναγγελία της ανέλπιστα χαρμόσυνης είδησης Το «Οχημα»: έκρηξη χαράς και κύματα ενθουσιασμού

Το ερώτημα είναι σε ποιο «έδαφος» οδηγείται το «Θέμα» από το «Οχημα»;

Γνωρίζουμε ότι οι έννοιες «έκρηξη» και «κύματα» προκαλούνται από κάποιες δυνάμεις και επιφέρουν συγκεκριμένες επιπτώσεις.

Εάν λοιπόν μεταφέρουμε τα χαρακτηριστικά **των έννοιών «έκρηξη» και «κύματα» στη φράση «αναγγελία της ανέλπιστα χαρμόσυνης είδησης»** μπορούμε με ασφάλεια να υποθέσουμε ότι: **Η αναγγελία της ανέλπιστα χαρμόσυνης είδησης λειτούργησε ως μηχανισμός «ανάφλεξης για να προκληθεί έκρηξη χαράς και κύματα ενθουσιασμού.**

Άρα στη μεταφορά 'Η αναγγελία της είδησης προκάλεσε έκρηξη χαράς και κύματα ενθουσιασμού' παρατηρούμε ότι η συγκεκριμένη αναγγελία της είδησης δανείζεται ποικίλα χαρακτηριστικά από τη στρατιωτική ορολογία για να χαρακτηρίσει αναλογικά τι σημαίνει και τι προκαλεί η αναγγελία μιας ανέλπιστα χαρμόσυνης είδησης.

Μπράβο!

ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΑΣΚΗΣΗ ΣΤΗ ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΗ ΣΚΕΨΗ

1. ΚΥΡΙΟΛΕΞΙΑ	ΜΕΤΑΦΟΡΑ
Το νερό τρέχει στο αυλάκι.	Π.χ. Εδώ κάτι τρέχει.
Ο ταχυδρόμος τρέχει να προφυλαχθεί από τη βροχή.	Π.χ. Τώρα δεν κάθομαι, τρέχω.
Το καρότσι τρέχει στην κατηφόρα.	Π.χ. Αυτός κουράζεται πολύ· τρέχει από εδώ, τρέχει από εκεί.

2.

1. Έκλεισε το μυστικό στην καρδιά της.

Ναι, έχει μεταφορική σημασία διότι μεταφέρεται η σημασία ενός χώρου που μπορείς να κρύψεις κάτι και μετά κλείνει στην καρδιά.

2. Πρόσεχε θα κλείσει η πόρτα.

Όχι, είναι κυριολεξία.

3. Να σηκώσεις το καπάκι προσεκτικά.

Όχι, είναι κυριολεξία.

4. Όλο το χωριό ξύπνησε από την είδηση.

Ναι, έχει μεταφορική σημασία διότι μεταφέρεται η σημασία του χωριού στη σημασία ενός ζωντανού όντος που ξυπνά.

3.] Τα λόγια του Περικλή σκόρπισαν χαρά στις ψυχές όλων των πολιτών.

Συναχώθηκε και τρέχει η μύτη του.

Μίλησε για το πρόβλημά της και ξαλάφρωσε.

Όταν στρίψαμε μία πανέμορφη θέα ξεφύτρωσε μπροστά μας.

Χθες ήμασταν φίλοι, αλλά σήμερα μου φέρεσαι κρύα.

4.] Δεν αισθάνεσαι τίποτε. Μήπως είσαι πέτρινος άνθρωπος; Ο αδιάφορος/ «αναίσθητος» άνθρωπος.

Είσαι εσύ μια αλεπού! Ο πονηρός άνθρωπος.

Γέλασαν με την ψυχή τους. Χάρηκαν ξένοιαστα.

Βαρύς χειμόνας ενέσκηψε στις καρδιές των ανθρώπων. Οι άνθρωποι έχουν καταντήσει ψυχροί.

Έφαγα όλο το δωμάτιο για να βρω τα κλειδιά μου. Έψαξα όλο το δωμάτιο για να βρω τα κλειδιά μου.

5.]βρίσκω –μάστορας: Βρήκε το μάστορά του.

κοιμάσαι – βαθιά: Μου φαίνεται ότι δεν καταλαβαίνεις τίποτε. Κοιμάσαι βαθιά.

θηλυκό – μυαλό: Εσύ παράγεις συνεχώς νέες ιδέες· έχεις θηλυκό μυαλό.

καθαρά – λόγια: Μιλώ μόνον τα λόγια της συνείδησης που λένε την αλήθεια και είναι καθαρά

χάνω – παιχνίδι: Μην προσπαθείς άλλο. Μάταιος κόπος. Σου λέω το έχασες το παιχνίδι.

[ΟΠΙΣΘΟΦΥΛΛΟ]

Το εγχειρίδιο αυτό στοχεύει στο να εξασκήσει τους μαθητές/τριες των ανωτέρων τάξεων του Δημοτικού Σχολείου και των τάξεων του Γυμνασίου στην:

- ❖ **ανάπτυξη δεξιοτήτων της κριτικής και μεταγνωστικής σκέψης τους**
- ❖ **δημιουργική ομαδική συνεργασία**
- ❖ **απόκτηση του σθένους και της ικανότητας να εκφράζονται δημόσια στην ομάδα και την τάξη**

Η οδός που χρησιμοποιείται σε αυτή την προσπάθεια είναι η γλώσσα σε επίπεδο λέξης και πρότασης.

Αντιλαμβανόμενοι οι χρήστες του βιβλίου τη «λογική των ασκήσεων» και με συστηματική εξάσκηση και σε άλλα γνωστικά πεδία, να αναμένεται να εσωτερικεύσουν τις νεοαποκτηθείσες δεξιότητες και να τις εφαρμόζουν σταδιακά και σε καταστάσεις μάθησης στην προσωπική, ακαδημαϊκή και κοινωνική ζωή τους.